T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN KÜÇÜKSARAÇ

ANABİLİM DALI : HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
PROGRAMI : HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM

KOCAELİ - 2008

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN KÜÇÜKSARAÇ

ANABİLİM DALI : HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
PROGRAMI : HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM

DANIŞMAN: PROF. DR. HÜLYA YENGİN

KOCAELİ - 2008

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DÖNÜŞÜM BAĞLAMINDA BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: HAKAN KÜÇÜKSARAÇ
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No:

Prof. Dr. Hülya YENGİN

Prof. Dr. Füsun ALVER

Yrd. Doç. Dr. Gamze YETKİN CILIZOĞLU

KOCAELİ–2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **vi**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **vii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİNDE
KENTLEŞME VE KENTSEL DÖNÜŞÜM

1.1. TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİNDE KENTLEŞME **10**
1.1.1. Toplumsal Değişim Kavramı **10**
1.1.2. Toplumsal Değişmenin Unsurları **14**
1.1.2.1. Modernleşme Olgusu 15
1.1.2.2. Kentleşme ve Kentlileşme Olgusu 17
1.1.2.3. Kültürel Değişme Olgusu 22
1.1.2.4. Toplumsal Örgütlenmeler 24
1.1.3. Toplumsal Değişim Sürecinde Kentleşme Olgusu **25**
1.2. KENTLEŞME VE KENTSEL DÖNÜŞÜM **27**
1.2.1. Kent Kavramı ve Tanımları **27**
1.2.2. Kentsel Dönüşüm Kavramı ve Tanımları **34**
1.2.2.1. Kentsel Dönüşüm Kentsel Kimlik İlişkisi 38
1.2.3. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi **42**
1.2.4. Kentsel Dönüşüm Stratejileri **45**
1.2.4.1. Kentsel Koruma 46
1.2.4.2. Kentsel İyileştirme 47
1.2.4.3. Kentsel Yenileme 48
1.2.4.4. Kentsel Yeniden Canlandırma 50
1.2.4.5. Kentsel Yenileşme 50
1.2.4.6. Soylulaştırma 52

İKİNCİ BÖLÜM
YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

2.1. KAMU YÖNETİM BİRİMİ OLARAK YEREL YÖNETİMLER 53
2.1.1. Yerel Yönetimler ve Özellikleri 54
2.1.2. Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler.....56
2.2. BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER.....57
2.2.1. Halkla İlişkiler Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci 57
2.2.2. Halkla İlişkilerin İlkeleri ve Temel Değerleri 61
2.2.3. Halkla İlişkilerde Mükemmellik 65
2.2.4. Belediyelerde Halkla İlişkiler 67
2.2.4.1. Belediyelerde Halkla İlişkiler Gereksinimi ve Önemi 67
2.2.4.2. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin Örgütlenişi 68
2.2.4.3. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin İşlevleri 70
2.2.4.3.1. Katılımın Sağlanması 71
2.2.4.3.2. Olumlu Bir Örgüt İmajının Benimsetilmesi 72
2.2.4.3.3. Tanıma ve Tanıtma Çabaları.....73
2.2.4.3.4. Siyasal Destek Sağlanması 73
2.2.4.3.5. Nitelikli İnsan Kaynağının Sağlanması 74
2.2.4.3.6. Yönetim Politikaların Oluşturulması.....74
2.2.4.3.7. Kriz Yönetimi.....75
2.2.4.3.8. Sorun Yönetimi 76
2.2.4.4. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin Aşamaları.....77
2.2.4.4.1. Araştırma.....77
2.2.4.4.1.1. Durum Analizi 78
2.2.4.4.1.2. Örgüt Analizi 78
2.2.4.4.1.3. Hedef Kitle ve Sosyal Paydaş Analizi 78
2.2.4.4.2. Strateji ve Hedeflerin Oluşturulması 79
2.2.4.4.2.1. Amaçların ve Hedeflerin Belirlenmesi.....79
2.2.4.4.2.2. Eylem ve Tepki Stratejilerinin Belirlenmesi 79
2.2.4.4.2.3. İletişim Araçlarının Belirlenmesi ve Etkili İletişimin Kullanılması.....80

2.2.4.4.3. Stratejik Planın Yürütülmesi 80
2.2.4.4.4. Değerlendirme Araştırması 80
2.2.4.5. Belediyelerde Kullanılan Halkla İlişkiler Araç ve Yöntemleri .81
2.2.4.4.1. Halkla İlişkiler Araçları 81
2.2.4.4.2. Halkla İlişkiler Yöntemleri 86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İZMİT KENT ÖRNEĞİNDE
KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN
MÜKEMMEL HALKLA İLİŞKİLER KURAMI BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI 88
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ..... 89
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 89
3.4. ARAŞTIRMADA ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUM 90
3.4.1. Belediyelerde Örgütsel Düzeyde Mükemmellik 91
3.4.2. Belediyelerde Halkla İlişkiler Departmanında Mükemmellik 95
3.4.3. Belediyelerde Program Düzeyi ve Kentsel Dönüşüm Projelerinde Mükemmellik..... 98
3.4.4. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları 107

SONUÇ..... 140
YARARLANILAN YAYINLAR..... 153
ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

Çalışmada, toplumsal değişim sürecinde, bireyin toplumla ve yaşadığı kentle bütünleşebilme noktasında önem taşıyan kentsel dönüşüm projelerinin, halka en iyi hizmeti sunma, halkın istek ve beklentilerini karşılama amacıyla belediyeler tarafından nasıl yerine getirildiği ve yerine getirilirken halkla ilişkilerden ve halkla ilişkiler yönetiminin bütününü kapsayan mükemmel halkla ilişkilerden nasıl yararlandığı İzmit'teki belediyeler (Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyesi) özelinde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kentsel dönüşüm projelerinin ve bu projeleri uygulayan belediyelerin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini ne ölçüde taşıdığını belirlemeyi amaçlayan çalışma, iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada, Grunig'in ortaya koyduğu kriterler doğrultusunda departman düzeyi ve örgüt düzeyi adı altında belediyelerin halkla ilişkiler yönetimini nasıl konumlandırdıkları ve tanımladıkları, program düzeyi altında ise halkla ilişkiler yönetiminin aşamalarını kentsel dönüşüm projelerinde nasıl gerçekleştirdikleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, kentsel dönüşüm projelerinin faydaları üzerinde değerlendirme yapılarak, kentsel dönüşüm mantığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Karşılıklı görüşme ve içerik analizi yöntemiyle elde edilen bulgular neticesinde Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyelerinde, halkla ilişkiler birim ya da birimlerinin örgütsel yapıdaki yeri göz önüne alındığında halkla ilişkiler etkinliğinin gerçek anlamıyla uygulanmadığı (yani belediyelerin departman ve örgütsel düzeyde mükemmelliğin koşularına sahip olmadığı) ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte belediyelerin mükemmel halkla ilişkilerin program düzeyinde de etkin olamadıkları, strateji ve hedeflerinde iletişim araç ve yöntemlerine yer vermedikleri görülmüştür. Ayrıca belediyelerin kentsel dönüşüm projelerini sosyo-kültürel değişimden daha çok fiziksel kentsel dönüşüm olarak anlamlandırdıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Avrupa Birliği uyum sürecinde yerel yönetimlere biçilen görev ve işlevlerin yerine getirilebilmesi yolunda önemli bir yere sahip olabilecek halkla ilişkiler uygulama ve mantığının Türkiye'deki belediyecilik anlayışında pek yeri olmadığı ya da kısıtlı anlamlar yüklenerek önem veriliyor gibi davranıldığı ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

In the study, it is aimed that the urban transformation projects, which are important in the point of integration of the individual with the society and the city where they live, in the process of social change, are carried out by the municipalities in order to provide the best service to the public, to meet the wishes and expectations of the people and to the fulfillment of the public relations and to the excellent public relations The municipalities in Izmit (Saraybahçe and Bekirpaşa municipality) in which they have benefited.

The study, which aims to determine the extent to which urban transformation projects and the municipalities implementing these projects carry out their excellence characteristics in terms of their relations with the public, consists of two phases. In the first step, how the municipalities locate and describe the management of public relations under the departmental and organizational level in accordance with the criteria laid down by Grunig and how the processes of public relations management under the program level are realized in urban transformation projects are mutually examined. In the second phase of the research, an evaluation was made on the merits of the urban transformation projects and tried to reveal the urban transformation rationale. In the context of the findings obtained by means of mutual interview and content analysis, it is revealed that in the Saraybahçe and Bekirpaşa Municipalities, when the place of units or units related to the people in the organizational structure is taken into consideration, the relation activities of the people are not implemented literally. Nevertheless, the municipalities have shown that excellent public relations are not effective at the program level and they do not include communication tools and methods in their strategies and goals. It was also found that the municipalities interpreted the urban transformation projects as physical urban transformation rather than socio-cultural change. As a result, it has emerged that the practice and logic of the public relations, which may have a significant place in fulfilling the duties and functions confined to the local administrations in the European Union harmonization process, are not considered to have much place in the understanding of municipalities in Turkey or they are treated as giving importance with limited meanings.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Belediyelerde Halkla İlişkiler Müdürlüğünün Konumlandırılması 70

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Kentsel Dönüşüm Süreci 43
Tablo 2: Halkla İlişkilerin Dört Modeli 58
Tablo 3: Belediyelerde Örgütsel Düzeyde Mükemmelliğin Koşulları 94
Tablo 4: Belediyelerde Mükemmel Halkla İlişkiler Departmanının Özellikleri 97
Tablo 5: Belediyelerin Faaliyetleri ve Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Stratejiler.....99
Tablo 6: Saraybahçe Belediyesi'nin Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Hedefler 100
Tablo 7: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Hedefler 103
Tablo 8: Saraybahçe Belediyesi'nin Kadın-Çocuk-Yaşlı-Özürlü Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....108
Tablo 9: Saraybahçe Belediyesi'nin Tarihle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....109
Tablo 10: Saraybahçe Belediyesi'nin Kurumsal Yapı İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....110
Tablo 11: Saraybahçe Belediyesi'nin Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....114
Tablo 12: Saraybahçe Belediyesi'nin Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....115
Tablo 13: Saraybahçe Belediyesi'nin Ulaşım/Trafikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....116
Tablo 14: Saraybahçe Belediyesi'nin Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları 118
Tablo 15: Saraybahçe Belediyesi'nin İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....119
Tablo 16: Saraybahçe Belediyesi'nin Sağlık/Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....123
Tablo 17: Saraybahçe Belediyesi'nin Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....124

Tablo 18: Saraybahçe Belediyesi'nin Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....125
Tablo 19: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kadın-Çocuk-Yaşlı-Özürlülerle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....127
Tablo 20: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kurumsal Yapı İle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....127
Tablo 21: Bekirpaşa Belediyesi'nin Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....129
Tablo 22: Bekirpaşa Belediyesi'nin Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları 130
Tablo 23: Bekirpaşa Belediyesi'nin Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları 132
Tablo 24: Bekirpaşa Belediyesi'nin İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....133
Tablo 25: Bekirpaşa Belediyesi'nin Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....138
Tablo 26: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....138
Tablo 27: Bekirpaşa Belediyesi'nin Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları.....139

GİRİŞ

Modernleşme ve küreselleşme sürecinin etkilerinin en yoğun gözlemlendiği mekanlar kentlerdir. Bunun nedeni, küresel ekonomik düzenin, kentlerin rolünü ve doğasını değiştirmesi, bir taraftan ülkeler arasındaki fiziksel ve ekonomik sınırlar önemlerini kaybederken kentleri küresel sistemin birimleri olarak evirmesidir.

Bu süreçte, uluslararasında kentleri bakımından, ulusların kendi içlerindeki kentlerin birbirlerinden ve kentlerin sahip olduğu mekanlarda da sosyal ve ekonomik temelde ciddi farklılaşmalar yaşanmaktadır. Kentler, sanayi devriminin başlattığı değişim nedeniyle aldıkları göçlerden farklı olarak; günümüzde iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak yoğun bir iç ve/veya dış göç akınıyla karşı karşıya kalmışladır.

Bu yoğun göç hareketi, kentsel mekânı çevreleyen ve ranta dayalı kentsel paylaşımın temeli olan plansız yapılaşmanın yoğunlaşması ve ulaşım ağlarının geliştirilmesi neticesinde sosyal ve fiziksel olarak farklı kentsel tabakaların oluşumunu tetiklemiştir. Bunun sonucu olarak kentsel mekânda, toplumsal grupların yaşam alanları farklılaşmaya başlamış, toplumsal gruplar arasındaki yapısal ve sosyal parçalanma yapısallaşmaya devam etmiştir.

Yoğun göç hareketi, özellikle orta ve üst gelir gruplarının kentsel merkezi terk ederek homojen yaşam alanları oluşturmalarına yol açmış, kentler göç yoluyla kalabalıklaştıkça, kentli bireyler arasındaki sosyal bağlar yitirilmeye başlamıştır. Ekonomik üretim ve tüketim davranışlarının değişmesi sosyal etkileşim ve yaşamı değiştirmiş, yeniden anlamlandırılan ya da değişen sosyal değerler zayıflamıştır. Bir taraftan bireyler üzerindeki geleneksel baskı ve düzen mekanizmaları ortadan kaybolurken diğer taraftan da bu geleneksel değer ve mekanizmalarının yerini modern ve küresel değer ve mekanizmalar doldurmaya başlamıştır.

Bu değişim süreci, tarih boyunca gözlemlenen diğer tüm değişimler gibi, her toplumda farklı zaman aralıklarında ve her toplumun kendine özgü - kültürel,

ekonomik, tarihsel, toplumsal - koşullarının etkisinde, karşılıklı etkileşim içinde ancak birbirinden farklı şekillerde yaşanmaktadır.

Tarihçiler, sosyologlar ve mimarlar; modernliğin üretildiği yer olan kent üzerine kentsel tasarım/dönüşüm, kentli ve kent kültürü gibi kavramlarla, kentleşmeyi yorumlamaya ve yönlendirmeye çalışmışlardır. Özellikle merkez ülkelerinde kentsel planlama, kentlilik ve kent kültürü üzerine yoğunlaşan kuramsal çalışmalardan oluşmuş önemli bir yazın birikimi mevcuttur.

Türkiye'de ise kentleşme üzerine bugüne kadar yapılmış çalışmalar modernleşme kuramına yoğunlaşarak batı tipi toplumların gerçekleştirdiği değişimi model almışlardır. Buna göre azgelişmiş ülkeler batıdaki toplumsal süreçleri gecikmeli de olsa yaşayarak batı standartlarına ulaşabileceklerdir ve Türkiye'deki kentleşme sorunlarının temelinde bu batılı politikaları gerektiği gibi uygulayamamak yatmaktadır. Bu çerçevede kaçak yapılaşma ve yeni - kentlilerin oluşturdukları kayıt dışı ekonomik faaliyetler, modern kentleşmenin engeli olarak görülüp olumsuz süreçler olarak değerlendirilmiş, bu yeni kent sakinlerinin mevcut durumu toplumsal olarak kopuk, fiziksel olarak estetik olmayan, ekonomik olarak marjinal, yasal olarak illegal olarak kavramsallaştırılmıştır.

Bu bakış açısına göre Türkiye'de kentlerin sorunlarının çözümü daha çok ve daha iyi planlama sonucu mümkün olabilir. Yapılması gereken, batı modeli örnek alınarak, kabulü varsayılan doğru sonuca ulaşmak ve bu düzeni korumaktır. Kentsel planlama ve dönüşüm, modernlik temelinde bu şekilde tanımlanınca, kentlilerin rolleri, dinamik toplumsal ilişkilerin kentleri ve kentsel mekanları nasıl biçimlendirdiği dikkate alınmamaktadır. Kentliler, pasif bir biçimde kendileri için planlanan kentlerde, ideal kent kültürünü öğrenmekle sorumlu görülmüşlerdir.

Kentte kentliliği öğretebileceği öngörülen nüfus, yeni kentlilerden fazlaysa ve gerekli fiziksel koşullar oluşturulabilirse, bu insanların kısa sürede modernliğin "davranış kalıplarını" öğrenecekleri varsayılmıştır. Böylece, hayal edilen kentler ve kentli kimliğine de ulaşılabilir. Fakat yaşanan göç "kontrol" edilemediği için "doğru" kent kültürü oluşmamış ve popülist politikaların da etkisiyle kentlerde "sağlıksız",

"düzensiz" ve "çarpık" gelişmeler yaşanmıştır. Bu bakış açısı, Türkiye'nin kentsel tarihine hoşnutsuzlukla bakılmasına neden olmuş ve tartışmaların ekseni kentlerin bozulmuşluğu üzerine kurulmuştur.[1]

Bu söylemler, yeni kentliler ile kentin eski sakinleri arasında bir ötekileştirme döngüsü yaratmaktadır. Yeni kentliler, kent düzenine uyum sağlayamayan "kentlileşemeyen köylüler" olarak "ötekileştirilirler". Bu "ötekilere" karşı geliştirilen tepki, eski kent sakinlerinde ayrık bölgelerde yaşama isteğini doğurmuştur.

Kentleşme, önceden öngörülebilen ve genel yaklaşım ve bakış açılarıyla yönetilebilecek bir süreç değildir. Böyle bir yaklaşım mekan olarak kentin toplumsal niteliği dikkate almadığında geçerli olabilir. Kenti, bir üst akıl tarafından dönüştürülmeyi bekleyen pasif ve boş bir alan olarak nitelemek, kenti var eden kentlilerin, hem kendilerini, hem de kentlerini dönüştürdüklerini görmezden gelmektir. Kenti, kentliliği ve kentsel dönüşümü kavrayabilmek için; ütopik kentleri idealize edip, kentsel sorunları çözümsüz olarak tasvir etmek yerine, kentlerin toplumsal, tarihsel ve güncel şartlarını temel alarak gelişmeleri ve yaşanan süreci özümsemeye ve yorumlamaya çalışmak Türkiye'deki kent ve kentleşme dinamiklerinin sağlıklı bir şekilde anlaşılabilmesini sağlayabilir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de, kenti bir kamusal alan olarak gören ve bu kamusallığın oluşumunu anlamaya çalışan yaklaşımlardan ve buna uygun kavramlardan hareket eden toplumsal nitelikli sorunların tartışılması gerekmektedir.

Kapitalizmin her krizden yeni bir zaman mekan tasarımı ve buna uygun bir toplumsal tasarımla çıktığı görülmektedir. Kapitalizmin kriz süreçlerinden çıkışında coğrafya önemlidir, çünkü toplumsal mücadelenin sahnesi ve belirleyicisi konumundadır ve bu nedenle politiktir.

"Kentler, belirli bir mekandaki belli fiziksel yapılaşmaya işaret etmez yalnızca. Kent, tarihsel ve coğrafi açıdan özgül olan üretim ve yeniden üretimin toplumsal ilişkileri, kurumları, yönetim ve hukuk pratikleri, iletişim biçimleri ve

[1]Doğan Kuban, **Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları**, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi (YEM), 1998.

medyası, toplumsal hareketler ve benzeri oluşumların etkileşimi aracılığıyla oluşan bir fiziki bütünlüktür".[2] Bu çerçevede, kente yapılacak müdahalelerin genel olarak yaşamı değiştirdiği gibi, yaşamı değiştiren etkiler de mekanı yeniden üreten ve tanımlayan bir değişime yol açar.

Bu noktada yerel yönetim birimi olarak belediyeler kentsel fiziksel ve sosyal dönüşümde önemli bir aktör olarak yer almaktadır. Belediyelerin de içinde bulunduğu yerel yönetimler, "devlet sınırları içinde yerleşmiş irili ufaklı insan topluluklarının (köy, kasaba, kent vb.) ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla, belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal özerk kuruluşlardır".[3] Bugünkü hukuki niteliklerine ve etkinliklerine sahip olmasalar da, yerel yönetimler ilk kez merkezi otoritenin yetkilerinden bir kısmının bazı yerel otoritelere devredilmesinin bir sonucu olarak önem kazanmaya başlamıştır.

Merkezi yönetimin denetimine tabi olması, son dönemde özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde getirilen düzenlemelerle yetkilerinin artırılmaya başlanması ve yönetiminin ve kısmen yürütme organlarının doğrudan halk tarafından seçildiği ve oluşturulduğu, merkezi yönetim sistemince kabul gören bir sivil toplum kuruluşu özelliği taşıması kentleşme sürecinde belediyelerin önemli bir aktör olduğu fikrini pekiştirmektedir.

Demokratik olarak tanımlanan ülkelerde yönetime katılmanın en önemli yöntemi sivil toplum kuruluşları ve yerel örgütlenmelerdir. Halk, bu yapılanmalar aracılığıyla yönetimi etkileyebilmekte ve varlığını kabul ettirerek sistemi etkileyebilmektedir. Yerel yönetimler bu amaç için kullanılabilecek en temel kurumlar olarak görülebilir.

Bu bakış açısıyla yerel yönetimler, birçok düşünür tarafından siyasal eğitim aracı ve demokrasinin temel öğesi olarak görülmektedir. Halk önemsiz konulardaki özgürlüğünü yerel kurumlarda öğrenerek bunu önemli konularda etkili bir şekilde

[2] Meral Özbek, "Kamusal Mekânlar ve Kent Haritaları", **XI Dergisi,** İstanbul, 2001.
[3] Halil Nadaroğlu, **Mahalli İdareler Teorisi Ekonomisi Uygulaması**, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1994, s. 3.

kullanabilmektedir.[4] Yani, yerel yönetimler aracılığıyla halk, küçük alanlarda özgürlüğünü nasıl kullanacağını öğrenerek daha büyük alanlarda özgürlüklerin kullanımı açısından önemli deneyimlere sahip olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle yerel yönetimler her ülkenin kendi tarihsel koşullarına göre şekillenmiş ve eğitim işlevini üstlenmiştir. Demokratik rejimin yürürlükte olduğu toplumlarda, yerel yönetimlerin dayandığı tüm süreçlerin - katılma, temsil, denetim- demokrasi idealine uygun olarak düzenlenmesi ve uygulanması koşulunda yerel yönetimlerin eğitim işlevinin gerçekleşeceği söylenebilir.[5]

Türkiye yerel yönetim örgütlenmesi valilik, il özel idaresi ve belediyelerden oluşmaktadır. Ayrıca çeşitli bakanlıkların taşra teşkilatları da yerel alanda hizmet veren kamu kuruluşlarındandır. Demokratik yönetimin gerçekleştirilebilmesi için katılımcı yönetim anlayışının oluşturulmasında önemli bir yeri olan belediyelerin daha işlevsel hale getirilmesi, halkın yönetime dahil olabilmesinde önemli bir etken olabilir.

Halkın yönetime katılımı benimseyen bir belediye, temel demokratik gelişime zemin hazırlar. İşleyen bir demokratik sistemin oluşturulması simetrik bir iletişim sistemine bağlı olarak şekillendirilebilir. Simetrik bir iletişim sistemi halkla yönetim erki arasında etkileşim meydana getirir. Bu noktada halkla ilişkiler kurumun amaçlarını, çalışmalarını, politikasını ve bir bütün olarak çalışma alanını belirler, bunları halka duyurur ve kuruluşla ilgili kamuların tutum ve davranışlarını da yönetime açıklar.[6]

Belediyeler, topluma karşı sorumlu ve saygılı bir işleyiş içinde olabilmenin yanı sıra sahip olduğu görevleri başarıyla yerine getirebilmek için toplumun güvenini, saygısını, ilgi ve desteğini sağlamak zorundadırlar. Hedeflere ulaşabilmek için yönetsel işleyişi halkın beklentilerine cevap verecek düzeyde verimli kılmak gereklidir ve bu noktada "halkla ilişkiler" olgusu gündeme gelmektedir.

---

[4] Alexis De Tocqueville, **Amerika'da Demokrasi,** (Çev.İ. Sezal ve F. Dilber), Ankara: Yetkin Yayınları, 1964, s.63.
[5] Oya Çitci, **Yerel Yönetimlerde Temsil,** Ankara: TODAİE Yayını, 1989, s.9.
[6] B. Uysal Sezer, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1998, s.146.

Halkla ilişkiler eylemlerinin yapısal özellikleri ve temel mantığı bakımından katılımcı, demokratik belediyecilik anlayışı için ne kadar önemli olduğu çok açık olsa da halkla ilişkilere birçok belediyede ve özellikle belediye başkanları tarafından yanlış anlamlar yüklenmektedir. Diğer bir ifadeyle belediyelerde bazı istisnalar dışında halkla ilişkiler konusuna bilinçli, planlı, sistemli ve sürekli bir işlev olarak yaklaşılmadığı söylenebilir.[7] Bu noktada halkla ilişkiler yalnızca bir iletişim olgusu olarak görülmekte, medya ilişkileri olarak sınırlandırılmakta, bir protokol konusu olarak ya da siyasal amaçlara ulaşmakta bir araç olarak görülebilmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda basitçe çerçevesi çizilmiş olan Türkiye'deki kent ve kentsel dönüşüm bakış açısının uygulama pratiğinde topluma en yakın karar ve yürütme mekanizması olarak kabul edilen yerel yönetim birimi özelliği taşıyan 'belediye' temel alınarak, araştırma örneği olarak seçilen iki belediyenin söylemleri, icraatları ve 2007-2011 dönemini kapsayan stratejik yönetim planları çerçevesinde irdelenmeye çalışılacak, diğer taraftan da halkla ilişkiler uygulamalarının genel olarak belediye faaliyetlerindeki yeri ve özelde kentsel-sosyal dönüşümdeki uygulanma pratikleri incelenecektir.

SORUN

Türkiye'de kentleşme ve kentsel dönüşüm olgusu, toplumsal yönü göz önüne alınmadan, fiziksel planlama ve yöntemlere dayalı politikalarla tanımlanmaya ve var olan sorunlara bu temelde çözümler üretilerek açıklanmaya çalışılmaktadır. İlk oluşumlarından beri toplumsal süreçler, ekonomik üretim biçimleri ve kültürel özellikler gibi pek çok unsur tarafından şekillendirilen kent, kentli ve kentlilik kavramları, günümüzde yerini modern planlama anlayışlarıyla biçimlendirilen kentler tarafından dönüştürülen kentli ve kentlilik gibi edilgen anlamlandırmalara bırakmıştır.

Bu bakış açısının ne yazık ki, demokratik yönetim anlayışının uygulanabilir ve kentsel politikaların halkın tam katılımıyla planlanabilir ve gerçekleştirilebilir

[7] Selçuk Yalçındağ, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1996, s.84.

olmasına yatkınlığıyla ön plana çıkan, Türkiye yerel yönetim sisteminin yerel yönetim birimi olmasının yanında, sivil toplum kuruluşu olma özelliğine de sahip, belediye yapılanması ve uygulamalarında da geçerli olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada ele alınan sorun, Avrupa Birliği uyum sürecinde yerel yönetimlere biçilen görev ve işlevlerin yerine getirilebilmesi yolunda önemli bir yere sahip olabilecek halkla ilişkiler uygulama ve mantığının Türkiye'de belediyecilik anlayışında pek yeri olmadığı ya da kısıtlı anlamlar yüklenerek önem veriliyor gibi davranıldığının gözlemlenmesidir. Diğer taraftan Türkiye'deki yerel ve merkezi yönetim yapısının ve işleyişinin de halkla ilişkilerin belediyeler tarafından, istense de gerçek işleviyle uygulanması karşısında engel oluşturduğu görülmektedir.

ÖNEM

Bu çalışma, kentsel dönüşümün toplumsal dinamiklerinin, yerel yönetim birimi olarak belediye yapılanmasının faaliyetleri üzerinden, belediye yönetimlerince nasıl ele alındığının, belediyelerin iletişim/halkla ilişkiler yöntem, anlayış ve uygulamaları çerçevesinde anlamlandırılması yoluyla belediyelerde halkla ilişkiler uygulamalarının karakteristiğinin ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmada amaç, halkla ilişkilerin, belediyelerin yönetim yapısı ve kentsel dönüşüm faaliyetleri içerisindeki olası ve mevcut işlevlerinin belirlenmesi ve mevcut belediyecilik anlayışının halkla ilişkiler mantığına uygunluğunun vurgulanmasıdır.

VARSAYIMLAR

Araştırma konusu olan belediyelerin, kentsel soysal dönüşüm faaliyetleri üzerinden, halkla ilişkiler etkinlik ve anlayışlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır:

1. Türkiye'de kentsel dönüşüm ağırlıklı olarak fiziksel kentsel dönüşüm olarak

anlamlandırılmakta ve araştırma konusu olan belediyelerde de bu durum geçerli olmaktadır.

2. İlgili belediyelerdeki, halkla ilişkiler birim ya da birimlerinin örgütsel yapıdaki yeri göz önüne alındığında halkla ilişkiler etkinliğinin gerçek anlamıyla uygulanması mümkün değildir.

3. Belediyeler, halkla ilişkiler bilgi ve becerileri doğrultusunda hedef kitle ve sosyal paydaş analizlerini yapmakla birlikte, günübirlik bazı iletişim ve temel halkla ilişkiler faaliyeti dışında stratejik bir halkla ilişkiler hedef ve bakış açısına sahip değildir.

4. Belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinde mükemmel halkla ilişkiler anlayışından yararlanmamaktadır.

YÖNTEM VE SINIRLILIK

Çalışmada, kentsel dönüşüm projelerinin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini belirlemek amacıyla karşılıklı derinlemesine görüşme ve nitel içerik analizi araştırmanın yöntemi olarak seçilmiştir. Görüşme, Stewart ve Cash'e göre, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlanmaktadır.[8] İçerik analizi ise, verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır.[9] Bu bağlamda söz konusu belediyelerin kentsel dönüşüm projeleri ile ilgili belediye temsilcileri ile karşılıklı derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş olup, temsilcilerden ve belediyelerin mevcut internet sayfalarından elde edilen veriler doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiştir. Analizlerin doğru ve anlaşılır bir şekilde yorumlanabilmesi için Grunig'in "Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik" adlı kitabından yararlanılarak kategoriler oluşturulmuş ve kodlama tabloları elde edilmiştir.

[8] Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 5.b., Ankara: Seçkin Yayınları, 2006, s. 119.
[9] A.g.e, s. 227.

Araştırma, İzmit'in eski ve merkezi yerleşim bölgelerini içeren Saraybahçe Belediyesi ile İzmit'in hızlı kentleşme sürecinde yoğun bir yerleşim bölgesi haline gelen Bekirpaşa Belediyeleri ile sınırlandırılmıştır. Saraybahçe Belediyesi, sınırları ve demografik yapısı itibariyle daha yoğun olarak İzmit'in eski kentli nüfusunu ve yapısını temsil etmesi dolayısıyla araştırma konusu olarak seçilirken, Bekirpaşa Belediyesi ise sınırları ve demografik yapısı itibariyle İzmit'in yoğun göç hareketlerinden en çok etkilenen, yeni kentleşen ve yeni kentli nüfusu temsil eden yapısı nedeniyle araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Bu çalışmaya başlandığında İzmit merkezini oluşturan iki ayrı tüzel kişilik olarak faaliyet gösteren bu belediyeler, çalışma devam ederken yerel yönetimlerle ilgili olarak yapılan son yasal düzenlemelerle tek bir belediye çatısı altında resmi olarak birleştirilmiştir. Ancak bu resmi düzenleme henüz fiili uygulamaya geçirilmemiştir ve bu çalışma devam ederken konu üzerindeki tartışmalar sürmektedir.

Halkla ilişkilerin, belediyelerin yönetim yapısı ve kentsel dönüşüm faaliyetleri içerisindeki olası ve mevcut işlevlerinin belirlenmesi ve mevcut belediyecilik anlayışının halkla ilişkiler mantığına uygunluğunun incelenmesini amaç edine bu çalışmanın birinci bölümünde, toplumsal değişim süreci ve bu sürecin doğrudan etkilediği kent ve kentsel dönüşüm kavramları incelenmiştir.

İkinci bölümde, yerel yönetim birimi olarak belediyeler ve halkla ilişkiler anlayışının belediye yapısının işleyişindeki varlığı ve durumu tartışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise İzmit kenti örneğinde, seçilen belediyelerin kentsel dönüşüm faaliyetleri ve halkla ilişkiler anlayışları, mükemmel halkla ilişkiler kuramı esas alınarak incelenmiştir. Karşılıklı derinlemesine görüşme yöntemiyle elde edilen bulguların ve belediyelerin stratejik faaliyet planlarının nitel içerik analizlerinin yer aldığı bu bölümde genel çalışmanın varsayımları sınanmış, sonuç bölümünde de elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİNDE KENTLEŞME VE KENTSEL DÖNÜŞÜM

Toplumsal değişim süreci, üretim biçimlerinde meydana gelen değişimlerin bilgi, teknoloji ve iletişim düzeylerini de etkilemesi ile toplumsal yapılarda meydana getirdiği değişimi ifade etmektedir. Bu değişim sürecinde belirli bir mekan ve mekana özgü toplumsal hayatın ön plana çıkması, değişimin niteliğini ve yapısını da etkilemektedir.

Toplumsal değişim sürecinde; sanayileşmenin önem kazanarak toprağın önemini yitirmesi ve azalması, modernleşme çabalarının hız kazanması, bireysel isteklerin ve taleplerin ön plana çıkması gibi faktörler, kentleşmenin ve kentsel dönüşümün önemini artırmaktadır.

1.1. TOPLUMSAL DEĞİŞİM SÜRECİNDE KENTLEŞME

Toplumların değişim süreçlerinde, üretim biçimlerinde yaşanan değişimlerin tetiklediği bilgi üretimi, teknoloji üretim ya da tüketim şekilleri ve örgütlenme biçimleri bir döngü halinde, toplumda yaşanan değişimlerin sonucu ve nedeni olarak etkindirler. Toplumda yaşanan bu dönüşüm, toplumu oluşturan bireyler ve çevrelerinde de doğal bir değişime neden olmaktadır. Bu bağlamda öncelikle toplumsal değişim kavramını ve bu kavramın unsurlarını açıklamak; sonrasında ise toplumsal değişim sürecinde kentleşme olgusuna açıklık getirmek gerekmektedir.

1.1.1. Toplumsal Değişim Kavramı

"Değişim, zaman süreci içindeki farklılaşmadır. Daha somut bir deyişle, bir bütünün öğelerinde, öğeler arası ilişkilerin yapısında, daha önceki durumlara göre, ortaya çıkan farklılaşmadır. Öyleyse değişim, ancak zaman süreci içinde

gerçekleşebilen ya da zaman süreci göz önüne alındığında algılanabilen bir gerçektir."[10]

Toplumsal değişme topluluğun varlığını sürdürebilmesi için hayati önem taşımakta olup, fizik çevresinde, teknik ve siyasal örgütlenmesinde, kültüründe ve çeşitli kurumlarında ortaya çıkan değişikliklerle başlayıp, topluluğun yapısını ve yaşantısını her yönden etkiler.[11]

Toplumsal yapı basitçe; bütünsel bir organizma olarak ele alınabilir. Yapı içerdiği birçok sistemden, insan ve üretim ilişkilerinden meydana gelmektedir. Bu çerçevede doğada varlığını sürdüren insanın günlük yaşamda üretim ilişkileri içerisinde oluşturduğu, yine doğayı ve doğanın kaynaklarını kullanarak, kurumları, kuralları, sürekli olarak oluşturma ve dönüştürme eylemi, toplumsal yapıdır denilebilir.

Diğer bir deyişle toplumsal değişme kavramı, ailenin örgütlenişindeki, hayatı kazanma yollarındaki, dinsel davranışlardaki, insanlar tarafından benimsenen değerlerdeki ve kullanılan teknolojideki değişmeleri, kısacası toplumun yapısındaki temel değişmeleri ifade etmektedir.[12]

Toplumsal değişme kavramının altında, toplumları biçimlendiren iki temel ilişki yatmaktadır. Bunlar insan-doğa ve insan-insan ilişkileridir. İnsan-insan ilişkileri, insan-doğa ilişkilerinin yapısına göre şekillenmektedir. İnsan-doğa ilişkisi basit anlamda insanın hayatta kalma mücadelesi ile belirlenmekte; insanın doğayla olan bu mücadelesi, insanın geleceği düşünme ve önlem alma refleksi geliştirmesine ve doğa içinde konumunu güçlendirme dolayısıyla doğaya hakim olma eğilimi göstermesi sonucunu doğurmaktadır. İnsandaki bu var olma - doğaya hakim olma eğilimi, mal ve teknoloji sahipliği temelinde insanlar arası farklılaşmayı meydana getirmektedir. İnsanlar mala ve teknolojiye sahip olan ve sahip olmayan olarak

[10] Sibel Armağan ve İbrahim Armağan, **Toplumbilim,** İzmir: Barış Yayınları,1988, s.197.
[11] Abdullah Korkmaz, **Değişme ve Farklılaşma**, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2006, s.29.
[12] Emre Kongar, **Toplumsal Değişim Kuramları ve Türkiye Gerçeği,** 12.b., İstanbul: Remzi Kitapevi, 2007, s. 55.

birbirlerinden ayrılmaya ve karşılıklı çıkar ya da tek taraflı yoksunluk ilişkileri geliştirmeye başlamaktadır.

En başında bu şekilde oluşmaya başlayan sosyal statü ve yapılar, insanlar arası ilişkilerde olduğu gibi toplumlararası ilişkilerde de sahip olma ya da olmama, dolayısıyla mal ve teknoloji sahipliği temelinde şekillenmeye başlamıştır. Mal ve teknoloji sahibi insanlarla, bunlara sahip olmayanlar arasında özellikle mal ve teknolojinin üretim ve paylaşım yöntemleri temelinde şekillenen gündelik yaşam ve sosyal ilişkiler bütünü, tarihsel süreç içerisinde, bu insanların oluşturduğu topluluklar ve yaşadıkları, ilişki kurdukları coğrafi bölgeler içerisinde özgün sosyal ve toplumsal yapılar meydana getirmiştir.

Bu noktada, farklı topluluklar ve yaşadıkları coğrafi bölgeler arasında üretim ve paylaşım temelinde şekillenen sosyal yapıların farklı karakteristik özellikler taşıdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Gittikçe karmaşık hale gelen bu ilişki ve dinamikler, inanç ve insani ilişkiler neticesinde şekillenen ve değişen kurallar ve genel geçer kabuller meydana getirmeye başlamış, özgün ihtiyaç ve sahiplikler kültürel yapıları oluşturmuştur. Doğayı birbirlerinden farklı tanımlayan ve anlamlandıran insan toplulukları var olma mücadelelerini de buna göre şekillendirmiş, sosyal ilişki ve önceliklerini ait oldukları bölge ve toplulukların oluşturdukları yaşantı ve kabullere göre inşa etmişlerdir.

Yukarıda kısaca anlatılan süreç, iki türlü kültür yapısının oluşumuna da işaret etmektedir. Bunlar maddi kültür ve maddi olmayan kültürdür. Maddi kültür bütün araç-gereç ve sahiplikleri kapsarken, maddi olmayan kültür gelenekler, inançlar ve manevi değerlere işaret etmektedir. Maddi olmayan kültürün ardında, belirleyici öğe maddi kültürken, maddi kültürün altında ise teknoloji yatmaktadır. Bu bağlamda toplumsal değişmenin toplumun tüm bilgi, teknoloji ve üretim vb. yapıları ve örgütlenme şekillerinde meydana gelen değişmeler olduğunu söyleyebilmekteyiz.

Berelson, toplumsal değişmeyi, toplumsal eylem ve etkileşim kalıpları olan toplumsal yapının değişmesi; Ginsberg ise, toplumun bütünüyle parçaları arasındaki

kompozisyon ya da örgütlenme şeklinde meydana gelen değişme olarak tanımlamaktadır.[13]

Weber, toplumsal değişme kavramını insanlara bağlı bir süreç olarak açıklamakta ve değişmenin insan üstü, kişisel bir özellik olarak nitelediği karizma kavramı ile ortaya çıktığını savunmaktadır. Weber'e göre değişme karizması olan kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir.[14] Toplumsal değişmeyi, kültürel gelişme sonunda artan birikimin, mevcut toplumsal örgütlerin düzenini zorlaması sonucu buhran ortaya çıkması ve bu buhranları karizmatik liderlerin çözerek yeni bir düzen oluşturmaları olarak tanımlayan Weber, toplumların rasyonelleşerek toplumsal eylemi gerçekleştireceğini savunmuştur. Toplumsal rasyonelleşme ve toplumsal eylem ile ilgili öne sürdüğü görüşleri ile sivil toplum örgütlerinin değişim için vazgeçilmeyen unsurlar olduğuna işaret etmektedir.[15]

Emile Durkheim ise, topluluk ve toplum arasındaki farkları ve işbölümünün toplumsal değişime katkılarını açıklayan bir kuram geliştirerek, topluluk ve toplum arasındaki farkı belirleyen değişkenin insan ilişkilerinin niteliği olduğunu söylemektedir[16].

Oskay'a göre ise, toplum düzeyinde değişme, diğer bir deyişle toplumsal değişme, toplumda gerek içsel olarak var olan çelişki ve zıtlaşmalar ve gerekse topluma dıştan gelen çeşitli nitelikte etkiler doğrultusunda toplumsal yapıda ve dolayısıyla toplumsal ilişkiler düzeninin biçiminde, bileşiminde, özünde onu oluşturan öğeler arasındaki dengede veya toplumsal kurumların kendisinden ve aralarındaki ilişkilerde meydana gelen niceliksel ve niteliksel farklılaşmalar ve başkalaşmalar olarak tanımlanabilmektedir.[17]

---

[13] A.g.e., s. 55.
[14] A.g.e., s. 98.
[15] Gamze Yetkin Cılızoğlu, **Sivil Toplum Örgütlerinin İletişim Süreci,** İzmit: Yayıncı Yayınları, 2004, s. 58.
[16] Kongar, **a.g.e.,** s.101.
[17] Ülgen Oskay; Sosyolojik Düşünce Tarihi; Ege Üniversitesi Yayınları; No: 55; Ege Üniversitesi Basımevi; İzmir; 1990; s. 43.

Bu ilişkiler topluluklarda ve evrim sonucu ortaya çıkan toplumlarda farklılıklar göstermektedir. İnsan ilişkilerini belirleyen değişken ise topluluk ve toplumların teknolojileri ile işbölümü özellikleridir. Gelişen teknoloji sonucu, işbölümünün artması, toplumsal varlıkların örgütlenişini etkilemekte ve insan ilişkileriyle beraber toplumsal yapıyı da değiştirmektedir.[18] Toplumlar ve topluluklar arasındaki bu farklılık, toplumların gelişim ve değişim sürecini oluşturan kentleşme olgusuna da doğrudan etki etmektedir.

1.1.2. Toplumsal Değişimin Unsurları

Değişmeyi, bir denge ve düzenin bozularak başka bir şekle dönüşmesi, alışkanlıkların değiştirilmesi talebiyle oluşması şeklinde açıklayan Bostancı, toplumsal değişmenin kültürel yapının üzerinde yer aldığı zeminin farklılaşması sonucu oluşması olarak ifade etmektedir.[19]

Smith'e göre, toplumsal değişme anlayışı ile toplumsal-kültürel-siyasal değişme olarak ortaya konan değişme anlayışı arasında bir fark yoktur[20]. Çünkü kültürel ve siyasal yapıyı belirleyen öğe insanların ilişkileri olmaktadır ve buna toplumsal yapıyı oluşturmaktadır. Bir başka deyişle toplumsal yapı, kültürel ve siyasal yapının belirleyicisi olmaktadır.

Toplumsal değişmenin temelinde farklılaşma, yeniden bütünleşme ve uyum yatmaktadır.[21] Toplumsal değişim bu anlamda öğelerin hepsinin aynı anda değişmesi anlamına gelmediği gibi, değişen unsurlarında aynı hızda bir değişim olduğunu göstermemektedir. Eş zamanlı olmamakla birlikte başlayan bir değişim, belirli bir zaman aralığı sonucunda henüz değişmeyen unsurları da etkileyerek devam etmektedir.

---

[18] Yetkin Cılızoğlu, **a.g.e.**, s. 101.
[19] Naci Bostancı, **Değişme Gerçeği, Kültür ve Değişme**, İstanbul: Damla Ofset, 1990, s. 51-53.
[20] Anthony Smith, **Toplumsal Değişme Anlayışı,** çev. Üsal Oskay, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1996, s. 87.
[21] A.g.e., s. 29.

Kıray, toplumsal değişimde ve gelişimde asıl meselenin altyapı oluşturmak olmadığını, önemli olanın insan ilişkilerinde yeniden bir servet dağılımı oluşturacak yeni üretim tarzlarını getirmenin gerekliliğini savunmaktadır.[22]

Kıray'a göre değişme ani olan değil, aşama aşama gerçekleşen bir süreçtir. Bu süreç içerisinde, değişmeye hazır nazik dengeler yeniden kurulmakta ve daha belirgin "bir sosyal hareket" ile sonuçlanmaktadır. Böylece toplumsal değişim, yeni bir evreye ulaşıncaya kadar etkileşimini sürdürmektedir.[23]

Bu bağlamda değişme kavramı, değer yargısı, iyi ya da kötüye doğru bir farklılaşmayı içermediği için bilinçli bir çabaya işaret eden gelişme ve ilerlemeden ayrılmaktadır. Bu nedenle toplumsal değişme ileri doğru olabildiği gibi geriye doğruda olabilmektedir. Örneğin göçle ilk gelenler başta iş bulmakla başlayan değişime göreli olarak daha iyi uyum sağlayabilirken, 1990 yılların sonunda göçenler çok ciddi problemler yaşamaktadır. Kıray değişmenin dinamiklerini açıklarken, dış dinamiklerin, toplumun sanayileşmiş ya da modernleşmiş bölümün de başka bir değişim faktörü oluşturduğunu savunmaktadır. Bu çevrenin daha da gelişmesi için değişen köye ve köye gelenlere ulaşım kanalları gerekmektedir. Bu kesitler, kendilerine has örgütlü, uzmanlaşmış kanal bulamayınca, buralarla anonim rol ilişkilerine giremeyince, geri dönüp birincil yüz yüze ilişkileri ile bir araya getiren ve mütemadiyen değişerek sayısız tampon kuruluşlar oluşturan ve toplumda gerekli nazik dengeyi sağlayan hep bu himaye sistemler içinde yaşamaktadırlar.[24] Bu bağlamda toplumsal değişmenin dinamikleri; modernleşme olgusu, kentleşme olgusu, kültürel değişme olgusu ve sivil toplum örgütleri olarak açıklanmaktadır.

1.1.2.1. Modernleşme Olgusu

Modern öncesi dönemi ifade eden geleneksel toplum kavramı ile sanayi devrimi sonrası toplumsal yapılarını ifade eden modern toplum arasındaki farklılıklar üretim ilişkileri ve görev paylaşımı temelinde ele alınabilirler. Geleneksel toplum

[22] Mübeccel Kıray, **Tarihsel ve Toplumsal Süreç Olarak Gelişme İlerleme ve Türkiye Gerçeği,** İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1999, s. 20.
[23] Mübeccel Kıray, **Modernleşmenin Temel Süreçleri Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme,** İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1999, s. 365.
[24] A.g.e., s. 368.

"statik sosyo-ekonomik yapılanmayı" ifade ederken; modern toplum "dinamik sosyo-ekonomik yapılanmayı" ifade eder. Aynı zamanda, geleneksel toplum "statü toplumu" iken; modern toplum "sözleşme toplumu"dur.[25]

Modernleşme, dünyanın farklı yerlerinde, farklı zamanlarda yaşanmaya başlanan ve günümüzde de yaşanmaya devam eden; toplumsal ilişkilerde, mekan oluşumlarında, insanların yaşadıkları mekanı algılama biçimlerinde ve o mekanı paylaştıkları diğer insanlara karşı davranışlarında değişimlerin ve başkalaşımların yaşandığı süreç olarak ifade edilmektedir. Touraine'ye göre, salt değişim ya da olaylar silsilesi olmamakla birlikte akılcı, bilimsel, teknolojik ve idari etkinliğin ürünlerinin yaygınlaştırılmasından oluşmaktadır[26]. Bu nedenle modernleşme, toplumsal yaşamın çeşitli bölümlerinin giderek artan farklılaşmasını içermektedir.

Farklılaşmayı temel alan bir diğer isim Parsons'tır. Parsons'ın modeli üç etkeni ele almaktadır: kişilik sistemleri, toplumsal sistemler ve kültürel sistemler. Buna göre toplumsal değişimin kaynağı sosyal yapıya ve kültürel yapıya bağlıdır. Her toplum başlangıçta basit bir yapıya sahipken zamanla farklılaşarak çeşitli işlevler kazanmakta ve yeni yapılar meydana getirmektedir. "Farklılaşma ile ortaya çıkan değişim, yeni yapı özelliklerine ihtiyaç gösterir. Uyumun sağlanabilmesi için yeni yapılar gereklidir. Yeni yapılar, yeni fonksiyonlar yerine getirirler ve sistemi çalıştırırlar."[27]

Bu farklılaşmalar değişim sürecini oluşturmakla birlikte, süreç tarihi boyunca, farklı yaklaşımlarla anlaşılmaya çalışılmış ve yorumlanmıştır. Bunun nedeni, modernleşmenin her toplumda eşzamanlı olarak başlamamış ve her toplumun kendine özgü tarihsel, toplumsal, kültürel, ekonomik, vb. koşullarının etkisinde ve karşılıklı etkileşim içinde, ancak birbirinden farklı zamanlarda ve farklı şekillerde yaşanmaya devam etmiş olmasıdır. Kısacası, her toplum kendi modernlik sürecini

[25] Louis Wirth, "The Sociology of Ferdinand Tonnies", The American Journal of Sociology, 1926, s 412-422.
[26] Alain Touraine, **Modernliğin Eleştirisi**, çev. Hülya Tufan, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994, s. 27.
[27] Fazıl Yozgat, **Sosyal Değişim Faktörleri: Politika, Eğitim, Ara insan gücü**. Ankara: Divan Kitabevi,1997, s.28.

diğerleri ile karşılıklı etkileşim içinde, fakat kendine özgü toplumsal ve tarihsel koşullarla yaşamaya devam etmektedir.

Modernliğin, batılı olmak ile bir tutulması, merkez dışı ülkelere has bir bakış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ülkelerde üretilen, çeşitli ideolojilerin sınırladığı kuramsal çalışmalarda ise, söz konusu kavramları birbirinden ayrı ele almak mümkün olmamıştır. Aslında toplumun, mevcut koşullarını değerlendirip, değişme bilincini geliştirmesi, kuşkusuz modernlik sürecinin başlangıcından başka birşey değildir. Fakat bu bilinçle yola çıkıp, modernlik süreci için model aldığı batının ideolojik bir projeye dönüştürülmesi sonucunda konu ile ilgili kuramsal çalışmaların sınırları belirlenmiş olmaktadır. Öyle ki, günümüzde bile, kendi modernlik sürecinden ve kentsel tarihinden batılı olamadığı için nefret eden tarihsel anlatım devam etmektedir.[28]

Modern toplum, kendi tarihsel ve toplumsal koşullarının farkında olan toplumdur. Zamandan, mekandan ve toplumsallıktan soyutlanmış olarak var olamaz. Dolayısıyla, toplumları oluşturan kentler, modernliğe doğru giden yolu içselleştirdiğine inanılan tek bir grup tarafından gerçekleştirilmezler. Bu nedenle, yaşanan süreçte farklılıkların her türlü üretiminin, toplumsal ve mekansal değişimlerini kentte algılamak mümkündür.

1.1.2.2. Kentleşme ve Kentlileşme Olgusu

Modernliğin üretildiği yer olan kent, modernliğin ve modern pratiklerin önemli tartışma eksenlerinden biri olmuştur. Mimarlık tarihçileri ve sosyologlar; kent, kentsel tasarım, kentli ve kent kültürü gibi kavramlarla, devam eden modernlik sürecinin gerçeği olan kentleşmeyi yorumlamaya ve yönlendirmeye çalışmışlardır.

Modernlik ve kentleşme süreci üzerine yazılanlar, farklı dönemlere ait olsalar da genelde ortak bir anlatı eksenine yerleşmektedirler. Egemen kentsel tarih yazımında; modernlik, istikrarlı bir gelişme ile aşama aşama gerçekleştirilebilecek ve

[28] Uğur Tanyeli, **Düşlenmiş Rasyonalite Olarak Kent: Türkiye'de Planlama ve Çifte Bilinçlilik,** İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005, s.32.

tüm dünyada mutlak bir sonucu olabilecek kadar katı bir proje olarak anlatılmaktadır. Bu nedenle de Türkiye kentsel tarih yazımında sık sık "modernleşme projesi" söylemi ile karşılaşmak mümkündür. Bu bakış açısında kentsel, toplumsal, ekonomik, kültürel, fiziksel...vb koşulların gelecekte ulaşılması gereken mutlak hedef olarak kabul edilmesi rol oynamaktadır. Kentsel mekanların ve kentli kimliğinin değişken dinamikler olduğu sabit bir proje olarak kabul etmek; hem hedefteki batının gerçekliğinin, hem de kendine özgü toplumsal, tarihsel ve ekonomik koşulların farkında olmamaktan kaynaklanmaktadır.[29]

Bu bağlamda kentsel mekanları ve kent kimliğini anlamamıza yardımcı olan kentleşme; kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütleşmeye, uzmanlaşmaya ve insanlararası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci olarak tanımlanmaktadır.[30] Kentleşme, bir toplumun en önemli gelişmişlik ölçütlerinden biri olmakla birlikte, Kıray bunun nedenini kentleşme ve sanayileşme sürecinin değiştirdiği toplumsal yaşama alanlarıyla açıklamaktadır. Toplumsal yaşama alanlarında uzmanlaşmış, özel bilgi ve beceri ile donanmış kişilerin büyük örgütler içerisinde diğerlerine göre ne yapacaklarını bilmeleri, açıkça belirtilmiş bir biçimde çalışmaları, bilgi, hizmet ya da mal üretmeleri sonucunda değişimi sağlamaları şeklinde açıklamaktadır.[31]

Kentleşme sürecinde, yaşama alanlarında meydana gelen bu değişimler, göç unsurunu da etkilemektedir. Hem çevre ülkelerinde, hem de merkez ülkelerinde insanların köyden kente göç etmesi sonucunda, kentlerde barınma ve konut sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sorunlara çözümler aranırken yaşanan çatışmalar kentleri biçimlendirmiştir. Ayrıca kentsel dönüşüme, sadece kente yeni gelenlerin barınma sorununu çözmek için gerek duyulmamıştır. Çünkü, kentsel dönüşüm kentleşme sürecinde, toplumsal ve mekansal ilişkilerin gelişen sanayi ile birlikte tekrar tekrar üretilmesi için yeni yollar geliştirmenin sonucu olarak gerçekleşmektedir.[32]

---

[29] A.g.e., s. 37-39.
[30] Ruşen Keleş, **Kentbilim Terimleri Sözlüğü,** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1980, s. 70.
[31] Mübeccel Kıray, **Büyük Kent ve Değişen Aile, Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler,** Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1984, s. 52.
[32] Edward Soja, **Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions**, Oxford: Blackwell Publishing, 2000, s. 51-53.

1950'lerle birlikte tarıma yeni teknolojiler, yeni işletme biçimlerinin girmesiyle insanların gerek toprağı kullanma, gerekse ürünleri değerlendirme biçimlerinde değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler 1960'lara gelindiğinde kırdan kente göçü gerekli kılmıştır. Aynı süreçte tarımsal toprakların parçalanma ve yoğunlaşması gibi değişiklikler de meydana gelmiştir. Kıray bu durumu; kentte göçenlerin eski köylüler olduğu ve artık bunlara köylü diyemeyeceğimiz şeklide yorumlamaktadır. Aynı zamanda, bu durumun geri dönüşü olmayan bir yapısal değişme olduğunu da belirten Kıray, şehre göçen eski köylülerin, şehirleri de hızla değiştirmeye başladığını da söylemektedir.[33] Bu noktada sosyo-kültürel anlamda yaşanmaya başlanan değişim, kentli kimliğini, kentlileşme ve kentleşmeyi de ön plana çıkarmakta ve değişime uğratmaktadır.

Ekonomik bir olay olarak kentleşme, işgücünün tarım sektöründen tarım dışı sektörlere (sanayi ve hizmetler) transferi, olarak tanımlanmaktadır.[34] Amiran Kurtkan ise sosyolojik olarak kentleşmeyi, dar mekanlı cemaat hayatından, geniş mekanlı bir cemiyet (toplum) hayatına geçiş ve bu ikinci yaşama şekline göre yeni sosyal münasebetlere ve bunun gerektirdiği yeni teşkilatlanmalara giriş olarak tanımlamaktadır.[35]

Kentlileşme ise, kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişmenin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir.[36] Bir başka tanımlamayla kentlileşme; kentsel yaşam deneyimi içinde elde edilen bir kültür birikimidir. Kentsel yaşam biçimine uyumdur.[37]

Kemal Kartal ise, kentlileşmeyi ekonomik ve sosyal boyutlarıyla açıklamaktadır. Ona göre, ekonomik bakımdan kentlileşme kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerde sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşmektedir. Sosyal bakımdan kentlileşme ise, kır kökenli insanın türlü

[33] Kıray, **Modernleşmenin Temel Süreçleri Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme,** s. 318.
[34] Soja, a.g.e., s. 31.
[35] Amiran Kurktan Bilgeseven, **Köy Sosyolojisi,** İstanbul: Filiz Kitabevi,1988, s. 82.
[36] Ruşen Keleş, **Kentleşme Politikası,** Ankara: İmge Kitapevi, 1996, s.71.
[37] Ercan Tatlıdil, "Kent Kültürü ve Boş Zamanları Değerlendirme", **Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler,** Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları, 1994, s. 386.

konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve tinsel değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir. Kartal'a göre; bunlara paralel olarak kentlileşme "ekonomik mekan" ve sosyal mekan"da gerçekleşmektedir. Ekonomik mekan kişinin alt yapısını oluşturan tüm ekonomik ilişki ve faaliyetleridir. Sosyal mekan kişinin üst yapısını oluşturan benimsediği-özümsediği tüm sosyal ve tinsel değerleri, tavır ve davranışlarını kapsamaktadır. Herhangi bir zaman kesitinde, kentlileşme sürecini yaşayan bir kişinin ekonomik mekanı ve sosyal mekanı değişik oranlarda, kırsal ve kentsel öğeleri içerebilmektedir. Kırsal insanın kentsel insana dönüşme sürecinde (kentlileşme süreci) bu iki mekanın kapsamı kırı yavaş yavaş dışlayarak, kenti adım adım kapsar duruma gelmektedir.[38] Bu bağlamda, kentlileşme toplum üyelerinin örgütler yoluyla formel yaşama alışmaları, birey-örgüt ilişkisinin yerini örgüt-örgüt ilişkisinin alması böylece bireyin, diğer örgütler karşısında güçlenmesi, bireylerin, örgütsel yaşamın gerektirdiği bilgi ve diğer becerilerle (mal ve hizmet üretim teknikleri vs.) donanması ve kente özgü ilke, değer ve amaçları benimsemiş olması olarak tanımlanabilmektedir.

Uygarlık ölçüsü alınan kent, tüm tarih boyunca ne orada oturan insanların sayısı, ne de faaliyetleri tarafından değil de, hukuki statüsünün, toplumsallığın ve kültürün özel çizgileri tarafından karakterize edilmektedir. Bu noktada kentin oynadığı rol ekonomik değil, politiktir. Kent kendini çevreleyen ortamdan, manzaranın içinde iktidarın kök salma noktası olmasıyla farklılaşmaktadır. Devlet kentin üzerinden temellenmekte ve medeniyetin belirleyici ölçüsü kent değil, devlet olmaktadır[39] Kent, genel olarak modern, estetik olarak daha güzel, temiz ve güvenli, her alanda daha fazla çeşitliliği bünyesinde barındıran bir yerleşim birimi olarak algılanmaktadır. Modernliği vurgulayan bu kent imajı, kentin her açıdan diğer yerleşim türlerine göre üstün olanaklar sunmasının yanında kültürel üstünlüğü, olumlu yanları ve iyi insan ilişkileri olarak algılanmaktadır. Bu algılamalar doğrultusunda kentte sosyal ilişkiler iyi, kültür düzeyi yüksek insanlar orta sınıftan ve üstün yaşam koşullarına sahip kimseler olarak görülmektedir. Bu bağlamda uygar, ölçülü ve saygılı davranış ve kent kültürü arasında ciddi bir doğru orantı vardır. Kent sunulan hizmetlerin kalitesinin üstünlüğü bakımımdan ele alınmaktadır. Bunlar;

[38] Kemal Kartal, **Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentlileşme,** Ankara: Adım Yayıncılık. 2.Baskı, 1992, s. 50-51.
[39] Mehmet Ali Kılıçbay, **Şehirler ve Kentler,** Ankara: İmge Yayınevi, 2000, s.155.

ulaşım, sağlık, eğitim, belediye ve devlet tarafından sunulan çeşitli hizmetlerdir. Hemen herkesin paylaştığı ortak kanı, kentin hizmet düzeyi ve kalitesi bakımından üstünlüğüdür.[40]

Kentlileşme kente göç edenlerin yeniden sosyalizasyon sürecini anlatmaktadır. Sosyalizasyon öncelikle bireyin içinde bulunduğu sosyal grubun giderek toplumun değer-norm sistemini, davranış kalıplarını içselleştirmesidir. Göç edenler kent toplumun değer-norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini giderek yaşama biçimini benimsemektedirler. Bu süreç her bireyin ya da grubun geçmiş yaşam tecrübesiyle yaptığı iş, eğitim vb. birçok değişkenle ilişkilidir. Doğal olarak genel kentli insan tipi oluşturulsa da esas olarak zamanla, topluma kente bağlı olarak gerçekleşen bir kentlileşme süreci ve bunun sonucunda kabul gören bir kentli insan prototipi oluşmaktadır.

Kemal Karpat; kentlileşmenin köylünün kendi cemaatini terk etmesiyle başlasa bile, göçmenin gecekonduya yerleşmesiyle sürecin gerçek dönüştürücü aşamasına girdiğini savunmaktadır. Bu noktada kentlileşmeyi dört aşamada incelemektedir:[41]

İlk aşama, kent görüş ve tutumlarına bir hazırlık adımı olarak kent kıyafetini ve bazı kent alışkanlıklarını benimsemesinin göstergesidir. Yapay bir değişiklik olmasına rağmen, kent kıyafeti göçmen için daha yüksek bir toplumsal varoluş biçimine geçişi simgelemektedir. Göçmenin zihninde kıyafet değişikliği kent hayatının maddi ve sonunda kültürel yönlerine uyum sağlama arzusunun ve buna hazırlıklı oluşunun kanıtıdır. Kente temaslarının kısıtlı olması nedeniyle köy kültürüne daha bağlı kalan kadınlar, kırsal kıyafetlerini daha uzunca bir süre korumaktadır.

İkinci aşama, göçmenin su, elektrik ve ulaşım gibi kent hizmet ve olanaklarını benimsemesi ve mevcut iseler bunları paylaşması, yiyecek ve

[40] Sencer Ayata ve Ayşe Ayata, **Konut Komşuluk ve Kent Kültürü,** Ankara: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Konut Ara Dizisi 10, 1996, s. 113.
[41] Kemal Karpat, **Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm,** çev. Abdulkerim Sönmez, Ankara: İmge Yayınevi, 2003, s. 215-216.

giyeceklerinin dükkandan satın almasından oluşmaktadır. Bu aynı zamanda bir konut inşa etme ve yerleşim yeriyle yakın bir özdeşim geliştirme zamanıdır. Bu aşama kent ile bütünleşmenin fiziksel yönünü temsil etmektedir. Bu aşamanın başarılı bir şekilde tamamlanması belediyenin göçmenin kentsel hizmet ve olanaklar sunması kadar göçmenin sürekli istihdam ve yeterli gelir sağlama becerisine bağlıdır. Bu aşamanın başarıyla tamamlanması kentten hoşnutluk hissi doğurmaktadır.

Üçüncü aşama, göçmenin kentin diğer insanlarıyla ilişki kurmaya istekli olmasından meydana gelmektedir. Göçmen, kendisi hakkında, kendisi için üstün ya da ideal olarak düşündüğü kent biçimlerine göre şekillendirilmiş yeni fikirler oluşturmaktadır. Göçmenin sahip olduğu bazı değerlerin, özellikle aile ve cemaat ilişkileriyle ilgili olanların, kentte hüküm sürenlerden daha iyi olduğuna karar verebilme olasılığı anlamında kritik bir aşamadır. Bu aşamada göçmen, değişmeye direnç gösterebilmektedir. Böyle bir gelişme göçmenin yaşı, köye bağlılık düzeyi, kentte kalış süresi, kent sakinleriyle iletişim düzeyi ve kentsel iktisadi, toplumsal ve siyasal faaliyetlere katılma düzeyince belirlenmektedir.

Son aşama; göçmenin kentle bütünüyle özdeşleşmesinden, kendisini köye değil, kente ait olduğuna dair kişisel inanç ve kanısından oluşmaktadır. Bu dönüşümün derecesi, göçmenin kendi köyüne yabancılaşma duygusu oranında kente bağlanmasını doğurmaktadır.

1.1.2.3. Kültürel Değişme Olgusu

Hall kültürü, herhangi bir özgül tarihsel toplumun pratiklerinin, dillerinin ve göreneklerinin gerçek, yerleşik alanı ve toplumsal varoluşun belirli tarihsel koşullar altında büründüğü düzenleme olarak tanımlamaktadır. Kültür, emeğin araçlarında ve emek pratiğinde, kuşaktan kuşağa 'insanın ikinci doğası' olarak aktarıldığı göstergeler, düşünce ve dil ortamında maddileşen insan doğa üzerindeki gücünün birikmiş büyümesidir.[42]

[42] Stuart Hall, **Medya İktidar İdeoloji,** Çev. Mehmet Küçük, Ankara: Ark Yayınları, 1999, s. 203-205.

Weber'in yaklaşımı, kültürel değişmenin iki yanlı bir süreç olarak kavranılmasını gerektirmektedir. Kültürel değişme süreci hem bir düşünceler dünyasından hem de düşüncelerin bütünleştikleri diğer dünyalardan oluşmakta; dünya görüşlerinin anlamındaki değişmelerin yanı sıra dünya görüşlerinin maruz oldukları toplumsal hayat içerisindeki çıkarlar ve sınırlanımlardan oluşmaktadır. Bu kavrayış bireyin gündelik hayatın akışı içerisindeki bir birey görüşüne yaslanmakta; ve bu kavrayış insan değerlerinin ve bunların içerisinde gömülü oldukları ampirik gerçeklik anlayışına dayanmaktadır.[43]

Sosyal değişme, belli bir grup içindeki insanların ilişkilerinde yer alan yerleşmiş tavır ve hareket örneklerinde rastlanan, sosyal sistemin yapı unsurları ve işleyişi üzerindeki değişiklikler olarak tanımlanmaktadır.[44] Bu noktada, kültürlerin değişmeyen tek ilkesi değişme ve süreklilik olmuştur. Kültürler az ya da çok, hızlı veya yavaş, uyumlu veya uyumsuz biçimlerde sürekli değişmektedirler; ancak bu değişim noktasında kültürü oluşturan bireyler ve kurumlar bu kurumlara ayak uydurmakta güçlük çekmektedirler.[45] Değişim sürecinde yaşanan sıkıntılar kültürleme çabaları ile giderilmeye çalışılmaktadır.

Kültürleme, toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir.[46] Kültürleme okul öncesinde, ailede başlayıp okul döneminde hızını alırken, kültürlenme, değişik aile, eğitim, okul, meslek bölge(alt kültür) çevrelerinden kalkıp belli yer ve zamanlarda bir araya gelen gruplar arasındaki kültür etkileşimidir.[47] Kültürlenme, kültürel değişim sürecinin ana kaynağı olmaktadır.

Kültürleşme sürecinde, iki ya da daha çok kültür karşılıklı etkileşim sonucu değişime uğramakta ve yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratmaktadır. Ancak kültürel değişim özellikle kuşaklar arasında küçük ya da büyük çatışmalar

[43] Ralp Schroeder, **Max Weber ve Kültür Sosyolojisi,** çev. Mehmet Küçük, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1996, s. 227.
[44] Emre Kongar, **12 Eylül Kültürü,** 2.b., İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993, s. 236-237.
[45] Bozkurt Güvenç, **Kültürün abc'si,** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000, s. 25-26.
[46] Wilbert Moore, **Social Change,** New Jersey: Prentice Hall, 1974, s. 90.
[47] Güvenç, a.g.e., s. 85.

yaratmaktadır. Bu bağlamda kültür değişim, kuşak-aşırı bir süreç olarak da tanımlanmaktadır.[48] Toplumsal değişmenin dinamiklerinden olan kültürel değişme süreci ile bu süreçte tampon kurum olarak, değişmenin toplumun tüm kesimlerine eşit biçimde dağıtılmasını sağlayan toplumsal örgütlenmeler de önem taşımaktadır.

1.1.2.4. Toplumsal Örgütlenmeler

Toplumsal örgütlenme kavram itibariyle sivil toplum anlayışından doğmuştur. Sivil toplum devlet alanı dışında ayrı bir alan olarak kabul görmektedir. Bu anlamda, sivil toplum şehir hayatının beraberinde getirdiği hakları ve yükümlülükleri ifade etmektedir.

Marks, sivil toplumu siyasi yaşamı belirleyen bir alan olarak tanımlarken, devleti sivil toplumdaki çatışma ve çelişkileri uzlaştıran bir kurum değil, sivil toplumun yansıması olarak kabul etmiştir. Ona göre devlet-sivil toplum ilişkisinde asıl olan sivil toplumdur. Sivil toplum bireylerin politik etkinlikleri dışındaki bireysel ekonomik ilişkilerden oluşan maddi etkinlik alanını ifade etmektedir.[49]

Sivil toplum, devletin toplum üzerindeki etkisini sınırlamayı ve toplumsal alanın farklı eksenlerde örgütlenen cemaatlerin yan yana yaşayabildiği bir çoğulluğa kavuşmasını amaçlamaktadır. Sivil toplum bir anlamda siyasetin klasik sorunu olan devletle toplum arasındaki temsiliyetin istikrarsızlığına karşı, devleti büyük ölçüde devreden çıkartan ve bu istikrarı toplumsal alanın bir bütün olarak kendi öz-inisiyatifinde arayan bir tayyül olmaktadır.[50]

Bu bağlamda, toplumsal değişim süreci içerisinde, üretim biçimleri, teknoloji, bilgi ve iletişim düzeylerinde yaşanan değişimlerin, kent ve kent kültürü noktasında, bireysel istek ve beklentilerin elde edilmesinde farklılıklar yaratması, bireyi kendisine ve yaşadığı kente yabancılaştırması sonucunda bireyin hak ve taleplerini elde etmek için kendisi gibi düşünen bireylerle oluşturduğu örgütsel yapılara ihtiyaç duyulmaktadır. Kent kültürünü oluşturmak, kente uyum sağlamak ve yaşanan

[48] A.g.e., s. 88.
[49] Funda Onbaşı, **Sivil Toplum,** İstanbul: L&M Yayınları, 2005, s.33-34.
[50] Naci Bostancı, **Değişme Gerçeği, Kültür ve Değişme**, İstanbul: Damla Ofset, 1990, s. 83.

toplumsal değişmeye adapte olmak amacıyla oluşturulan toplumsal örgütlemeler, bireyin yaşadığı kente ve topluma uyum sağlamasında önemli olmaktadır.

1.1.3. Toplumsal Değişim Sürecinde Kentleşme Olgusu

Kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütleşmeye, uzmanlaşmaya ve insanlararası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci olarak tanımlanan kentleşme,[51] toplumsal değişmenin etkeni ve sonucu olarak bir toplumun en önemli gelişmişlik ölçütlerinden biri olarak da ifade edilmektedir.

Bu gelişmişlik ölçütleri verilen hizmetlerin kalitesi ve bireylerin yaşam standartları ile mümkün olmaktadır. Bu noktada, toplumsal değişim sürecinde yeni teknolojiler, yeni işletme biçimleri insanların gerek toprağı kullanma, gerekse ürünleri değerlendirme biçimlerinde değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler kırdan kente göçü gerekli kılmıştır. Aynı süreçte tarımsal toprakların parçalanma ve yoğunlaşması gibi değişiklikler de meydana gelmiştir. Bu noktada kırdan kente göçün yoğun bir şekilde yaşandığı kentler de, kentleşmenin ve kentleşme ile verilen hizmetlerin önemi çok büyük olmaktadır.

Göç, toplumun sosyal, ekonomik, kültürel, politik tüm yapısıyla yakından ilişkili ve etkileyici bir olaydır. Bu nedenle kentleşmeyi de etkileyen içgöç, toplumdaki dönüşümünün birçok yönünü açıklayabilecek bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzunca bir süre içgöç, köyün çözülüşü ve sanayileşme kapsamında ele alınırken, özellikle son on yılda içgöçün dinamikleri küreselleşme, teknolojideki gelişmeler, iletişimin etkisiyle değişmiştir.

Türkiye'de içgöç sürecini gösteren temel göstergelerden biri olarak istatistiklere bakıldığında, 1950'lerle birlikte hızlanan toplumsal ve ekonomik dönüşüm süreci içinde kentsel ve kırsal alanda yaşayan nüfusun oranlarındaki hızlı farklılaşma dikkat çekicidir. 1950'de nüfusun ancak %19'u kentsel alanlarda yaşarken bu oran 1970'de %36'ya, 1990'da %56'ya yükselmiştir. Bu dönemde

[51] Keleş, **Kentbilim Terimleri Sözlüğü,** s. 70.

kentsel nüfusun bu hızlı artışı içinde yeri %50'lilerin üzerindedir.[52] 1950'li yıllarda başlayan köyün iticiliği ve kentin çekiciliğiyle açıklanan göç dinamiği, 1980-1990'lı yıllara gelindiğinde modernleşme temelindeki toplumsal dönüşümünün yeni iletişim teknolojileri ile yoğunlaşması ve farklılaşması bağlanımda değerlendirilmektedir.[53] Bu bağlamda, yaşanan toplumsal değişim sürecinde, göçle kente gelen bireylerin, kentlileşme bağlamında kentin dokusuna ve kültürüne uyum süreçleri önem taşımaktadır.

Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişmenin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir.[54] Bir başka tanımlamayla kentlileşme; kentsel yaşam deneyimi içinde elde edilen bir kültür birikimi ve kentsel yaşam biçimine uyumdur.[55]

Kentlileşme kente göç edenlerin yeniden uyum sürecini anlatmaktadır. Uyum süreci öncelikle bireyin içinde bulunduğu sosyal grubun giderek toplumun değerler sistemini, davranış kalıplarını içselleştirmesidir. Göç edenler kent toplumun değerler sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini giderek yaşama biçimini benimsemektedirler. Bu süreç her bireyin ya da grubun geçmiş yaşam tecrübesiyle yaptığı iş, eğitim vb. bir çok değişkenle ilişkilidir. Doğal olarak genel kentli insan tipi oluşturulsa da esas olarak zamanla, topluma kente bağlı olarak gerçekleşen bir kentlileşme süreci ve bunun sonucunda kabul gören bir kentli insan prototipi oluşmaktadır. Bu noktada, kentleşme politikaları önem kazanmaktadır.

Kentleşme, toplumsal değişim sürecinde göç unsuru ile kente yerleşen bireylerin uyum süreçlerini hızlandırmak, kente fiziksel mekanların yanında, toplumsal yarara dönük projelerle bir kent kültürü oluşturmayı amaçlamaktadır.

[52] Ahmet İçduyu ve diğerleri, **Türkiye'de İçgöç,** İstanbul: Tarih Vakfı Yayını, 1998, s. 43.
[53] Keleş, **Kentleşme Politikası,** s. 47-51.
[54] A.g.e, s.71.
[55] Tatlıdil, a.g.e., s. 386.

1.2. KENTLEŞME VE KENTSEL DÖNÜŞÜM

Kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütleşmeye, uzmanlaşmaya ve insanlararası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci olarak tanımlanan[56] kentleşme sürecinde, bireyin kente uyumunun sağlanmasında, kentsel kültürün oluşmasında etkili olan kentsel dönüşüm kavramı ve stratejilerinin de bilinmesi önem taşımaktadır.

1.2.1. Kent Kavramı ve Tanımları

Kent kavramı, tarihin bütün dönemlerinde değişik anlama sahip olabilen dinamik bir kavram niteliğindedir. Buna bağlı olarak her zaman ve her ülke için geçerli sayılabilecek bir tanımlama yapmak imkânsız görünmektedir. Ayrıca bu dinamizm, özellikle sanayi devriminden bu yana kent kavramının tanımını bile yetersiz kılabilecek bir hıza kavuşmuştur. Bu nedenle ortak bir kent tanımının yapılamadığı görülmektedir.

Kent kavramının biri idari ve demografik, diğeri sosyo-ekonomik ve kültürel olmak üzere iki ayrı boyutu söz konusudur. İdari ve demografik açıdan kent; belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşan yerleşim birimidir. Ancak nüfus, bir kent kavramsallaştırmasında yeterli ölçüt olarak kabul edilmemektedir. Max Weber'e göre önemli olan kentin siyasal ve ekonomik örgütlenme biçimidir. Weber bir yerleşim biçiminin kentsel topluluk olabilmesi için, savunma amaçlı kalesi, pazarı, mahkemesi ya da göreli otonom yasaları, kısmi bir ekonomisi ve özerkliği olması gerektiğini belirtmektedir.[57] Weber'e göre bu nitelikleri taşıyan kent siyasal bir birimdir.

Karl Marx, kenti üretim araçlarının, ticaret mallarının, gereksinimlerin toplanmış olduğu, yüksek zevklerin temsil edildiği yer olarak tanımlarken; Emile

[56] Keleş, **Kentbilim Terimleri Sözlüğü,** s. 70.
[57] Max Weber, **Şehir**, çev. Musa Ceylan, İstanbul: Bakış Yayınları, 2003, s.86-87.

Durkheim kenti, işbölümü ve dayanışma kavramları ile ilişkili olarak ele almaktadır. Bunların yanında Sorokin, kenti çeşitli grupların kümeleşmesinden meydana gelmiş bir bütün olarak mekânsal alana ve yoğunluğa dayalı olarak ele almaktadır. Bir diğer kent kuramcı Louis Wirth'e göre kenti, nüfus büyüklüğü, yoğunluk ve heterojenlik karakterize etmektedir. Rene Maunier'e göre ise kent, nüfusuna oranla coğrafi temeli dar olan ve aileler, meslek grupları, sosyal sınıflar, mezhepler vs. gibi çeşitli heterojen grupları içine alan karmaşık bir yerleşme grubudur.[58]

Sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan kent; sosyal hayatın mesleklere, işbölümüne, farklı kültür gruplarına göre organize edildiği, kurumlaşmaların yoğunluk kazandığı, karmaşık insan ilişkilerinin bütün bir günlük yaşayışı etkilediği yerleşme merkezi olarak tanımlanmaktadır.[59] Ekonomik ölçüte göre kent, mal ve hizmetlerin, üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinmelerini karşılamak için ortaya çıkan bir ekonomik mekanizmadır.[60]

Toplumbilimsel ölçüte göre kent, yerine ve zamanına göre geniş sayılacak biçimde bir araya gelmiş ve birtakım ayırt edici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğudur. Kent, toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu, göreceli olarak geniş, yoğun nüfuslu ve mekânda süreklilik niteliği olan yerleşmedir.[61]

Bir başka tanıma göre kent; sürekli toplumsal gelişme içerisinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, pek az kimsenin tarım kesiminde çalıştığı, köylere göre nüfus yönünden daha yoğun olan ve komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimidir.[62]

Bu tanımlardan hareketle, kentin üç temel özelliği olduğunu söyleyebilmekteyiz. Bunlar; nüfus yoğunluğu, yerleşmenin büyüklüğü ve heterojen

---

[58] Ayla Yörükan, **Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri**, Ankara: Nobel Yayınları, 2006, s.47.
[59] Keleş, **Kentleşme Politikası**, s.19.
[60] Ergun Gürpınar, **Kent ve Çevre Sorunlarına Bir Bakış**, İstanbul: Der Yayınları, 1996, s.13.
[61] A.g.e., s.13
[62] **Kentbilim Sözlüğü**, "Kent", Ankara: Türk DilKurumu, 1998, s.110.

yapıdır. İnsanlık ilk çağlardan itibaren bir örgütün doğmasını sağlamıştır. Bu örgüt başlangıçta kan ve akrabalık bağları ile kurulmuş, sonradan bunların gelişmesi ile aile, kabile, aşiret, köy, kasaba, site, polis, komün ve kent devletleri ortaya çıkmıştır.[63] Daha sonraları bunlar devlete dönüşmüştür. Fakat bu sürecin dünyanın her yerinde aynı hızda ve biçimde gerçekleşmediği unutulmamalıdır.

Tarihsel gelişim süreci içerisinde kentlerin oluşumuna baktığımızda ise, ilk yerleşme biriminden sonra ne zaman ve nasıl kent yerleşmelerine geçildiği çeşitli şekillerde açıklanmaktadır. Kentlerin kurulmasında askeri, dini, ekonomik, hukuki faktörler bazen tek başına, bazen birlikte etkide bulunmuştur. Sonuçta insanlar büyük yerleşim merkezlerinde yaşamaya başlamışlardır.

Kentin kökenlerine ilişkin geleneksel açıklamalara göre kentin kökleri, toprağı işlemenin bulunuşuna ve özellikle de hayvansal güce dayalı tarıma dayanmaktadır.[64] Cilalı Taş Devri'nde toprağın işlenmesine imkân veren teknolojik yeniliklerin çiftçiler tarafından kullanılması büyük bir yiyecek fazlasına yol açmış, bu da kentin ortaya çıkışına neden olmuştur.

Kentlerin kurulmasında ve büyümesinde, kentleşmenin hızlanmasında tarımsal üretim fazlasının önemli rolü olmuştur. Tarımla uğraşan köylülerin büyüklük ve nüfusundaki artış da kentlerin ortaya çıkmasında önemli bir etken olarak kabul edilmektedir. Böylece kritik bir kitleye ulaştıkları için kent olmaya hak kazanmışlardır.[65] El sanatları, yönetim, politika gibi kente özgü uğraşların gelişmesi de, kırdan ekonomik bir kopmaya neden olmuş ve bu da kentin ortaya çıkışında etken olmuştur. Eski Yunan ve Roma'da köylerdeki yaşantının ekonomik gelişmeye bağlı olarak iyileşmesi, toprak sahibi ve tüccarların zenginleşerek ülkenin kontrolünü ellerine geçirmesi sonucunda, yerleşimler emniyeti sağlamak amacıyla duvar ile çevrelenmiş ve kale (Akropolis) haline gelmiştir.[66] Böylece "bir kent, sınırları

[63] Yusuf Pustu, "Küreselleşme Sürecinde Kent, Antik Site'den Dünya Kentine", **Sayıştay Dergisi**, 2006, Sayı: 60, s.131.
[64] Işıl Hande Demirel, "Kentsel Mekânın İletişim İşlevi" (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), s.6.
[65] A.g.e, s.7.
[66] Hans Blumenfeld, **The Modern Metropolis**, London: MIT, 1967, s.4.

dâhilindeki ortak hayat içinde teşkilatlanmış, hukuken özgür insanlardan kurulu bir devlet topluluğu"[67]anlamında "polisler" ve "civitas"lar ortaya çıkmıştır.

Başlangıçta tarım kesiminden aktarılarak bir araya getirilen ürün fazlasının kente çıkan ihtiyaçların karşılanmasında kullanılması olarak ortaya çıkan bir üretim örgütlenmesinde; kent, kendi ekonomik temelini oluşturan bir üretim faaliyetine sahip bulunmakta ve bunun sürdürülmesi amacıyla oluşan toplum ilişkilerinin idari-askeri merkezini oluşturmaktaydı. Tarihsel bilgilerin kaydettiği ilk kent Fırat ve Dicle vadisinde M.Ö. 370 yıllarında kurulan Epamindas of Thebes'dir. Kentteki tüm binaların bir veya iki katlı olduğunu ve bir binanın yalnızca bir aileye ait olduğu bilindiğine göre yaklaşık olarak 40.000 kişinin yaşadığı söylenebilmektedir.[68]

Ticaret, ilk kentlerin üretim ve yönetim durumuna bağlı olarak, kent çözümünün yaygınlaşmasına ve yeni uygarlık merkezlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu merkezler köy toplum örgütlenmesinin karşılaştığı açmaz ve sorunların çözüldüğü, tarım dışı ilişkilerin yani merkezi örgütlenmenin ve yönetim yeri olarak bize tarihin tanıdığı ilk kentleri göstermiştir.[69]

Bu kentler genel olarak büyük bir nüfus yoğunluğuna sahiptir. Örneğin Antik Yunan'da Atina kenti içinde bulunduğu tarihsel dönem göz önüne alındığı takdirde büyük bir nüfus yoğunluğuna sahip olmasına rağmen, bugünkü mega ölçekli kentlerimizle karşılaştırıldığında küçük ölçekli kalmaktadır. Yine Roma İmparatorluğu'nun ihtişamını sergileyen Roma kentinin nüfus yapısı, imparatorluğu; uluslararası gıda arzını kontrol etmesine, uzun menzilli su kaynaklarının koruyucu olmasına, stratejik üretim merkezlerini ele geçirmesine, işgal ettiği yerlerde trafik düzenlemesi dâhil her türlü kentsel ihtiyacı karşılayacak yönetim yapısının kurulmasına yönelik çabalar içine ittiği söylenebilmektedir.

---

[67] Ziya Umur, **Roma Hukuku**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, No:441, 1974, s.5.

[68] Hakan Altıntaş, "Küreselleşme ve Küresel Kent Kavramı: New York, Londra, İstanbul Kentlerindeki Ekonomik-Sosyal Transformasyon Sürecinin Analizi" (**Basılmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002), s.223.

[69] Korkut Tuna, **Kentlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1987, s.85-86.

Ortaçağa geldiğimizde ise, çağ boyunca tüm özellikleriyle kendini gösteren feodal kent (sanayi öncesi kenti) türünde, kentin toplumsal yapısı ile kentin biçimlenmesi veya çevre arasındaki ilişkileri feodal özellikler taşımaktadır. Ortaçağda din, kent hayatında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönem bilindiği gibi Batı dünyasında küçük "kent devletlerinden" imparatorluklara geçiş dönemidir. Kentleşme bu dönemde biraz yavaşlamıştır. Roma İmparatorluğu çökünce, kentler kilisenin egemenliği altına girmiştir. Kilise'nin egemenliği altında kentler de yoksullaşmış, nüfusları azalmıştır. Kentler, kilisenin elinde toplanan yargılama gücüyle birer dinsel yönetim merkezi halini almıştır. Diğer yandan manastır kentleri oluşmuştur. Bu kentler "tanrı kenti"nin ideal bir modeli olarak tanımlanmıştır.[70] Keşişlerin, tam bir eşitlik içerisinde, ailesiz, isimsiz, sözsüz, kimliksiz olarak yaşadıkları bu kentler mükemmel bir düzene sahiptir. Yine de bu kentler bu mükemmel düzenlerine rağmen gerçek bir kent olmaktan çok uzak olmuşlardır. Her şeyden önce burada bir araya gelişin nedeni, eskilerin inandığı gibi insanlara iyi bir hayat sağlamak değil, tanrıya karşı yerine getirilen bir ödev olarak görülmüştür.

19. yüzyıl, olağanüstü toplumsal dönüşüme tanıklık eden bir yüzyıl olmuştur. Bir yandan Sanayi Devrimiyle başlayan ekonomik dönüşüme, doğanın tam olarak tahakkümünü olanaklı kılan teknolojik ilerlemeye ve demiryolları, telgraf, kanallar gibi yeni kurulan ulaşım, iletişim yollarıyla giderek hızlanarak büyüyen kapitalist gelişmeye, diğer yandan Fransız Devrimi'yle başlayan politik bir dönüşüme, yüzyılın sonuna doğru tam olarak ortaya çıkacak modern burjuva devletinin doğuşuna, böylece feodalitenin son kalıntılarının silinişine tanıklık etmiştir.[71] Bu dönem kentler tümüyle değişmeye başlamış, burjuva birey ortaya çıktıkça kentin bireyi aşan tehditkâr ve kitlesel yanı da belirginleşmiştir.

Bu yüzyıl aynı zamanda toplumsal hareketliliğin, devrimlerin, işçi hareketlerinin, direnişin de yüzyılı olmuştur. Aydınlanma ideallerinin sorgulandığı, feodalizmin yavaş yavaş çöktüğü yüzyıldır. İşte bütün bu toplumsal dönüşümün mekânı kenttir. Bütün toplumsal ilişkiler kentte üretilmiş, ilişkiler kentte oluşmuş ve

[70] Demirel, a.g.e., s. 14.
[71] Altıntaş, a.g.e., s. 227.

bunun karşılığında da kent biçimlenmeye başlamıştır. Kent bu dönemde yalnızca bir yerleşim yeri değil, ayrıca ele geçirilmesi gereken yer olarak görülmüştür.

Endüstri Devrimi, kentleşme sürecinde gelişmeyi etkileyen önemli bir aşama olmuştur. Özellikle İngiltere'de endüstri alanındaki yeni buluşların yanı sıra tarım alanındaki ilerlemeler ve mülkiyetle ilgili yeni gelişmeler, köylülerin endüstri bölgelerine göç etmelerine neden olmuştur. İngiltere'de başlayan endüstrileşme hareketleri kısa zaman aralıklarıyla Almanya, Fransa, İsviçre ve Belçika gibi diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Bu ülkelerde de kırdan gelen insanlar, kentlerin etrafında sefil bir şekilde ve aklın alamayacağı sağlık şartları içinde yerleşmeye başlamışlardır. Bu şekilde kentleşme, "pislik" ve "çirkinlik" kavramlarına bir anlam kazandırmıştır.[72]

İş yaratma imkânlarına ve gelişme potansiyeline sahip bu kentler, zamanla nüfus ve işyerleri yoğunluğu belirli bir limitin üzerinde bulunan, bu nedenle de yaşama ve konut koşulları zorlanan hatta sosyal dokusu bozulan yerleşim alanları haline gelmişlerdir. Sanayi kentleri yurtlarından kopmuş halk için tekdüzeliği ve nüfus yoğunluğu ile yabancılaştırıcı ve sıkıntılı olmuş, kent yabancılığa düşmanlık barındıran değişmez bir arka plan konumuna gelmiştir.[73]

Sanayi kentinin belirleyicileri nüfus artışı (artan nüfus ve ekonominin birlikte büyümesi) ve artan sanayi üretimi ile farklılaşan teknolojidir. Sanayi kenti hem sanayi hem de bir ticaret merkezidir. İdari ve dini işlevler burada önemini yitirmiştir. Kentsel arazi kullanımında artan yoğunlukta uzmanlaşma söz konusudur. Konut ve işyerleri kesin olarak ayrılmıştır. Modern kentlerin iç düzeni yeni teknolojik farklılaşmayı yansıtmaktadır. Genişlemiş yollar, yüksek yapılar göze çarpmaktadır. Üst ve orta gelir grubu kent çevresinde yerleşmiş, merkez ve konut alanları arasında kalan yerlerde geçiş bölgesi ortaya çıkarak belirginleşmiş, alt tabaka ve istenmeyen unsurlar bu geçiş bölgesinde yer almaya başlamıştır.

[72] Orhan Göçer, **Kentsel Yoğunluk Bölgeleri ve Sınırlandırma Kriterleri**, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yayınları, No:3, 1995, s.11.
[73] Altıntaş, a.g.e., s.229.

Kent hayatı artan sosyal hareketlilik sonucunda yerellikten giderek uzaklaşmıştır. Sanayi kenti kendisinden öncekilerden çok daha hızlı ve çok daha yaygın bir kentsel büyüme ile sonuçlanmıştır. Kentin değişen görünümü, buharlı fabrikalar gibi yapılar modernliğin dev anıtları olarak karşımıza çıkmaktadır.[74] Kentsel açıdan bu döneme aynı zamanda "konut darlığı" dönemi de denmiştir. Sanayi merkezleri kırsal işçi yığınlarını kendine çekmiş, eski kent yapısı da geniş ölçekli sanayiye uymadığı için sokaklar genişletilip yenileri açılmış, kentlerin ortasından demiryolları geçirilmiştir. Dolayısıyla yığınların kentlere aktığı sırada işçi meskenleri de yıktırılmıştır. Konut sorunu Londra, Paris, Berlin, Viyana'da kentini en yüksek şekilde göstermiş ve varlığını kalıcı bir biçimde sürdürmüştür. Sonuç olarak Paris, Londra, Manchester, Berlin ve Viyana gibi kentlerde işçi meskenleri kentlerden dış mahallelere sürülmüştür. Sanayi kenti de acımasız, adaletsiz ve yitik insanların mekânı olmuştur. Bu aynı zamanda çalışma ve oturma yerleri arasındaki ayrımın da başlangıcı olmuştur. Batı kentinin böylesine, giderek etrafındaki küçük yerleşme yerlerini yutarak sürekli bir şekilde büyümesi Londra örneğinde olduğu gibi birtakım önlemlerin de alınmasını gerekli kılmıştır.

Sanayi toplumu metropoller, sanayi siteleri, büyük yerleşmeler üretmiştir; fakat bunların düzenlenmesini başaramamıştır. 19. yüzyıl boyunca kentlerde görülen çözülme sürecinin çok hızlı bir biçimde geniş boyutlara ulaştığı ve eski sosyal kontrol araçları ile denetlenemediği görülmüştür. Mekânda yayılmak, sanayinin yerleşmesi, nüfus artışı kendiliğinden gerçekleşmiştir. Öte yandan bu gelişmeler devletin fonksiyonlarını da etkileyerek "Sosyal Devlet" kavramının gelişmesine yol açmıştır. Bu kavram içinde sosyal devletin kentlere ilişkin fonksiyonları giderek önem kazanmıştır.[75]

Toplumsal değişim sürecinde, toplumsal yapıları bünyesinde barındıran kentler ve kentler içindeki yerleri de farklılaştırmıştır. Endüstri devriminin kentte yarattığı bu değişme, kentin fiziki planlamasını da etkilemiş, kentin dışında veya uzağında yeni yerleşim alanları oluşmuştur. Bu gelişme devam ederek, metropoliten kent olgusu ile karşımıza çıkarmıştır. Bu değişimin son aşamasında geleneksel

[74] Eric J. Hobsbawn, **Sanayi ve İmparatorluk**, çev. Abdullah Ersoy, Ankara: Dost Yayınları, 1998, s.41.
[75] Altıntaş, a.g.e., s.232.

sayılabilen temizlik, ulaşım gibi yerel günlük kentsel hizmetlere kentin ekonomik sorunlarını da ilgilendiren yeni hizmetler ilave edilmiştir. Böylece yerel yönetimler bu sorunlara da imkânları ölçüsünde çözüm getirmeye başlamışlardır. Bu bağlamda, kentlerin cazibe merkezleri olmaları, gayrimenkul alım-satım devinim hızının yüksek olması, kentlerin kültürel ve sosyal aktivitelerinin zenginliği, ulaşım hizmetlerinin hızlı, güvenilir ve yaygın olması, haberleşme ve komünikasyon sistemlerinin gelişmişliği, eğlence sektörünün hareketliliği, işletme turizmi ile birlikte tatil amaçlı turizminde etkisiyle kentlere doğru sürekli bir yönelimden bahsedilebilmektedir.

1.2.2. Kentsel Dönüşüm Kavramı ve Tanımları

Kentsel dönüşüm kavramı özü itibari ile mekansal bir dönüşüm olarak görünmekle birlikte, aslında mekan ve toplumsal ilişkiler arasında varolan diyalektik ilişki ile temellenmekte[76] olan bütüncül bir bakış açısını/dönüşümü ortaya koymaktadır.

Kentsel dönüşümün tarihsel gelişimine bakıldığında bu olgunun kırılma noktasının 1980'li yıllar olduğu ve ancak bu noktadan sonra net bir tanımlanma sürecine sahip olduğu görülmektedir. Bu noktada da kentsel dönüşüm olgusunu tanımlarken, 1980'li yıllardan önce var olan dünya sistemi içerisindeki kentsel dönüşüm anlayışı ile 1980 sonrası küreselleşme ve sürdürülebilirlik kavramları çerçevesinde yeniden şekillenen kentsel dönüşüm kavramını anlamak gerekmektedir.

1980'li yıllardan önce var olan ve tanımı yapılan kentsel dönüşüm; Sanayi Devrimi sonrası Avrupa'nın büyük kentlerinde işçiler için üretilen sağlıksız kent dokularının ve I.Dünya savaşı sonrası yok olan kentlerin fiziksel manada dönüşümünü öngörmektedir. Bu noktada dönüşüm sadece fiziksel değişim ve sağlıksız kentsel dokuların rehabilitasyonu veya yıkılmış kent dokularının yeniden inşası olarak algılanmaktadır. [77]

[76] Hayat Zengin Ünverdi, "Türkiye'de 1980 Sonrası Kentsel Dönüşümün Toplumsal ve Mekansal Dinamikleri", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, İstanbul, 2003, s. 52.
[77] A.g.e., s.53.

İfade edilen ve 1980'li yıllara kadar devam eden bu dönüşüm algısında kullanılan uygulama araçları çeşitlilik arz etmektedir. Bunlar; kentsel yenileme, kentsel yeniden yerleştirme, kentsel rehabilitasyon, kentsel yeniden imar etme, kentsel canlandırma gibi kavramlar olarak karşımıza çıkmışlardır.[78]

Kentsel dönüşüm üst başlığı altında bahsedilen bu uygulama araçları günümüzde de halen kullanılmaktadır. Ancak uygulama araçlarının aynı olması kentsel dönüşüm olgusunun da aynı olduğunu göstermemektedir. 1980'li yıllarda dünya sisteminde meydana gelen değişimlerle birlikte kentsel dönüşüm algısı da değişmiştir. Değişen kentsel dönüşüm algısı, yaşanan yeni ekonomik, politik, sosyal ve kültürel ilişkilerin geçirmekte olduğu dönüşümün getirisi olarak; mekansal dokunun algılanması ve kavramsallaştırılması sürecinde de bir sorgulamayı gündeme getirmiştir. Bu bağlamda klasik planlama ve mimarinin getirisi olan mekansal üretim süreci de; ekonomik, politik, sosyal ve kültürel ilişkiler çerçevesinde kendi kendine yargılama ve mekanı yeniden algılama zorunluluğunu hissederek, kente yönelik yeni çözümler arayışına girmiştir.

Kentsel dönüşüme yönelik çözümler, üretim süreçlerinde değişen önceliklere bağlı olarak mekansal organizasyonlarını değiştiren üretim elemanları ile toplumsal katmanlardaki parçalanmalar ve kutuplaşmalara koşut olarak yeniden yapılanan konut alanları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kentin işlevinin yeniden tanımlanmasında rol oynayan önemli bir kamusal alan olarak kent merkezleri üzerindeki tartışma da hızla gelişerek, kentin yeni içerikleri üzerindeki tartışmaya katkı yapmaktadır.[79]

Değişen üretim ve yaşam biçimlerinin ortaya koymuş olduğu yeni dünya sistemi; ekonomik, sosyolojik ve kültürel faktörler ile şekillenen kentlerin artık bu faktörlerle sınırlı kalamayacağını, bunlara ilave olarak bilgi, bilginin kaynağı, iletişim ağları, hızlı ulaşım kanalları ve bu kanallar arası entegrasyon gibi ilişkiler sistemine göre yeniden yorumlanması gerekliliğini ortaya koymuştur.

---

[78] A.g.e., s.54.

[79] Serap Kayasu ve Suna Senem Yaşar, "Kentsel Dönüşüm Üzerine Bir Değerlendirme: Kavramlar, Gözlemler", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, İstanbul, 2003, s. 20.

1980 öncesi kentleri en fazla etkileyen iki faktör savaşlar ve sanayileşme olmuş ancak 1980 sonrası dönemde ise kentler, artan ilişki düzeyine bağlı olarak, uluslar arası alanda önemli birer yoğunlaşma ve kontrol merkezleri haline gelmişlerdir. Günümüzde bilgi toplumunun ortaya çıkışı ve küresel yeniden yapılanma ile birlikte kentlerin yapıları ve işlevleri değişmektedir. Bunun bir sonucu olarak yeni bir kent formu: mega kent ortaya çıkmakta ve kimi kentlerde iletişim teknolojisi sayesinde dünya kenti haline gelmektedir.[80]

Bu bağlamda yeniden şekillenen dünya; ekonomik, sosyal ve kültürel alt yapısına bilgi, bilgi üretimi, hızlı ulaşım kanalları gibi kavramları eklemiştir. Mevcut ve yeni faktörler çerçevesinde şekillenen yeni üretim sistemi, "*İletişim ağları bilginin değişik kanallarla hızlı ve etkili akışını sağlarken, yeni teknolojilerle beslenen ulaşım ağları üretim merkezleri arasındaki ilişkilerin hızını olanaklı kılmaktadır. Kentler tüm bu oluşumlar içinde artık sadece mal ve hizmet üretiminin değil, bilginin ve yeniliklerin üretildiği merkezlerdir. Bu anlamda bilgi tabanlı ekonomiye geçiş sürecinde bilgi en önemli üretim faktörü olurken, ekonominin motorunu da kentler oluşturmaktadır*"[81] şeklinde yorumlanmaktadır.

Bilgiye dayalı olan bu gelişim-değişim sonucunda, üretim kaynaklarının, küresel sistemde; bilgiye ulaşma, kullanma ve pazarlama konusuna çok önem verdiklerini ve sadece yukarıda sınırları çizilen bir korelasyonu içeren kent sistemlerinde yer seçebileceklerini vurgulamaktadır. Dünya sisteminin üretim biçimini bu şekilde yeniden yorumlaması ile kentler önemlerini arttırmış, ancak kentlerin bu yeni sisteme uyum sağlama zorunlulukları gündeme gelmiştir. Kentlerin değişimi ile birlikte, kentte yaşayanlar ve kentlerin etkilediği bölgeler (hinterlant) ve bu bölgelerde yaşayanların değişim-dönüşüm sürecine girmesi, yani küreselleşen sistem çerçevesinde sisteme uymak için bütünün değişiminin zorunluluğu anlaşılmıştır.

Bütünün değişiminde, üretim sistemindeki köklü değişmeler öncelikle ekonomik alt yapıda ve yerleşmelerin örüntüsünde çok önemli değişmelere yol

[80]Muharrem Eş, "Bilgi Toplumu Sürecinde Kentsel Dönüşüm: İstanbul Örneği", http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=163 (14.05.08).
[81] Kayasu ve Yaşar, a.g.e., s. 20-21.

açarken, toplumun sosyal yapısında da ciddi dönüşümler gerçekleşmiştir. Servis sektöründeki önemin artması profesyonel, idari, teknik sosyal grupların ön plana çıkmasına yol açmıştır. Buna paralel olarak, üretimin kent dışında yer seçmesi ile çöküntü alanı haline gelen merkez alanlar servislerin ve yönetim işlevlerinin burada yer almaya başlamasıyla yeniden önem kazanmaya ve gelişmeye başlamıştır. Bu noktada, ekonomik yeniden yapılanma aynı zamanda toplumsal yapıdaki değişimi hızlandırmış, bu değişimle birlikte yaşam tarzlarının da farklılaşması ile toplumda farklı gruplardan oluşan parçalanmış bir yapı ortaya çıkmıştır. Toplumun farklı gruplarının farklı yaşam biçimlerini tercih etmesi ve bu tercihlerin konut alanlarının dönüşüm ve gelişim süreçlerine yansıması, kent mekanlarındaki dönüşümün alt yapısını hazırlamıştır.[82]

Bu bağlamda, kentsel dönüşüm olgusunu ve gerekliliğini; yirmi birinci yüzyılda politik, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler çerçevesinde dönüşümün yeniden ele alınması zorunluluğunu ortaya koyarak; 1980'li yıllardan önce kentsel dönüşüm sadece mekanın dönüştürülmesi iken, 1980 sonrası, klasik planlama anlayışında uzaklaşma, bilgi teknolojilerine geçiş, küresel sistemin yerelliğe vurgusu, özelliklerini kapsayacak şekilde dönüşümün içeriği ve algısı değişmiştir.

Kentsel dönüşüm kavramı hem uygulamada hem de kuramsal anlamda; kavramın en genel anlamı ile kentsel alanda bütünsel bir değişme, fiziksel yapılaşma düşünüldüğünde var olan yapı stokunda bir değişim ya da ortak akıl ve sağduyu gözetildiğinde kent içinde belli gerekçelerle arzulanmayan kentsel dokuların belli bir aktör tarafından dönüştürülmesi anlamlarında kullanılabilmektedir.[83]

Sonuç olarak Sanayi devrimi ile başlayan ve 1980'li yıllara kadar yaşanan süreçte kentsel dönüşüm olgusu; meydana gelen hızlı kentleşme, kent mekansal yapısında değişim, kentsel alanlarda nüfus yoğunlaşması gibi faktörlerin kentsel çevrede yarattığı fiziksel köhneleşmenin yeniden ele alınması olarak yorumlanırken,

[82] A.g.e., s.22.

[83] Savaş Zafer Şahin, "İmar Planı Değişiklikleri ve İmar Hakları Aracılığıyla Yanıltıcı (Pseudo) Kentsel Dönüşüm Senaryoları: Ankara Altındağ İlçesi Örneği", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 2003, s.89.

1980'li yıllardan sonra; fiziksel, ekonomik, sosyal ve teknolojik ilişkiler bütünlüğünün sorgulandığı ve bu sorgu çerçevesinde dönüşümün ele alınmasını zorunlu kılan bir kavramsal yapı içerisine oturmuştur.

1.2.2.1. Kentsel Dönüşüm Kentsel Kimlik İlişkisi

Kentsel dönüşüm, kentin kimliğine de yansıdığı için kentsel kimlikle yakın bir ilişki içerisindedir. Bu noktada insanın kendisini ifade etme aracı olarak karşımıza çıkan kimlik olgusu ile insanın sosyalleşme aşamalarının ilk noktalarından olan fizik-mekan ilişkisi yani kentleşme ve kentsel dönüşüm bağlamında açıklanmaya çalışılacaktır.

Kimlik, insanın kendini tanımlama ve tanımlama sistemi içerisinde yine kendisini gördüğü yerin kavramsallaştırılmış adı yani bireyin sosyal dünyada nasıl var olduğunu ve nasıl konumladığını yansıtmakta; tüm varlığı ile nereden geldiği ve nereye gittiği ve sistem içerisindeki duruşuna yani dış ortama yansıttığı algılanma biçimine ilişkin bir cevabı oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle, kimlik, bir birey veya grubun kendini diğer birey veya gruplardan ayırt edici özelliklerinin bütünü olarak tanımlanabilmektedir.[84]

Kimliğin farklı tanımlarını yapmak mümkündür, ancak genel ve örtücü bir tanım yapmak gerekirse; *"... Bir özneyi tanımlamak için kullanılan öğelerin bütünüdür. Kimlik o özneyi diğer öznelerden ayırır. Bir insanın kendine ait bir kimliği olduğu gibi, ailenin, mahallenin, köyün, şehrin, metropolün ve bir ulusun da kendine ait bir kimliği vardır."*[85] İnsanlar belirtilen sosyal ve fizik-mekan gruplarının sahip olduğu kimlik ile biçimlenmekte ve birey olarak kendilerini farklı faktörler ile biçimlendirmiş olan diğer birey, aile, mahalle, köy, ilçe, il, bölge ve ülke fertlerinden ayrılmaktadır.

[84] Güven Birsel ve diğerleri, "Değişim-Dönüşüm Sürecinde "Kimlik Arayışları" ve "Kentsel Yenileşme" Kavramı", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 2003, s. 21.
[85] Kemal Özden, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Kimlik Politikası", **Yönetişim Dergisi**, Vol. 1, 2002, s. 51-59

Sonuç olarak kimlik bireysel var oluşu tanımlamasına karşın, bireyi birey yapan tüm etkenleri de içermektedir. Bireyin var olma sürecinde etkilenmiş olduğu aile, fiziksel, ekonomik ve sosyal-kültürel çevre ve bu başlıkların altında sayılabilecek tüm etkenler bireyin kimlik yaratımına doğrudan etki eden faktörler olup, ayrıca kimliğin tanımı ve kavramsal içeriğini oluşturmaktadırlar.

Kent kimliği ise, kentlerin ayırt edici özelliklerini oluşturmakla birlikte kent kimliği uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenmektedir. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, niteliklerin karışımı olarak kente biçim vermektedir.[86]

Kent; insanların yaşam biçimlerinin, etkileşim düzenlerinin mekandaki yansımasına verilen addır. Kentsel kimlik ise; bir kenti tanımlayan ve diğerlerinden ayıran belirleyici nitelikteki bileşenlerin bütünüdür. Kent bileşenleri genelde kent sakinleri ve kentin fiziksel çevresi olarak iki temel gurupta ele alınmaktadır. O halde bu bileşenlerin ayrı-ayrı özellikleri ve birbirleriyle etkileşimleri sonucu ortaya çıkan sistemin karakteristikleri, kentin kimliğini belirtmektedir.[87]

Kent kimliğinin oluşumunda toplumsal etkileşimin rolü büyüktür. Çünkü kent kimliği sadece fiziksel ve doğal öğelerle tanımlanmamakta, kimliği oluşturan bir başka ve önemli öğe ise, kentsel yaşam olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin kimlik oluşumları; tek başına yeterli olmayan fiziksel yapının yanı sıra, içinde bulundukları makro ortamdan, mikro ortama kadar fiziki, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve birçok diğer unsurları da içeren, değişim/dönüşüm süreçlerini de kapsamaktadır.

Klasik anlamdaki kent tanımının yakın dönemde geçirmiş olduğu evrim de göz önüne alınırsa, bir zamanlar ortada yalnızca yerel ya da geleneksel değerlerle ifade edilen yersel kent kimlikleri vardı. Şimdi ise büyüyen ve genişleyen kent sınırları ve karmaşıklaşan insan-toplum ilişkileriyle bu sosyal kimliğin, yalnızca

[86] Hande Suher, "Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları", Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 1995, s.3-12.
[87] Oğuz Gündüz ve diğerleri, "Küreselleşme Sürecinde Türk Kentlerinin Kimlik Sorunları ve İzmir Örneği", 1.Uluslar arası Kentsel Tasarım Buluşması, Mimar Sinan Üniversitesi, 2001, s.553.

yerel değerlere bağlı olmaktan çıkıp, yerel olmayan iletişim kanallarıyla da sürdürülen ortak bir duygu bağımlılığı ve kimlik bilincine dönüştüğü görülmektedir. Kent kimliğinin bu anlamda dinamik ve sürekli gelişen bir yapı olduğu düşünülürse eğer, tarihin her döneminde, bir kent çatısı altında, ortaya çıkan her sosyal yapının, sonuçta ister istemez o kentin fiziksel yapılanmasına da yansımasının kaçınılmazlığı anlaşılabilmektedir.[88]

Kimliğin fizik mekan yapılanmasına yansıması; oluşturulmuş olan mekanın diğerlerinden farklılığı olarak tanımlanabilir ve bu mekanın kimlik sahibi olması, diğerlerinden kolayca ayırt edilebilmesini sağlamaktadır. Mekansal kimliğin kurgusunda; bireylerin (kullanıcıların) mekana atfettiği kimlikler kullanıcıların algısal ve biçimsel özellikleri olduğu kadar, bireylerin oluşturduğu toplumda meydana gelen tarihsel, kültürel ve sosyo-ekonomik süreçlerle de ilgili olmaktadır. Kimlik, bizim mekandaki deneyimlerimizin temelini oluştururken, bu deneyimleri (yaşamsallaştırmaları) hem etkilemekte hem de onlardan etkilenmektedir.[89]

Kent kimliğin ve onu var eden unsurların tanımlanmasında birincil olarak çevrenin doğru olarak algılanması gerekmektedir. Doğal çevre ve sosyal yapı bütünselliği içerisinde meydana gelen kent kimliği olgusu tespit edilirken, bu bütünsellik göz ardı edilmemeli ve değerlendirmede başat faktörler olarak yer almalıdırlar. Çevre ve içinde yer alan yaşam biçimi ile bir bütün oluşturarak toplumsal olarak yeniden üretilen, sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplumsal ilişkiler, kent kimliğinin yeniden tanımlanmasına neden olmaktadır. Toplumsal deneyimler, görüşler, inançlar, davranışlar toplumun sosyo-kültürel yapısını oluşturmaktadır. Kişinin toplumsal davranışlarını yönlendiren bu öğeler kentsel kimliğin oluşmasında da etkin rol oynamaktadır.[90]

Toplumu biçimlendiren yapılar ve aktörler arasındaki karşılıklı etkileşime mekan oluşturan kent, bu etkileşimin sonucunda kimlikli bir yapıya dönüşmektedir.

---

[88] Saim Nalkaya, Kentsel Dönüşüm ve Kent Kimliği, Yapı Dergisi, 2006, Sayı 292, s.39.
[89] Emre Yücesoy, "Kentsel Tasarımda "Mekansal Kimlik" Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme: Mekansal Kimliği Okumak", 1.Uluslararası Kentsel Tasarım Kongresi, Mimar Sinan Üniversitesi, 1999, s.71.
[90] Güvenç Bozkurt, "Kentlerin Kimliği ve Antalya Üzerine Notlar, Öneriler, Örnekler", **Mimarlık Dergisi**, sayı 1, 1991, s.19-28.

Kendi ayırt edici özellikleriyle, kişiliğini ortaya çıkaran kent kimliği onun var oluşunun ve işleyişinin önemli bir parçasıdır.[91] Daha önce de izah edildiği üzere, bireysellikten küreselliğe giden kimliğin aynı zamanda küresellikten bireyselliğe doğru bir geri besleme özelliği bulunmaktadır. Bu noktada kent kimliğini anlamaya ve ortaya koymaya çalışırken, tarih, doğal çevre ve kültürel süreçlerden başka bir olgu düşünmek mümkün değildir. Bir kentin kimliğinin tanımlanması yapılırken o kentin çok iyi izlenmesi yani; doğal çevresi, coğrafyası, geçirmiş olduğu kültürel süreç, gelenek ve görenekler, inanç sistemi, ekonomik yapısı, politik, yasal ve yönetsel çerçevesinin tanımlanması gerekmektedir. Bu izlemenin neticesinde ortaya konulacak olan yorum ve bu yorumun algılanması kentin kimliğini tanımlamış olacaktır.

Gözlemcinin dış dünyaya ilişkin genel, kavramsal bilgisi; algıladığı ve belleğinde depoladığı bilgi birikiminden oluşmaktadır. Burada kentsel deneyim olgusu, "yer"e ilişkin anılar olup, bundan soyutlanamaz. Farklı yerlere ilişkin belleğe yansıtılan algılar, kentsel deneyimden giderek tümel kent imgesini oluşturmaktadır.[92]

Kentin kimliğini tanımlarken genelde kentin şu andaki durumunun yanında, kentin tarihsel gelişiminden başlayarak bugünkü durumunu belirleyerek bir kimlik tarifi yapılmaktadır. Ayrıca "... *bir kentin kimliğinden söz ettiğimizde kentte yaşayanların onda buldukları değerler, bir amaçlar kümesinden, kente yüklenen bir idealleştirmeden söz etmiş oluruz. Kimlik ona yakıştırılan bir şey oluyor. Belki daha sonra gerçekleşecek, belki de hiç gerçekleşmeyecek. Potansiyel bir proje olma niteliğini taşıyor. Kentin içinde yaşanarak bu kimliğin taşıdığı potansiyeller gerçekleştirmeye çalışılıyor*."[93]

Sonuç olarak diyebiliriz ki: insanoğlunun tarihsel süreç içerisindeki değişimi düşünüldüğünde hiç de durağan olmayan bir yapı görülmektedir, bu durağan olmayan değişim süreci aynı zamanda kent kimliğini de etkilemiş ve etkilemeye devam edecektir. Bu bağlamda kentlerin kimliğini kente her bakımdan etki eden ve

[91] Birsel ve diğerleri, a.g.e.
[92] A.g.e., s. 34.
[93] İbrahim Tekeli, **Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler,** İstanbul: Mimarlar Odası Yayınları, 1991.

kentten etkilenen insanlar yani kentliler oluşturmaktadır. Bu karşılıklı etkileşimde kentin kimliğine, dokusuna zarar vermeden gerçekleşen kentsel dönüşümün önemi büyüktür.

1.2.3. Kentsel Dönüşümün Tarihsel Gelişimi

Sanayi devrimi ile birlikte kentlerde meydana gelen işlev değişimi, bu değişimin kentlere armağanı olan nüfus yoğunlaşması ve sağlıksız yapılaşma; kentlerin topluma sunmuş olduğu artıların yetersizliğini ortaya koymuş ve bu artı değerlerin ancak sağlıklı bir yapılaşma ile değer ifade edebileceğini göstermiştir.

Sanayi devrimi ile birlikte değişim süreci başlayan kentsel çevrelerin ortaya koymuş olduğu sağlıksız ve güvenliksiz ortam, kentin değişimindeki bu süreç ile eş zamanlı yaşanan savaşların gündeme gelmesi ve kentsel alanın yok olma limitine ulaşması neticesinde, kentlerin yeniden ele alınması zorunluluğunu doğurmuştur. Bu zorunluluk nedeni ile kentlerin yeniden ele alınma süreci başlamıştır. Fakat kentsel dönüşümün kavramsal yapısını izah ederken de ifade edildiği gibi bu dönüşüm sürecinin başlangıç noktası ile bu gün ulaştığımız noktadaki uygulama ve algılama şekli de değişim geçirmiştir.

Kentsel dönüşümün geçirmiş olduğu değişim Roberts ve Sykes'nin yayımlamış oldukları "Kentsel Dönüşümün Varoluş Sürecinde Tanımlar ve Amaçlar, Kentsel Dönüşüm El Kitabı" ında belirtilmiştir. Roberts ve Sykes burada kentsel dönüşümün tarihsel süreç içerisinde yaşamış olduğu gelişimi 10'ar yıllık süreçler halinde değerlendirmişler ve her 10 yıllık dönemi, o dönemde yapılan uygulamalar ile isimlendirerek, bu zaman dilimlerinde hedeflenen ve uygulamaları yapılmaya çalışılan konuların ne olduğunu ifade etmişlerdir.[94] (bkz. Tablo 1)

[94] Peter Roberts ve Hugh Sykes, **The Evulation, Defination and Purpuse of Urban Regeneration, Urban Regeneration A Handbook,** London: Urban Regenation Pres, 2000, s13.

Tablo 1: Kentsel Dönüşüm Süreci

Sene	Süreç
1950 Yeniden İnşa	Modası geçmiş alanların yeniden inşası ve banliyölerin oluşumu; Merkezi ve yerel yönetime özel teşebbüsün katılımı ile birlikte yerleşik alanların geliştirilmesi ve kamu sektörünün yaşam standartlarını arttırması ile kentsel merkeze yakın alanlar ve yakın komşuluk birimleri daha fazla önem kazanmıştır.
1960 Canlandırma	Banliyölerin büyümesi; kamu ve özel sektör arasındaki dengenin kurulması; bölgesel alanlardaki eylemler ile özel sektörün öneminin artması, sosyal imkanların gelişmesi ve ferah yaşanabilir alanların oluşumu.
1970 Yenileme	Yenilemenin zorluğu ve katı projeler; yakın gelişmeler, özel sektörün öneminin gelişimi, yerelliğin ön plana çıkması, kamu ve özel sektörün kaynaklarının gelişimi, sosyal tabanlı eylemler, eskimiş kentsel altyapı, yani gelişmeler neticesinde çevre öneminin artması.
1980 Yeniden Geliştirme	Yeniden geliştirme projeleri, uzak şehir projeleri, özel sektöre önem verme ve uzmanlık üniteleri, ortaklıkların gelişimi; 1980'lerin ilk dönemlerinde yerel ölçekteki yoğunlaşma, hükümetin seçme dürtüsü, yeniden yerleştirme ve yeniden geliştirme projeleri, geniş açılı çevresel yaklaşımlar.
1990 Yeniden Oluşum	Uygulama ve politikalara detaylı yaklaşım eğilimi, bütünleşmiş eğitim, ortaklıkların baskınlığı, stratejik bakış açısının benimsenmesi, bölgesel eylemlerin gelişimi, kamu ve özel sektör kuruluşları arasındaki denge, toplumun önem kazanması, daha sade koruma, daha geniş faaliyetlerin temsili ve sürdürülebilir çevre.

Kaynak: Roberts ve Sykes, a.g.e, s14.

Kentsel dönüşüm olgusunun fiziksel bir eylem olarak algılanması aşamasından, bütüncül bakış açısına, yani geniş kapsamlı faaliyet ve konuların temsil edildiği kentsel dönüşüm kavramına kadar olan aşama kronolojik olarak görülmektedir.

1950 ile 1970 arasındaki değişim sürecinin tanımlamalarına bakıldığında değişim olgusunun sadece sanayi devrimi sonrası ve yaşanan savaşlar neticesinde

köhnemiş kent dokularının yeniden ele alınması ve bu bağlamda kentsel alanlarda fiziksel dönüşüm ile standartların arttırıldığı, özel teşebbüsün de içinde bulunduğu yeni alanlar oluşturmak amacı ile yapıldığı görülmektedir.

Yeniden İnşa ve Canlandırma isimlerinin kullanıldığı bu dönemlerde konu tamamıyla fiziki dönüşüm olarak değerlendirilmiş ve sosyal boyut göz ardı edilmiştir. Ancak dönüşüm sürecinin devamına bakıldığında ise sosyal yapının, teknolojik imkanların ve çevresel değerlerin de dönüşümün bir parçası olduğu 1970'lerden sonra kabullenilmiş ve dönüşüm süreci yeni bir şekillenme içerisine girmiştir.

1970'li yıllar ile 1980'li yıllar arasında Yenileme kavramı çerçevesinde yerellik ve çevresel değerler ön plana çıkmaya başlayarak sosyal tabanlı projeler üretilmeye başlanmıştır. Bu dönemde kentsel altyapı yeniden ele alınmış ve kent merkezleri yeniden ele alınmaya başlanmıştır. 1980'lerde Yeniden Geliştirme başlığı altında konuya merkezi ve yerel hükümetler daha fazla müdahil olmaya başlayarak konu artık gerçek anlamda sosyal içerik kazanmıştır.

Uygulama ve politikalara detaylı yaklaşım eğilimi, bütünleşmiş eğitim, ortaklıkların baskınlığı, stratejik bakış açısının benimsenmesi, bölgesel eylemlerin gelişimi, kamu ve özel sektör kuruluşları arasındaki denge, toplumun önem kazanması, daha sade koruma, daha geniş faaliyetlerin temsili ve sürdürülebilir çevre gibi yaklaşımlar ise 1990'lı yıllarda Yeniden Oluşum isimlendirmesi ile gündeme gelmiştir.

1950'li yıllarda tamamen fiziksel yapıdaki meydana getirilecek eylemler olarak tanımlanan dönüşüm, 2000'li yıllarda ise çok faktörlü eylemlerin (ekonomik, sosyal, fiziki, teknolojik) bütüncül bakış açısı ile meydana konulabilecek bir kavram niteliği kazanmıştır. Kentsel dönüşümün tarihsel gelişimi aktarılırken bu sürecin temel dayanak noktasının Sanayi devrimi, kentlerin yaşamış olduğu işlev değişimi, hızlı nüfus artışı ve savaşlara vurgu yapılmıştır. Ancak kentsel dönüşümün tamamen bu dört nokta temelli olarak ortaya çıktığını ve bu faktörler ile gelişim sağladığını söylemek doğru değildir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; kente konu olan en

önemli aktörün yani insanın etkilendiği tüm faktörlerden kentinde direk olarak etkilenmesi ve bu etkileşim ile hem kavramın hem de kentin dönüşümünün gerçekleşmesidir.

Geçtiğimiz yüzyılda insanları direkt olarak etkileyen faktörlerin yani; sanayi dönüşümü, çarpık kentleşme, artan veya azalan nüfus değişimleri, siyasi oluşumlar, teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve sürdürülebilirlik kavramlarının tamamı kentsel dönüşümü ve onun tarih içerisindeki konumu ile doğrudan ilintilidir.

1.2.4. Kentsel Dönüşüm Stratejileri

Dünyada bugün geliştirilen planlama kuramları ve uygulamalar, kentsel planlama, kentsel koruma ve kentsel tasarım yaklaşımlarının artık iç içe geçtiğini ve birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmadıklarını göstermektedir. [95]

Kente bakış açısı ve kentin geleceğinin belirlenmesi; sosyo-ekonomik ve fizik-mekan bütünselliği içerisinde, özgün kimlik devamlılığının da vazgeçilmez bir unsur olarak algılandığı, sürdürülebilir kent sisteminin kurulması ilkesi ile hareket edilmesidir. Tüm bu bütünleşik değerler ile ele alınan kent planlaması sistemi "kentsel dönüşüm" üzerine kurgulanmış ve kentsel dönüşüm uygulama stratejileri ile sosyal, ekonomik, kültürel ve fizik-mekan kriterlerinin göz ardı edilmediği kimlik sahibi ve sürdürülebilir kentlerin devamlılığını hedeflemektedir.

Kentsel dönüşüm ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziksel bir yeniden değerlendirme ve üretim sürecinin tamamıdır. Kentsel dönüşüm başlığı çerçevesinde uygulanacak olan "Kentsel Yeniden Üretim" kavramı; mevcut alana hangi şekilde yaklaşılacağını ve bu alanlara uygulanması düşünülen eylem biçimlerinin yani "kentsel yenileme", "kentsel iyileştirme", "yeniden canlandırma", "kentsel koruma", "sağlıklaştırma" gibi stratejilerin tümüdür.

[95] Erden Erbey, "Kentsel Koruma ve Yenileşmede Dönüşüm Projeleri-Eyüp Rehabilitasyon Projeleri", **Planlama Dergisi,** 2004, s.79.

Kısaca özetlersek; kentsel dönüşüm bir eylemler dizisidir, bir başka anlatımla politik, yönetsel, ekonomik ve toplumsal; uzun zamanda gerçekleştirilen; esnek ve değişime açık bir süreçtir. Bu dönüşüm süreci, politika değişikliklerine açık olmalı; tehditler karşısında vizyon değişiklikleri yapılabilmelidir. Ayrıca kentsel dönüşüm projeleri kendi bağlamlarına bağımlıdırlar. Her projenin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır. Süreçler benzerlik taşıyabilse de aktörlerin farklılığı her projeyi birbirinden farklı kılmaktadır. Bu nedenle bir kentsel dönüşüm projesi bir diğerine kısmen örnek oluşturabilir.[96]

Bölgelerin sorunlarının ekonomik, toplumsal ve mekansal anlamda çözülmesi amacıyla gerçekleştirilen müdahaleleri içeren kentsel dönüşüm sürecinde, mekansal yapı, aktörler vb. farklılıklar nedeni ile ortaya koyulacak olan uygulama stratejileri ise; "kentsel yenileme", "kentsel yenileşme", "kentsel yeniden canlandırma", "kentsel yeniden oluşum, "soylulaştırma", "kentsel koruma" ve "kentsel iyileştirme" başlıkları olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.4.1. Kentsel Koruma

Kentsel koruma; kentsel dönüşüm süreci ve dönüşüm stratejileri içerisinde, birincil olarak karşımıza çıkan, tanımlanmasından da anlaşılacağı üzere, korumacı bakış açısına sahip olan kentsel dönüşüm stratejileri arasında yer almaktadır.

"Koruma" ve "kentsel yenileme" özellikle dönüşüm içindeki tarihi kent çevrelerinin sürekliliğini sağlayan modellerdir. Genel olarak koruma, taşınmaz kültürel ve doğal varlıkların, yasal mevzuat çerçevesinde özelliklerinin muhafaza edilmesidir. Tarihi çevre korumanın amacı tarihi yerleşmeyi yok olmaktan koruma, kültür mirasını günümüz yaşamıyla bütünleştirmektir.[97]

[96] İpek Özbek Sönmez, "Kentsel Dönüşüm Süreçlerinde Aktörler – Beklentiler –Riskler", **Ege Mimarlık Dergisi,** sayı 1, 2005, s. 53.
[97] Mehmet Sami Sayan ve diğerleri, "Tarihi Kent Dokularında Dönüşüm ve Süreklilik: Antalya Kaleiçi Örneği", Uluslararası 14.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, 2003, s. 35.

Tarihi ve kültürel değerlere sahip anıtların veya belirli özellikli binaların ya da bütün bir bölgenin korunması ve restorasyonunu tanımlamaktadır.[98] Bu kavramın oluşumunu etkileyen veriler, insan ve fizik mekan ilişkisinin karşılıklı ilişkileridir. Yaratılan maddi kültür öğeleri o çağın toplumsal-kültürel yapısının simgeleri olmuşlardır. İnsanoğlu kendi yarattığı ve fakat sonuçlarını kontrol edemediği bir gelişme tarafından sürüklenmekte, farklılaşan yaşam koşulları ile yeni gereksinimler, yeni istek, beğeni ve özlemlerle ters düşen her şeyi ve bu arada çevresini hızla değiştirmektedir.[99]

Sonuç olarak: özellikle tarihi kentlerin süreç içerisinde yaşamış olduğu köhneme ve kimliksizleşme sürecinin durdurulması, yaratılmış olan maddi kültür öğelerinin korunarak ve yeniden işlevlendirilerek gelecek nesillere aktarılmasını hedefleyen kentsel koruma; kentsel mekanlardaki mevcut doğal, kültürel ve tarihsel değerleri sürdürülebilirlik çerçevesinde, bu günün ve yarının kullanım eğilimlerini değerlendirerek yeni çözümler arayan kentsel dönüşüm stratejilerinden birisidir.

1.2.4.2. Kentsel İyileştirme

Kentsel iyileşme, kentsel dönüşüm stratejileri içerisinde korumacı bakış açısına sahip olan kentsel dönüşüm stratejileri arasında bulunmaktadır. Kentsel iyileştirme, bir yerleşim yerinin tümünü ya da bir bölümünü, işlevlerini gereği gibi yerine getirilemez durumdan kurtarmak, özellikle oturulabilirlik niteliklerini yitirmiş ve eskimiş konut alanlarını daha üstün işgörür ölçünlerine kavuşturmak olarak tanımlanmaktadır. Kentsel alanın özgün niteliğine zarar veren, aykırı tüm oluşumların ayıklanması kentsel iyileştirmenin hedefleri arasındadır.[100]

İyileştirme ya da rehabilitasyon genellikle binaların yapı olarak iyi koşullarda olduğu, bakımsızlık nedeniyle bozulduğu alanlarda uygulanmaktadır. Mevcut konut stokunun değerli bir kaynak olması avantajını kullanır ve eski konutları mevcut

[98] Şahin Karaarslan, "Şanlıurfa Tarihi Kent Merkezinde Yenileme ve Canlandırma Sürecinde Yetkiler-Tasarım İlkeleri", **Mimarlık Dekorasyon Dergisi,** Sayı 57, 2000, s. 61.
[99] A.g.e.
[100] Pınar Özden, "Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi Sürecinde Kentsel Tasarım: Malzeme, Estetik, Görsellik Öğelerinin Kullanımı", **SPO Mart Bülteni**, 2000, s. 17.

günlük yasama uyarlar ve modern donatılar sağlayarak kabul edilebilir standartlara uygun hale getirmektedir.[101]

Kentsel iyileştirme olgusunu mevcut fiziki çevreyi sadece 'sağlamlığı' ile ele alıp onun devamlılığı anlamında algılamamak, mevcut yapı stokunun yeniden kullanımı, kentsel fiziki yapıyla birlikte sosyal ve kültürel yapının da iyileştirilmesi amacına yönelik yeniden yapılanma biçiminde örgütlenmesi anlamında değerlendirmek gerekmektedir.

Genel olarak kentsel iyileştirme ile binaların çağdaş teknik imkanlara kavuşturulması, tamir ve bakım ile yenilenmeleri sağlanabileceği gibi, çevrelerinde güvenlik konusunda daha iyi koşullar yaratılması, dinlenme ve spor olanaklarının sağlanması, trafik sorununun çözümlenmesi amaçlanmaktadır.[102]

1.2.4.3. Kentsel Yenileme

Kentlerimiz, bugün aşırı nüfus yığılmaları, ekonomik şartlar, sosyal bilinçsizlik, koşulsuz ve yanlış yer seçimi tercihleri, arz-talep eğilimleri gibi çeşitli nedenlere bağlı bir çöküş yaşamaktadır. Dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kuvvetle hissedilen bu çöküş, yalnızca hala kentleşme sancıları çekmekte olan az gelişmiş ülkelerde değil, 19. yüzyıldan bu yana hızlı dönüşüm süreçleri yaşayan gelişmiş ülkelerde de görülmektedir. Kentlerin çeşitli faktörler sonucu çöküntüye uğraması, ilgili çevreleri bu çöküntüyü ortadan kaldıracak çözüm arayışlarına yöneltmiştir. Kentsel yenileme kavramı, işte bu arayışların bir sonucu, bir çözüm yolu olarak ortaya atılmıştır.[103]

Avrupa kentlerindeki fiziksel yenileme-sağlıklılaştırma anlayışı ile kentin fiziksel ve sosyal anlamda çöküntüye uğramış bölgelerinin kentsel yaşama yeniden kazandırılmasına bir alternatif olarak 1960'lı yıllardan itibaren gündeme gelmiş olan kentsel yenileme kavramı Roberts ve Sykes in 10'ar yıllık dönemleri kapsayan kentsel dönüşüm süreç tarifinde; yenilemenin zorluğu ve katı projeler başlığı altında

[101] Robert ve Sykes, a.g.e., s. 54.
[102] A.g.e.
[103] Özden, a.g.e.

yakın gelişmeler, özel sektörün öneminin gelişimi, yerelliğin ön plana çıkması, kamu ve özel sektörün kaynaklarının gelişimi, sosyal tabanlı eylemler, eskimiş kentsel altyapı, yani gelişmeler neticesinde çevre öneminin artması, ibareleri ile özetlenmektedir.

Yenileme kavramının öncelikle eskime veya köhnemeye tepkisel bir reaksiyon olduğu kabul edilecek olursa, kentsel yenileme eyleminin dinamik yapısı ve kentsel mekanın dönüşümünde ne tür bir içeriğe-kapsama sahip olduğu daha kolay algılanabilecektir. Bu bağlamda kentsel yenileme; zaman içinde sosyal, ekonomik ve fiziksel bileşenlere bağlı olarak çöküntüye uğramış, değer, işlev ve nitelik kaybına uğramış kent dokularının, kullanıcı ihtiyaçları ve günün gereksinimlerine paralel olarak yeniden yorumlanması, kentsel yaşama kazandırılması olarak tanımlanabilmektedir.[104]

Kentsel yenilemenin içeriğini tarif eden yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; kentsel alanın yeniden üretilmesi-koordinasyonunu öngören bu eylem tarzı, aynı zamanda yıkıp yeniden yapmayı da kapsamaktadır. Ancak kentsel mekanın yeniden üretilmesi ve örgütlenmesi sürecinde daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere yalızca fizik-mekan anlamında değil, sosyal, ekonomik, kültürel ve fizik mekan bütünselliği içerisinde kamu girişimi öncülüğünde, kamu, özel sektör veya her ikisinin birlikteliği ile yoksul komşulukların yenilenmesi, yapıların iyileştirilmesi, daha iyi barınma koşulları, ticaret ve sanayi olanakları, kamusal alan yaratımı gibi eylemleri içermektedir.

Kentsel dönüşüm üst başlığı çerçevesinde; kentlerin ve kent merkezlerinin tümünü ya da bir bölümünü günün değişen koşullarına daha iyi yanıt verebilecek bir duruma getirmek, ekonomik ve/veya yapısal özellikleri bakımından iyileştirilmesi mümkün olmayan yoksul konutların yıkılması ve bunların oluşturduğu kent bölümlerinin yeni bir planlama düzeni içinde geliştirilmesi olarak tanımlanabilmektedir.

[104] İbrahim Alp, "Kentsel Dönüşüm-Kentsel Mekanın Yeniden Üretilmesi Sürecinde Yönetişim ve Uygulama Araçları", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi), İstanbul, 2005, s. 76.

1.2.4.4. Kentsel Yeniden Canlandırma

Yeniden canlandırma terimi çoğunlukla bütün bir kentsel bölge için kullanılan ve kentsel fonksiyonlardaki değişmelere cevap vermek üzere bir paket olarak yürütülen, çok çeşitli faaliyetleri içeren canlandırma yani "Revitalization" terimi ile eş anlamda kullanıldığı bilinmektedir.[105]

Revitalization sözlük anlamı bakımından; güçlendirmek, canlandırmak, hayat vermek olarak tercüme edilmektedir. Kentsel yeniden canlandırma ile kentsel çöküntü alanlarında mekan karakterine bağlı olarak, gerekli rehabilitasyon-yenileme politikalarını üreterek toplumsal yaşam ve mekan standartlarının yükseltmek, iyileştirmek amaçlanmaktadır.[106]

Sonuç olarak canlandırma köhnemiş kent bölgelerinin içinde bulunduğu çöküntü sürecinde sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziki olarak köhnemeye neden olan etkilerin ayıklanması ve bölgenin kent sistemine yeniden entegrasyonu ile tekrar hayata döndürülmesi, güçlendirilmesi, canlandırılmasıdır.

1.2.4.5. Kentsel Yenileşme

Kentsel yenileşme stratejileri ile kentli insanın kent mekanı ile birlikte ele alınması, kentin yerleşik değerleri ölçü ve oranları ile korunur, mekansal tanım ve anlamları ile saklı tutulurken, kent kültürü ve kentsel yaşamın yeniden canlandırılması amaçlanmaktadır. Böylece, çöküntüye uğrayarak sorunlu hale gelen kentsel yaşam çevreleri, gerekli dokunuşlarla içinde yaşamaktan zevk alınacak, özenilen kentsel mekanlara dönüştürülebilecek; eskiyerek özgün niteliklerini ve önemlerini yitiren tarihsel çevreler, çağdaş yaşam koşullarına uygun olarak yeniden kullanılabilir kılınırken, tümüyle yıkıp yenilemek yerine bir tür koruma yoluyla kent ve kentli kültürünün yeniden kazanımları sağlanabilecektir.[107]

[105] Karaarslan, a.g.e.
[106] Alp, a.g.e
[107] Birsel ve diğerleri, a.g.e, s.53.

Küreselleşen dünya sistemi içerisinde; kentler farklılıklarını vurgulayarak, kendileri için bu sistemde vazgeçilmez bir yer arayışı içine girmişlerdir. Bu bağlamda kaliteli kentsel mekanlar, güçlü bir ekonomi, sosyal gruplar arasında uçurumu engellemek gibi hedeflerle yola çıkan ve ayrıca kimlikleri ile de var olmak isteyen kentler bu beklentilerinin planlama sistemi içerisinde çözüleceğinin bilincindedirler. Planlama sistemi içerisinde bu sorunsalın çözümü; konuya kapsamlı ve koordine edilmiş bir bakış açışı ile yaklaşmak demektir. Kentsel yeniden oluşum ise kentsel yeniden canlandırma kavramı ile büyük ölçüde benzerlik göstermesine karşın üst ölçekte kent sorunlarının tespiti ve çözümü, alt ölçekte bölge koşullarının bütüncül olarak (fiziki, sosyal, ekonomik ve kültürel) iyileştirilmesi için çözüm üreten ortaklaşa bir eylemler bütünüdür.[108]

Oluşumda, planlamacıların uygulama için sosyal olduğu kadar idari ve parasal boyutları da içeren daha etkin araçların geliştirilmesini hedeflemeleri gerektiği de vurgulanmaktadır. Genelde kentsel mekanın oluşumunun daha geniş bir kavram olduğu, kapsamlı ve entegre bir yöntem olarak adlandırılması gerektiği kabul edilmektedir. Kentsel mekanın oluşumu sosyo-ekonomik değişiklikler, bu değişikliklere uyumlu yeni fiziksel çevreler ve sosyal gereksinimlerin yanı sıra teknolojik ilerleme ve ekonomik gelişmenin ortaya çıkardığı yeni faaliyetleri de içermektedir. [109]

Bu bağlamda kentsel yeniden oluşum; kent merkezlerinin canlılığını sürdürebilmek, kentsel mekanları yeniden donatmak için oluşturulmuş kültürel yenileme politikası; uluslararası kapitali yeniden yapılandırmanın sonucu oluşan bir ekonomik süreç; kentsel ekonomiyi canlandırmak için yasalar üstü yaklaşımlar ve finansman teşvikleri ile bir tür pragmatik arazi kullanımı planlama anlayışı; özel sektör-kamu sektörü işbirliği bağlamında pozitif bir kamu sektörü girdisi, konut-iş ve ticari gelişme alanlarında, sosyal konularda oluşan kamu politikaları bütünüdür.[110] Kentlerin içinde bulunduğu uygunsuz koşulların, günün şartlarına göre yorumlayarak bütüncül bir bakış açısı ile denge unsuru gözeten çözümler gerekmekte olup, bu

[108] A.g.e.
[109] Karaarslan,a.g.e.
[110] Yaşar Dilek Erden, "Kentsel Yenileşmede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri", (Basılmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi), İstanbul, 2003, s.85.

beklentileri planlama sistemi içinde çözmek ve yeni bir planlama yaklaşımı kavramak gerekmektedir. Böylece kentlerimizde yeni bir uyanışa "Kentsel Rönesans"a gereksinim vardır. "Kentsel Rönesans" kentlerin yeniden çözümlenmesinde bütünsel bir bakış demektir, bir anlayış demektir.[111]

1.2.4.6. Soylulaştırma

Soylulaştırma; profesyonel olarak isimlendirilen, orta ve üst gelir grubu sınıfına dahil, eğitimlilerin düşük gelirli kullanıcılarla yer değiştirmesi ile meydana gelen fizik-mekan ve sosyal yapı değişimi olarak tanımlamaktadır.[112]

Günümüzde soylulaştırma daha geniş kapsamlı bir toplumsal dönüşüm sürecine işaret etmektedir. Kentsel alanların çeşitli müdahale biçimleriyle gerek işlevini koruyarak, gerekse yeniden işlevlendirerek kente yeniden kazandırılmalarını ifade etmektedir. Ancak, burada esas olan çoğu kez düşük gelirli kullanıcıların dışlanmaları, söz konusu alanları her iki durumda da terk etmek zorunda kalmalarıdır. Böyle bir pencereden bakıldığında, küresel yeniden yapılanmanın kentteki en görünür mekansal izdüşümlerinden biri olan soylulaştırma, bir bakıma kent merkezlerinin yeniden ele geçirilmesi anlamına gelen bir sınıfsal proje olarak kavranabilmektedir.[113]

Kentsel dönüşüm olgusunun içeriği konusunda yapılan değerlendirmelerde, dönüşümün sadece fiziksel yapıya ilişkin olmadığı, sosyal, ekonomik, kültürel bileşenler ile bütünsellik arz ettiği daima vurgulanmıştır. Ancak kentsel dönüşüm stratejilerinden birisi olan soylulaştırma kavramı, içeriği açısından yani organize edilmiş bir eylem bütünlüğüne sahip olmayışından dolayı; soylulaştırıcıların bireysel müdahalesi neticesinde, bölge fiziksel bir dönüşüm, rehabilitasyon sürecine girmektedir, fakat bu dönüşüm sürecinin sosyal boyutu, organize edilmiş bir eylem bütünlüğü taşımadığından dikkate alınamamaktadır.

---

[111] Giray Konuk, "Kentlerimizi Yeniden Biçimlendirmede Bir Kentsel Tasarım Aracı Olarak Kentsel Yenileşme", Uluslararası 14. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, 2003, s. 74.
[112] Zeynep Merey Enlil, "Yeniden İşlevlendirme ve Soylulaştırma; Bir Sınıfsal Proje Olarak Eski Kent Merkezlerinin ve Tarihi Dokunun Yeniden Ele Geçirilmesi", **Domus Dergisi**, 2000, s. 17.
[113] A.g.e.

İKİNCİ BÖLÜM
YEREL YÖNETİM BİRİMİ OLARAK BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

Kamu yararının gözetildiği halkla ilişkiler çalışmalarının, yerel yönetim örgütleri tarafından da etkin bir şekilde kullanılmaya başlanması, hem halkla ilişkileri alanının önemini hem de yerel yönetimlerin toplumsal değişim süreci içinde olan toplumlardaki önemini vurgulamak açıcından değerlidir. Bu bağlamda çalışmamız kapsamında, öncelikle yerel yönetim örgütlerinin ve yerel yönetim örgütü olan belediyelerin ne olduğuna dair tanımlamalar ve açıklamalar yapılmış olup, daha sonrasında ise belediyelerde halkla ilişkilerin nasıl örgütlendiği, önemi ve faaliyetlerine değinilmiştir.

2.1. KAMU YÖNETİM BİRİMİ OLARAK YEREL YÖNETİMLER

Kamu yönetimi, devletin siyasal ve idari teşkilatını, teorik ve pratik açılardan inceleyen ve devletin faaliyetlerine uygulanan bir bilim dalıdır.[114] Bunun dışında ticari girişim yapısında olmayan, devletin merkezi ya da merkez dışı tüm örgütlenme biçimini de ifade etmektedir. Böylece kamu yönetiminin çerçevesini; yerel yönetimler, kamu iktisadi girişimleri, ulusal devlet yönetimi ve uluslararası kuruluşların yönetimi oluşturmaktadır.[115]

Kamu yönetimi, merkezi ve yerel yönetim şeklinde örgütlenmektedir. Merkezi yönetim, kamu hizmet ve faaliyetlerinin belli bir merkezden yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi için gerekli olan kamusal gücün merkezi yönetim elinde toplanması demektir.[116] Genel yönetimin merkez örgütü; cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar kurulu, bakanlıklar ve bakanlardan oluşmaktadır. Bu kuruluşlar bir yandan yürütmenin bir yandan da yönetmenin organları olmakla birlikte, siyasal görevlerinin yanında yönetsel görevleri de bulunmaktadır.[117]

---

[114] Vakur Versan, **Kamu Yönetimi-Siyasi ve İdari Teşkilatı,** 8.b., İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1984, s. 3.
[115] Pınar Eraslan Yayınoğlu, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2005, s. 28.
[116] Şükrü Kartepe, **İdare Hukuku,** İzmir: Anadolu Matbaacılık, 1988, s. 73.
[117] Şeref Gözübüyük, **Anayasa Hukuku,** Ankara: Turhan Kitabevi, 1999, s. 68.

Yerel yönetim şekilleri ise, belli bir yörede, o yöre ve yöre halkının gereksinimlerini karşılamak üzere yürütülen kamu hizmetleridir. Bu hizmetler devlerin merkezi tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişilik yapılanmasına sahip yerel yönetim örgütleri tarafından yürütülmektedir.

Yerel yönetimler, kamu yönetiminin bir parçası olarak, Türkiye'deki yönetim yapıları içerisinde yerinden yönetim örgütlerinin, yer bakımından yerinden yönetim örgütleri sınıfına girmektedirler. İl Özel İdaresi, Belediye ve Köy İdaresi olmak üzere üç türü bulunmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetim birimi olarak belediyeler de halkla ilişkileri açıklamadan önce yerel yönetimlerin özelliklerine kısaca değinmekte yarar bulunmaktadır.

2.1.1. Yerel Yönetimler ve Özellikleri

Yerel yönetimler; il, belediye ve köy halkının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları ve karar organları kanunla belirtilen, seçmenler tarafından oluşturulan kamu tüzel kişilikleridir.[118]

Toplumsal değişim sürecinde yaşanan modernleşme, kentleşme, kültürel değişme ve sivil toplum etkenleri, yerel yönetimlerin de önemini artırarak, daha çok ön plana çıkmalarını sağlamıştır.

Yerel yönetimler, toplumsal düzensizliği ve siyasal dengesizliği hafifletebilen kurumlar olarak, halkın bu kuruluşlar aracılığıyla yönetimi etkileyebilmesi mümkündür.[119] Ancak, yönetsel kararların çoğunun merkezi yönetimde toplanması, yerel yönetimlerin tek başlarına karar vereceği alanları kısıtlamakla birlikte, mali kaynak yetersizliğinin ortak sorun olması noktasında da etkili olduğu kesindir.

Yerel yönetimlerin, merkeziyetçilikten uzak olarak yapılandırılmış olmaları, demokrasinin etkililiği açısından da önem taşımaktadır. Yerel yönetimler, halkın yönetime katıldığı araçlar olarak ifade edilmekle birlikte, Avrupa Yerel Yönetimler

[118] Metin Günday, **İdare Hukuku,** 6.b., Ankara: İmaj Kitabevi, 2002, s. 406.
[119] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 45.

Özerklik Şartı'na göre; halkın kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik bir ilke olduğu ve hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel yönetimde olduğu da belirtilmiştir.[120] Bu bağlamda gerçek yetkiler ile donatılmış yerel yönetimler, hem etkili hem de halka yakın bir yönetim sağlayacaklardır.

Kamu hizmeti amacı güden yerel yönetimler, verdikleri hizmetlerden yararlananların bunu nasıl yapacaklarını, hangi koşulları yerine getirmeleri gerektiğini ve ne tür sorunlarla karşılaşabileceklerini düşünerek ve planlayarak, bu hizmetleri yürütmelidir. Ayrıca tüm yerel halkın ve bölgenin dikkatli biçimde düşünülmesi, korunması ve gelecek için de saklanmasını sağlamak, yerel yönetimlerin ideal amacı olmaktadır.[121]

Kamu kaynaklarını kullanarak yerel halka hizmet etmek amacıyla oluşturulan yerel yönetimlerin, çalışma esaslarını düzenleyen bazı ilkeler bulunmaktadır. Bunlar; yeterli, verimli ve etkili hizmet ilkesi, tarafsız ve eşit hizmet ilkesi, açıklık ilkesi ve katılım ilkesidir.[122]

Yeterli, verimli ve etkili hizmet ilkesinde yerel yönetimler, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için hizmetlerin belirlenmesinde halkla ilişkilerden yararlanmaktadırlar. Yerel yönetimler halkla ilişkiler sayesinde, hangi hizmetlere gerek duyulduğunu ve bunların nasıl yapılması gerektiğini planlayarak, yeterli, verimli ve etkili hizmet ilkesini sağlamış olmaktadırlar.

Tarafsızlık ve eşit hizmet ilkesinde yerel yönetimler, seçimle iş başına geldiklerinden, sadece kendisini o konuma getiren taraftarlara ya da seçmenlere değil, görev verdiği bütün bölgedeki halka eşit ve tarafsız bir şekilde hizmet vermek zorundadır.

[120] **Nasıl Bir Belediye, Nasıl Bir Yerel Yönetim,** Esenyurt Belediyesi Kent ve Demokrasi Yayınları-I, İstanbul, 1996, s. 26.
[121] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 46.
[122] A.g.e., s. 48-50.

Açıklık ilkesinde yerel yönetimler, halkın bilgi edinme hakkını ve denetleme hakkını yerine getirmesine yardımcı olmaktadırlar. Şeffaf bir yönetim anlayışına sahip olması gereken yerel yönetimler, yönetim kararlarının ve uygulamalarının halk tarafından sorgulanmasını sağlayarak, katılımcı demokrasinin etkin bir şekilde işleyişine de katkı da bulunmuş olmaktadırlar.

Katılım ilkesinde ise yerel yönetimler, yönetim kararlarına ve işleyiş süreçlerine halkın katılımını sağlamaktadırlar. Yerel yönetimlerin, halka en yakın kamu örgütleri olması nedeniyle bölgelerindeki yerel demokrasiyi geliştirmek için yerel halk ile yakınlaşarak yönetime katılmalarını sağlaması gerekmektedir.[123]

2.1.2. Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler

Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği olarak ifade edilmektedir. [124]

Bir başka tanımda ise belediyeler, merkezden yönetim kuruluşlarından ayrı organları ve bütçeleri bulunan, özerk ve tüzel kişiliğe sahip olan, yerel halkın ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulan örgütler olarak belirtilmektedir.[125]

Mevzuata göre, nüfusu 2000'den fazla olan yerlerde belediye yönetimi kurulabilmektedir. Ancak il ve ilçe merkezlerinde nüfus durumuna bakılmaksızın belediye yönetimleri kurulması zorunludur. Bu doğrultuda, belediyenin görevlerini Belediye Kanunu'nda belirtildiğine göre kısaca şu şekilde özetleyebilmekteyiz: hizmet verdiği beldenin ve belde halkının sağlık, huzur ve güvenliği için çalışmalarda bulunmaktadır.[126]

---

[123] A.g.e., s. 50.
[124] http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_hukuki, (12.05.08).
[125] Sahavet Gürdal, **Halkla İlişkiler ve Yerel Yönetimlerde Uygulamalar**, İstanbul: RGA Yönetim Danışmanlık Yayınları, 1997, s. 109.
[126] http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_hukuki, (12.05.08).

2.2. BELEDİYELERDE HALKLA İLİŞKİLER

Yerel yönetim birimi olarak belediyelerde, katılımcı yönetimin oluşturulması ve sürekli hale gelmesi için halkla ilişkilere ihtiyaç duyulmaktadır. Halkla ilişkiler aracılığıyla belediyeler; yeniden iş başına gelmeleri, kaynaklarının etkili ve verimli biçimde kullanılması, demokrasi gereğince halka hesap verme zorunluluğu ve seçim dışı katılımcı demokrasi mekanizmalarının kurulmasında[127] etkin iletişimi gerçekleştirebilmektedir.

Belediyelerde de önemli bir ihtiyaç olan halkla ilişkiler kavramı; öncelikle tarihsel gelişim süreci içerisinde ilkeleri, modelleri, kuramları, işlevleri, ortam ve araçları ile açıklanmaya çalışılmakta; daha sonra ise belediyelerdeki önemi ve faaliyetlerine ilişkin bilgiler verilmektedir.

2.2.1. Halkla İlişkiler Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Günümüzün en önemli yönetim araçlarından biri olan halkla ilişkiler, bilinçli ya da bilinçsiz, insanlık tarihinin ilk yıllarından beri var olmuştur. Büyük İskender'in Pers İmparatoru Dara'yı yendikten sonra İran halkına[128] yakınlaşmak için giriştiği çabalar, halkın katılması amacıyla yapılan Eski Yunan'daki Agora toplantıları ve Eski Roma'daki forumlar halkla ilişkiler amacıyla düzenlenen etkinliklere örnek oluşturmaktadır.[129]

Halkla ilişkiler çalışmalarının bilinçli bir biçimde daha sistematik bir kimlik taşıması 19'uncu yüzyılın ikinci yarısına rastlamaktadır. Bu dönemde halkla ilişkiler daha çok propaganda amacıyla siyasal kampanyalarda kullanılmıştır. ABD'de Andrew Jackson'un seçim kampanyası ile ilk kez halka seslenilmiştir. 1900'lü yıllara gelindiğinde ise, ilk halkla ilişkiler bürosu, eski bir gazeteci olan Ivy Lee tarafından 1903 yılında New York'ta kurulmuştur. Ivy Lee, Antrasit kömür grevi sırasında işletme ile kamuoyu arasındaki iletişimi basın yoluyla gerçekleştirmiş ve İlkeler

[127] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s.3.
[128] İlker Bıçakçı, **İletişim ve Halkla İlişkiler, Eleştirel Bir Yaklaşım,** İstanbul: Mediacat Yayınları, 2002, s. 98.
[129] Güngör Önal, **Halkla İlişkiler,** İstanbul: Türkmen Kitapevi, 1997, s.2.

Deklerasyonu'nu hazırlayarak, modern halkla ilişkiler uygulamalarının ilk adımını atmıştır. 1920'lerde ise, halkla ilişkiler konusunda danışmanlık işlevini ilk kez Edward Bernays ortaya çıkarmıştır. Böylece önceleri basınla ilişkiler şeklinde tek yönlü yapılan halkla ilişkiler etkinlikleri, çift yönlü bir kimliğe bürünerek halkla ilişkilerin profesyonelleşmesini sağlamıştır.

James Grunig ve Todd Hunt, 1984 yılında halkla ilişkilerin geçmişini iletişim şekline göre basın ajanslığı/tanıtım modeli, kamusal bilgi modeli, çift yönlü asimetrik ve çift yönlü simetrik model olmak üzere dört kategoriye ayırarak incelemişlerdir. (bkz. Tablo 2) Böylece halkla ilişkilerin tarihsel gelişim süreci içerisinde hangi şekillerde kullanıldığını açıklamış olmaktadırlar.

Tablo 2: Halkla İlişkilerin Dört Modeli

Özelliği	**Basın Ajansı Tanıtım**	**Kamuyu Bilgilendirme**	**Çift Yönlü Asimetrik**	**Çift Yönlü Simetrik**
Amaç	Propaganda	Bilgiyi yaymak	Bilimsel ikna	Karşılıklı anlayış
İletişim şekli	Tek yönlü: gerçeği söylemek önemli değil	Tek yönlü: gerçekler önemli	Çift yönlü: dengesiz etki	Çift yönlü: dengeli etki
İletişim modeli	Kaynak→Alıcı	Kaynak →Alıcı	Kaynak →Alıcı ←	Kaynak →Grup ←
Araştırma şekli	Az araştırmaya dayanıyor	Az okunabilirlik ve okunurluk önemli	Tutumların kontrol edilmesi, geri bildirim	Karşılıklı anlayış önemli
Önemli temsilcileri	P.T. Barnum	Ivy Lee	Edward L. Bernays	Bernays, akademisyenler, profesyoneller
Günümüzdeki uygulama alanları	Spor, tiyatro, ürün promosyonu	Devlet, kar amacı gütmeyen kurumlar, şirketler	Rekabetçi ortamlar, ajanslar	Yasalarla sıkıca düzenlenmiş iş ortamları, ajanslar
Uygulayan kurumların tahmin yüzdesi	%15	%50	%20	%15

Kaynak: Hülya Yengin, **Halkla İlişkilere Başlarken,** İstanbul: Gamze Yayıncılık, 2004, s.25.

Basın Ajansı/Tanıtım modeline göre, kurumlardaki halkla ilişkiler uzmanlarının en fazla önem verdikleri şey, müşterilerinin medyanın dikkatini çekebilmesidir. Başarısını medyada bulduğu yere göre ölçen bu modelde karşılıklı anlayış önemli değildir. İletişim şekli tek yönlüdür ve gerçeği söylemek önemli değildir.

Kamuyu Bilgilendirme modelinde, amaç bilgiyi yaymak olduğu kadar verilen bilginin gerçekliği de önemli bir unsurdur. Bu model hedef kitleyi ikna etmeyi ya da hedef kitlenin tutumunu değiştirmeyi amaçlamamakla birlikte, halkla ilişkiler uzmanının, kurum içinde çalışan ve gerekli bilgileri ihtiyacı olanlara iletmekle yükümlü olduğunu ve bunu yaparken de, tek yönlü iletişimi gerçekleştirdiğini belirtmektedir.

Çift Yönlü Asimetrik modelde, halkla ilişkiler çalışmalarında geribildirim kavramı ortaya çıkmıştır. Bu modelde amaçlanan, organizasyonun uygulamalarından çok halkın tutum ve davranışlarında değişikliklerin meydana gelmesidir, bu yüzden asimetrik bir modeldir. Bu değişikliklerin sağlanmasında ikna edici iletişim yöntemi kullanmaktadır. Böylece halkla ilişkiler uzmanları, halkın hedeflenen kesiminin tutum ve davranışlarını anlamaya çalışmakta, bu nedenle planlama ve araştırmaya çok önem vermektedir.

Çift Yönlü Simetrik model ise, ideal halkla ilişkiler modeli olarak bilinmektedir. Kaynak ve alıcı arasında sürekli bir etkileşimin olduğu iletişim şekline sahiptir. Modele göre, bir kurumun yöneticileri hedef kitleyi oluşturan gruplarla karşılıklı anlayışa dayalı fikir alışverişi yapmakta ve bunun sonucu olarak da hem yönetim hem de hedef kitlenin tutum ve davranışlarında gerekli değişiklikler meydana gelmektedir.

Grunig ve Hunt'ın da Halkla İlişkilerin Dört Modeli'nde açıkladığı gibi tarihsel gelişim süreci içerisinde çeşitli şekillerde uygulanan halkla ilişkiler kavramı, hem kuram hem de uygulamayı içeren bir kavram olduğundan dolayı geniş ölçüde kabul edilen bir tanımı yapılamamıştır. Halkla ilişkiler kavramını çeşitli şekillerde tanımlamak mümkündür: Halkla ilişkilerin ilk tanımlamaları Amerika kökenlidir ve

basın ajanlığı ve tanıtım faaliyetlerinin oynadığı roller bağlamında yapılmıştır. Buna göre halkla ilişkiler, enformasyon ve bilgi vererek bazı bilinmeyen şeyleri halkın bilmesini sağlamaktır. [130]

Yirminci yüzyılın başlarında, halkla ilişkilerde egemen olan anlayış "iyi niyet kurmak ve tutmak için iletişim kullanma" idi. Bu bakış çaısına sahip olan E. Bernays, 1923 yılında yazdığı "Crystallizing Public Opinion" (Kamuoyunun Biçimlendirilmesi) başlıklı kitabında, halkla ilişkileri kamu ile organizasyon arasında uyumu ve anlayışı sağlama olarak nitelemiştir.[131]

Cutlip ve Center halkla ilişkileri; bir organizasyon ve organizasyonun başarısı veya başarısızlığının bağlı olduğu çeşitli halklar arasındaki ortak faydaya dayanan ilişkiyi tespit eden, kuran ve tutan yönetim fonksiyonu olarak betimlemektedir.[132] Daha sonraları ise halkla ilişkileri *"karşılıklı yarar sağlayan iki yönlü iletişime dayalı dürüst ve sorumlu uygulamalarla, kamuoyunu etkilemeye yönelik planlı çabalardır"* biçiminde tanımlayarak halkla ilişkiler kavramına dürüst ve sorumlu uygulama ile iki yönlü iletişimi eklemektedirler. [133]

Halkla ilişkilere eleştirel yaklaşımıyla tanınan Stuart Ewen'a göre, halkla ilişkilerin iki genel tanımı vardır: Günlük hayatta "PR" (Halkla İlişkiler) kavramını "imal edilmiş gerçeği" tanımlamak için kullanırız. Halkla ilişkiler mesleği açısından, PR, halkı gerçek olarak görmeye teşvik eden mental çevreler inşa etmeye çalışan pratiktir. Amaç insanların dünyayı algılama yollarını ve dünyada insanların nasıl davranacaklarını etkilemektir. Halkla ilişkilerde gerçek (truth) büyük ölçüde "izleyiciye satılacak" olarak tanımlanmaktadır. Bu satmada halkla ilişkilerle sunulan gerçekler (facts) gerçek olarak kabul edilen, fakat gerçek olmayan enformasyonlara (factoids) dönüştürülmektedir.[134]

Türkiye'de halkla ilişkilerin kurucularından olan Betül Mardin'e göre, halkla ilişkiler faaliyeti, kurumun ilişkide olduğu her türlü kişi ve kuruluş ile sağlam bağlar

[130] İrfan Erdoğan, **İletişimi Anlamak,** Ankara: Erk Yayınları, 2005, s. 325.
[131] A.g.e., s. 326.
[132] Erdoğan, a.g.e., s. 327.
[133] Filiz Balta Peltekoğlu, **Halkla İlişkiler Nedir?,** 5.b., İstanbul: Beta Yayınları, Mart 2007, s. 4.
[134] İrfan Erdoğan, **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler,** Ankara: Erk Yayınları, 2006, s. 35.

kurup geliştirmesine yönelik çabalardır. Bu çabalar sonuçta kuruluş ile ilişki kurmak istediği kitle arasında karşılıklı güvenin yaratılmasını ve kuruluşa duyulan ilginin artırılmasını amaçlamaktadır.[135]

Erdoğan'a göre halkla ilişkiler, sosyal bilimleri ve bilgi birikimini kullanarak, ilişkinin doğasını amaçlanan yönde etkileme çalışmalarıdır. Bu nedenle, halkla ilişkiler, süregelen, var olan ilişkileri etkilemek ve yönlendirmek için yapılan planlı girişimlerdir. Halkla ilişkilerde var olan ilişkileri anlama ve bu ilişkileri belli amaçlara en verimli şekilde ayarlama amacı vardır.[136]

Türkiye Halkla İlişkiler Derneği tüzüğünde ise, halkla ilişkiler mesleği şu şekilde tanımlanmaktadır:[137]*Halkla İlişkiler mesleği; özel ve kamu kuruluşlarının, çevrelerinde kabul görmek, kendilerini topluma tanıtmak, çalışmalarını ve tutumlarını kamuoyu beklentileriyle uyumlu hale getirmek amacıyla; müşteri, çalışan, ortak, kamu gibi hedef gruplar ve paydaşlar veya geniş anlamında kamuoyu ile kurdukları sürekli, düzenli ve planlı iletişim çabalarıdır.*

2.2.2. Halkla İlişkilerin İlkeleri ve Temel Değerleri

Halkla ilişkiler çalışmalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında, bağlı kalınması gereken bir takım ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler halkla ilişkiler uygulamalarının tarihsel geçmişinden edinilmiş deneyimlere ve günümüzün gereklerine dayalı gerçeklerden oluşmaktadır.[138] İlkeler ve temel değerler, kamu yönetim birimi olan yerel yönetimlerin ve dolayısıyla belediyelerin de, bağlı kalması önerilen ve gereken düşünsel temelleri ifade etmektedir.

Halkla ilişkiler çalışmalarında uyulması gereken beş temel ilke bulunmaktadır. Bunlar: dürüstlük, şeffaflık/açıklık, iki yönlülük, süreklilik ve toplumsal sorumluluktur.

---

[135] Betül Mardin, **Değerli Dostum,** (der.) Gül Ulkat, İstanbul: Sani Mat Ltd., 1994, s.2.
[136] Erdoğan, **İletişimi Anlamak,** s. 381.
[137] "Türkiye Halkla İlişkiler Derneği Tüzüğü", www.tuhid.org, (17.03.08).
[138] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 78.

Dürüstlük; halkla ilişkilerin anlamını etkileyecek kadar önem taşıyan bir kavramdır. Halkla ilişkiler çalışmalarının her adımında dürüst davranmak, araştırma ve değerlendirmede, mesajların ve programların hazırlanmasında, planların uygulanmasında, dürüstlükten ayrılmamak başarı oranını artırıcı ve halkla ilişkilere özel bir nitelik kazandırıcı konuların başında gelmektedir.[139]

Daha çok güven artırma amacına dönük olan halkla ilişkilerin dürüstlük ilkesine sahip çıkarak dürüst davranışlar sergilemesi, örgütün çevresine güven duygusu kazandırmasını sağlamaktadır. Çamdereli dürüstlükle ilgili, hedef kitleyi ve sosyal paydaşları yanıltıcı, şaşırtıcı, kandırıcı, tutarsız, gizli-kapaklı eylem ve politikaların örgüte karşı kuşku ve güvensizlik yarattığını belirtmektedir.[140]

Asna, halkla ilişkilerde dürüstlük ilkesini; onurlu çalışma, doğruluk ve güvenilirlik olarak üç grupta incelemektedir. Buna göre, halkla ilişkiler örgütü ya da uzmanının, tanıtma, araştırma, değerlendirme esnasında korkutma, şaşırtma, sıkıştırma, rakip kuruluşları gülünç gösterme, hedefle ve başka örgütlerle alay etme gibi yakışıksız eylemlerden kaçınmasını onurlu çalışma ilkesi olarak açıklamaktadır.[141]

Asna'ya göre, onurlu çalışmayı ilke edinmiş bir halkla ilişkiler uzmanı, tanıtılması istenen konuyu, işe başlamadan önce inceleyerek, konu hakkındaki gerçekleri, açılacak tanıtma kampanyalarında işlenecek temaların bu gerçeklere uygunluğunu, konunun kamu yararı karşısındaki durumunu gözden geçirerek, buna göre çalışmalarını yürütmelidir.[142]

Doğruluk ise, gerçeklerden ayrılmamaktır. Halkla ilişkilerde sadece gerçek olanın duyurulabileceği ve tanıtılabileceğini belirten Asna, gerçeklerin gizlenmesinin halkla ilişkilere zarar vereceğini söylemektedir.[143] Doğruluğun önemini vurgulamak açıcından Önal tarafından yapılan bir benzetme şu şekilde ifade edilmektedir:

---

[139] Alaeddin Asna, **Kuramda ve Uygulamada Halkla İlişkiler**, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2006, s. 107.
[140] Mete Çamdereli, **Ana Çizgileriyle Halkla İlişkiler,** Konya: Çizgi Yayınevi, 2000, s. 23.
[141] Asna, a.g.e., s. 108-109.
[142] A.g.e., s. 109.
[143] A.g.e.

"halkla ilişkiler… Sadece vitrin düzeltmek veya acı bir ilacın üstünü çikolata kaplayıp sunmak değildir. Olsa olsa, ilacın acı olduğunu ve yutulmasında kolaylık sağlamak için üstüne çikolata kaplandığı açıkça söylenerek ilacın sunulmasıdır".[144]

Güvenilirlik ise, yukarıda bahsedilen iki ilkeye sıkı sıkıya bağlı olmakla birlikte, halkla ilişkilerin başlıca amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, gerçekleri gizlemeden olduğu gibi duyuran ve onurlu çalışmaları ile tanınan halkla ilişkiler örgütünün ya da uzmanının, güven ve destek kazanma olanağı çok yüksektir.

Halkla ilişkilerin bir diğer temel ilkesi olan şeffalık ve açıklık; örgütün kamu yararı taşımayan çok özel sırları dışında hiçbir şeyi halkın bilgisinden saklamaması demektir.[145] Bu ilke gereğince hedef kitlenin ve sosyal paydaşların anlaşılır, doyurucu ve düzenli bir şekilde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Böylece halkın bilgisi olmayan hizmetler hakkında şüphe duyması ve hizmetleri değersiz görmesi engellenmiş olmaktadır.

Örgütün şeffaflığı arttıkça denetlenebilirliğinin de arttığını belirten Eraslan Yayınoğlu, şeffaflığın artmasının çatışmaların ve meşruiyet tartışmalarının azaltılmasında büyük yarar sağlayacağını ifade etmektedir. Bu nedenle, yerel yönetim hizmetini yürüten tüm kurumların çalışmalarını açık ve şeffaf bir biçimde gerçekleştirmeleri beklenmekte; satın alma, harcama, demirbaşlar, ihaleler vb. gibi tüm çalışmalar bu beklentinin içinde yer almaktadır.[146]

İki yönlülük ilkesi, örgüt ve hedef kitleleri arasında oluşturulan doğru iletişim kanallarıyla tarafların birbirlerini iyi anlamalarını ve etkileşimlerini sağlamalarını ifade etmektedir. İki yönlülük ilkesi ile bir yandan hedef kitlelere örgüt ve politikaları hakkında bilgiler verilip örgütün desteklenmesi sağlanırken, diğer yandan bu grupların beklentileri ve arzuları örgüt tarafından bilinmiş olmaktadır. Böylece örgütün, hedef kitlenin beklentisi ya da eleştirileri doğrultusunda çalışmalarına yön vermesi mümkün hale gelmektedir.

[144] Önal, a.g.e. s. 33.
[145] Çamdereli, a.g.e.
[146] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 80.

Süreklilik ilkesi ise, halkla ilişkiler çalışmalarının hedef kitle üzerinde doğru bir etki yaratabilmesinde önem taşıyan bir unsur olmaktadır. Halkla ilişkilerin planlı ve programa dayalı, sonuçlarının uzun dönemde alınabildiği bir uğraş olduğunu göz önünde bulundurursak, hedef kitle üzerinde istenilen etkinin gerçekleştirilebilmesinde sürekliliğin ne kadar önemli olduğunu görebiliriz.

Örgütün hedef kitlesine göndermek istediği mesajların kalıcı, anlaşılır ve hatırlanabilir olması, yineleme ve süreklilik ile mümkün olmaktadır. Yengin de, ancak yinelenen mesajların akılda kalabileceğini belirtmektedir. Yengin'e göre yinelemek, iletiyi somut ve belirgin kılarak onun etkililiğini artırmaktadır.[147] Böylece hedef kitlenin dikkatini çekebilmek ve mesajın etkinliği sağlayabilmek için iletişimin sürekli hale gelmesinin ve mesajların yinelenmesi gerekmektedir.

Halkla ilişkilerin bir diğer temel ilkesi olan toplumsal sorumluluk ilkesi ise; halkla ilişkilerin kamu yararı gözeten yapısı ile açıklanabilmektedir. Halkla ilişkiler çalışmaları, birbirini etkileyen örgüt ve kamuları arasında, daha çok kamu menfaatini güden amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Örgütün ve toplumun birbirini etkilediği düşünülürse, örgütlerin topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirmeleri, toplumu oluşturan hedef kitle ve sosyal paydaşların, örgüte karşı olumlu çağrışımlar geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Topluma karşı sorumluk olarak ifade edilen değerler arasında, bir örgütün tüm hizmetleri ve üretiminde kalite ve yararın sağlanması ön plana çıkmaktadır.[148] Bunlara ek olarak, ekonomik sürdürülebilirlik, erişim kolaylığı, dürüst iletişim, taleplere karşı duyarlılık, çevre korumaya destek ve karşılıklı fayda ilkelerini de yerine getirmeyi kapsamaktadır. Yerel yönetimler kamu hizmeti veren ve kar amacı gütmeyen örgütler olarak, toplumsal sorumluluk ilkesini yerine getirmesi gereken örgütlerin başında gelmektedirler.[149]

[147] Yengin, a.g.e., s. 43.
[148] Çamdereli, a.g.e.
[149] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 79.

2.2.3. Halkla İlişkilerde Mükemmellik

Halkla ilişkilerde mükemmellik, Uluslararası İş İletişimcileri Birliği (IABC) tarafından iş iletişimi ve halkla ilişkiler alanındaki araştırma etkinliklerine katkıda bulunması amacıyla 1982 yılında kurulan IABC Araştırma Vakfı tarafından geliştirilmiş bir projedir. Halkla ilişkilerin ve iletişimin sistematik konumunun ve başarı koşullarının araştırılması amacıyla geliştirilen projenin yürütülmesi görevi James E. Grunig, Larissa A. Grunig, David M. Dozer, William P. Ehling, Fred C. Repper ve Fohn White'ın katıldığı bir araştırma grubuna verilmiştir. Daha sonra 1985'te Mükemmel Halkla İlişkiler Kuramı olarak halkla ilişkiler tarihindeki en büyük araştırma projesi olarak ortaya çıkmıştır[150].

Mükemmellik projesi, halkla ilişkilerle ilgili iki temel soruya cevap bulabilmeyi amaçlamaktadır. Bu sorular: Mükemmel bir halkla ilişkiler departmanını diğerlerinden ayıran özellikler nedir? Halkla ilişkiler bir örgütün etkinliğine nasıl katkıda bulunur ve bu katkının ekonomik değeri nedir?

Giderek kuram inşası haline gelen mükemmel halkla ilişkiler projesi, örgütlerde iletişim yönetimiyle ilgili çok geniş fikir ve uygulamaların büyük bölümünü birbirine bağlayan bir kuramdır. Bu genel kuram, halkla ilişkilerdeki mevcut bilgi dağarcığının büyük bölümünü tümleşik bir yapıya kavuşturmakta ve onu genişleterek daha da güçlü kılmaktadır.

Grunig'e göre bütün dünyada, özellikle Batı demokrasilerinde milyonlarca insan örgütler için yöneticilere danışmanlık, iletişim programları yürütülmesi, kişilerarası iletişim kurulması gibi iletişim görevleri üstlenmektedir. Bunlar sıradan görevler gibi görünüyor olsalar da onlarla ilgili üç önemli soru neredeyse hiç sorulmamaktadır: İletişim uygulayıcılarının çabaları, hangi koşullar altında ve neden etkili olur? Örgütler etkili halkla ilişkiler uygulamalarından ne gibi yararlar sağlar? Halkla ilişkiler uygulamaları örgütler arasında neden farklılık gösterir?[151]

---

[150] James Grunig, **Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik,** İstanbul: Rota Yayınları, 2005, s. 11.
[151] A.g.e.

Grunig, bu üç soruya verilen yanıtların pek azının bilimsel araştırmaya ya da sağlam kuramsal yaklaşımlara dayandığını söylemektedir. Bu üç sorunun, araştırmacılar için çok büyük kuramsal önem taşıdığını, ancak uygulayıcılar yani halkla ilişkiler profesyonelleri için ise öneminin daha büyük olacağını belirtmektedir.

Grunig'e göre bu kuram, mükemmellik ve etkinliğe dönük bir halkla ilişkiler kuramı olarak halkla ilişkilerin genel kuramıdır. Bu alanda geliştirilmiş tüm kuramları ve tüm araştırma sonuçlarını bütünleştiren bir kuramdır. Kuram, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Birleşik Krallık'taki 300'ü aşkın örgütü içine alan uluslararası bir araştırma ve ayrıca ek kalitatif araştırmalar yardımıyla bu kuramı sınamaya ve geliştirmeyi kapsamaktadır. Bu kuramın amacı, halkla ilişkiler uygulayıcılarının davranışlarını yönlendirmek ve onların karşı karşıya kaldığı sorunların çözümünü kolaylaştırmaktır".[152]

Grunig sonuç olarak mükemmel halkla ilişkiler kuramını şu başlıklar altında toplamaktadır: Stratejik yönetimi kapsayan program düzeyi, halkla ilişkilerde kadın ve erkeklere eşit fırsatlardan oluşan departman düzeyi, eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlardan oluşan örgüt düzeyi.

Stratejik yönetimi kapsayan program düzeyinde; tek ya da tümleşik bir halkla ilişkiler departmanı, pazarlamadan ayrı bir işlev, doğrudan üst yönetime bağlı oluşu, çift yönlü simetrik model, yönetim rolünde olan kıdemli halkla ilişkiler görevlisi, simetrik model bilgisi, yönetim rolü bilgisi, halkla ilişkiler dalında akademik eğitim ve profesyonellik gibi alanları kapsayan mükemmel halkla ilişkiler potansiyeli gibi unsurların önemine değinmektedir.

Halkla ilişkilerde kadın ve erkeklere eşit fırsatlardan oluşan departman düzeyinde; örgütün halkla ilişkiler konusundaki dünya görüşünün çift yönlü simetrik modeli yansıtması, halkla ilişkiler yönetmenin baskın koalisyonda güç sahibi olması, otoriter değil katılımcı örgüt kültürü, simetrik iç iletişim sistemi ve mekanik değil organik örgüt yapısı gibi unsurların önemine dikkat çekmektedir.

[152] A.g.e., s. 12.

Eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlardan oluşan örgüt düzeyinde ise; programların iletişim hedeflerine ulaşması, yasal düzenlemenin, baskı ve malzeme maliyetlerini azaltması ve çalışan memnuniyetinin yüksek olması gibi unsurların önemini ifade etmektedir.

2.2.4. Belediyelerde Halkla İlişkiler

Örgütün amaçlarını, çalışmalarını, politikasını ve bir bütün olarak çalışma alanını belirleyip bunları halka duyurmak ve örgütle ilgili kamuların tutum ve davranışlarını yönetime açıklamak[153] gibi görevleri olan halkla ilişkiler, kamu hizmeti veren ve kar amacı gütmeyen örgütler olarak belediyelerde önemli işlevlere sahiptir.

Belediyelerin, katılımcı yapılarının sağlanmasında, halk ile güven duygusunun oluşturulmasında, halka doğru hizmetlerin verilmesinde ve memnuniyetin oluşmasında halkla ilişkiler aracılığıyla kurulan iletişim etkili olmaktadır.

2.2.4.1. Belediyelerde Halkla İlişkiler Gereksinimi ve Önemi

Örgütler doğaları gereği, belli amaçlar etrafında örgütlenip belli görevler üstlenmektirler. Bu görevlerin yerine getirilebilmesinde ve varlığını sürdürebilmesinde, bulunulan sosyal çevre, hedef kitle ve paydaşlarla kuruduğu iletişim etkili olmaktadır. İletişimin, örgütün amaçları doğrultusunda sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için de halkla ilişkilere ihtiyaç vardır.

Ticari işletmeler için tartışmasız bir gereksinim olarak görülen halkla ilişkilerin kamu yönetimi örgütleri açısından da, önemli olduğunu ortaya koyan iki temel gerekçe bulunmaktadır. Bunlardan ilki, halkın gözünde kamu yönetimini güven duyulan bir statüye oturtmak, ikincisi ise, halk ile yönetim arasında yeni sorunların doğmasını önlemek ya da var olan sorunları çözmektir. Bu bağlamda kamu yönetimlerinin, halkla ile ilişkilerini iyileştirecek olan iletişim çalışmalarının

[153] Birkan Uysal Sezer, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler**, Ankara: TODAİE, 1998, s. 146.

günümüz kamu yönetiminde önemli bir örgütsel faaliyet olduğu düşünsel olarak kabul edilmektedir.[154]

Kamu örgütü niteliği taşıyan belediyeler de, kamularını oluşturan halkla aralarındaki ilişkinin iyileştirilmesi için halkla ilişkiler çabalarına gereksinim duymaktadır. Bu ilişkilerin her iki tarafın ortak çıkarlarına uygun bir biçimde gerçekleştirme görevi halkla ilişkilere ait olmaktadır. Özellikle seçimle iş başına gelen ve demokrasi sistemi içinde vazgeçilmez bir kurum olarak belediyelerin, bölge halkının kendi kendisini yönetmesi gereğince[155] varlığını sürdürmesi nedeniyle de etkin bir iletişim yönetimine, yani halkla ilişkilere ihtiyacı bulunmaktadır.

Yerel yönetimler için halkla ilişkiler işlevinin dört nedenden dolayı önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenler şunlardır: yeniden iş başına gelme isteği, kamu hizmetlerinde hesap verme zorunluluğu, kıt kaynakların etkili biçimde kullanılması ve seçim dışı katılımcı demokrasidir.

Tortop'a göre yerel yönetimlerin halkla ilişkiler yoluyla ulaşmaya çalıştığı bazı amaçlar bulunmaktadır. Bu amaçlar; bölge halkını yerel yönetimin politikalarından ve günlük çalışmalarından haberdar etmek, yürürlüğe konması düşünülen önemli ve yeni projeler hakkında halkın görüşlerini belirtmesine olanak tanımak, yerel yönetimlerin kendi işleyiş sistemini haklarını ve sorumluluklarını halka anlatmak ve son olarak da vatandaşlık gururunu aşılamak ve geliştirmektir.[156]

2.2.4.2. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin Örgütlenişi

Bir örgüt içerisinde halkla ilişkilerin konumlandırılışı ve bağlı olduğu yer, işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi açısından önem taşımaktadır. Peltekoğlu, halkla ilişkilerin konumlandırılışını tepe yönetime en yakın mevkii olarak önermektedir.[157] Halkla ilişkiler biriminin tepe yönetime doğrudan bağlı olacak konumlandırılmasının nedeni; iletişim işlevinin örgütün tüm birimlerini ve

[154] Acar Örnek, **Kamu Yönetimi,** İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1988, s. 77.
[155] Aysel Aziz, **Siyasal İletişim,** Ankara: Nobel Yayınları, 2003, s. 20.
[156] Nuri Tortop, **Halkla İlişkiler,** 7.b., Ankara: Yargı Yayınları, 1998, s. 53.
[157] Balta Peltekoğlu, a.g.e., s. 106.

ürettiklerini çerçeveliyor ve ilgilendiriyor olmasıdır. Örgüt iletişimi, tepe yönetimini doğrudan ilgilendiren bir konu olduğundan, halkla ilişkiler biriminin danışman ve operasyonel olarak iş görmesi ve bu nedenle de emir-komuta zinciri içerisinde yürütme yetkisinin olması gerekmektedir.[158]

Halkla ilişkiler biriminin, tepe yönetime doğrudan bağlı olmasının yanında kuruluş içindeki diğer birimlerle ilişkili olup birlikte çalışması gerekmektedir. Böylece kuruluş içindeki bilgi alışverişini sağlamakta ve sorunlar için çözüm önerileri getirebilmektedir.

Halkla ilişkiler birimin yerel yönetimlerde, görev ve sorumluluklarına değinmek gerekirse şunlar karşımıza çıkmaktadır:[159] Yerel yönetim örgütünün halkla ilişkiler programlarının bütçeleri ile birlikte hazırlanması; halkla ilişkiler programının, zamanında, planlandığı gibi ve bütçeye uygun olarak yürütülmesi; halkla ilişkiler programlarının gerek duyduğu araştırmayı yapması ya da yaptırması; halkla ilişkiler birimince elde edilen tüm bilgilerin kuruluş içinde paylaşımının sağlanması; birimin yıllık faaliyet raporunun hazırlanması ve üst yönetime iletişim danışmanlığı yapması.

Halkla ilişkiler yönetimin, yerel yönetim örgütlerinde nasıl konumlandırılması gerektiğini örgüt şeması ile göstermek mümkündür. Aşağıdaki örgüt şeması, bir ilçe belediyesinde halkla ilişkilerin nerede konumlandırılmış olabileceğine dair örnek olarak verilmektedir. (bkz şekil 1)

[158] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 122.
[159] A.g.e., s. 123.

Şekil 1: Belediyelerde Halkla İlişkiler Müdürlüğünün Konumlandırılması

Kaynak: Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 124.

Halkla ilişkiler biriminin, üst yönetime bağlı olarak konumlandırılması gerektiği, halkla ilişkiler uzmanları tarafından da sıklıkla dile getirilmektedir. Örgütün stratejik planlama ve karar alma yetkisine sahip üst yönetimin parçası olmaları, profesyonel ve hedeflere göre yöneltilen halkla ilişkiler işlevini oluşturmak için çaba sarf etmelerini gerektirmektedir.[160]

2.2.4.3. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin İşlevleri

Halkla ilişkiler, kamu hizmet birimi olarak yerel yönetimler ve belediyeler düşünüldüğünde, örgüt ve kamuları arasındaki iyi niyeti oluşturma yönünde bir görev üstlenmektedir. Bu iyi niyetin oluşturulmasında örgütün içinde bulunduğu koşullara göre, halkla ilişkiler de farklı işlevlere sahip olmaktadır. Bu bağlamda, halkla ilişkilerin işlevlerini; katılımın sağlanması, olumlu bir örgüt imajının benimsetilmesi, tanıma ve tanıtma çabaları, siyasal destek sağlanması, nitelikli insan kaynağının sağlanması, yönetim politikalarının oluşturulması, kriz yönetimi ve sorun yönetimi başlıkları altında inceleyebilmekteyiz.

[160] A.g.e., s. 88-89.

2.2.4.3.1. Katılımın Sağlanması

Kamu hizmeti veren ve kar amacı gütmeyen örgütler olarak yerel yönetimlerin ve belediyelerin örgütsel yapıları, örgüt olgusunda olduğu gibi insanın biçimlendirdiği bir bütündür. Bu bütün aynı zamanda kendini çevreleyen diğer örgütlerin ve sistemlerin bir parçasıdır ve onlarla etkileşim içindedir.[161] Bu etkileşimin sağlanmasında, örgütü oluşturan insan faktörünün katılımı önemlidir. Katılım, örgütün karakterine ve kişinin aldığı konuma göre anlam kazanmakla birlikte, katılmayla "örgütsel yapıya katkı" karşılığında bazı değerler elde edilmektedir.[162]

Yerel yönetimlerde ise, vatandaşın yerel yönetim sürecine etkin bir şekilde katılması, temsili demokrasinin işleyişini sağlayan seçimlerin dışında bir katılma ile mümkün olmaktadır. Seçim dışı katılımcı demokrasi olarak adlandırılan bu süreçte, Arnstein Merdiveni olarak bilinen sekiz basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar; manipülasyon, iyileştirme, bilgi verme, danışma, yatıştırma, ortaklık, paylaşılmış/aktarılmış güç ve vatandaşın denetiminden oluşmaktadır.[163] Böylece yerel yönetimin hedef kitlesi ve paydaşı olanların, hizmetlerin üretimi ve yönetiminde aktif bir rol oynamaları sağlanmış olmaktadır.

Örgütsel katılımın sağlanmasında halkla ilişkiler, örgüt içerisinde ve dışarısında, örgütün hedef kitlesini oluşturan grupların beklentilerinin örgüt yönetimince öğrenilmesini ve bu beklentilerin değerlendirildikten sonra yönetsel eylem ve işleme dönüştürülmesini aracı olmaktadır. Örgüt yönetimin aldığı kararlara, bu kararlardan etkilenenlerin katılımını sağlamak, alınan kararların uygulamaya daha başarılı bir şekilde geçirilmesi anlamına gelmektedir. Katılım sayesinde bireyler düşüncelerini gerçekleştirme olanağı bulurken, örgüt yönetimi de bir sinerji yaratarak, karşılaşılan sorunlarla daha kolay baş edebilmektedir.[164]

---

[161] Erdoğan, **İletişimi Anlamak,** s. 256.
[162] A.g.e., s. 254-255.
[163] Eraslan Yayınoğlu, a.g.e., s. 87.
[164] M. Şerif Şimşek, **Yönetim ve Organizasyon**, Konya: Damla Matbaacılık, 1996, s. 318.

2.2.4.3.2. Olumlu Bir Örgüt İmajının Benimsetilmesi

Olumlu bir örgüt imajının benimsetilmesi için öncelikle örgüt kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Örgüt kültürü; bir örgütün temel değerleri ve inançları ile bunları çalışanlara ileten simge, seremoni ve mitolojilerin bütünü olarak ifade edilmektedir.[165] Bir başka tanıma göre ise; aynı kurumda çalışanların tutum, inanç, varsayım ve beklentileri ile bireylerin davranışlarını ve bireylerarası ilişkileri belirleyen faaliyetlerin nasıl yürütüldüğünü gösteren normlar denetimidir.[166]

Balta Peltekoğlu'na göre, birden fazla bileşeni olan örgütsel kültürü açığa çıkaran ilk bileşen, fiziksel görüntü olup binanın atmosferiyle örgüte gelenlere karşı davranışı; ikincisi çalışanların işe yaklaşımlarını ve etik normlarla vitrin personelin hizmet odaklı anlayışıyla ilgili tutumunu; üçüncüsü ise çalışanların kurumsal kültüre inançlarını ve de sorgulamadan uygulamaya yansıtmasını içermektedir.[167]

Örgüt kültürü, örgüt kimliğinin ve örgüt imajının oluşmasına da yardımcı olmaktadır. Örgüt kimliği, kuruluşta çalışanların davranışları, kuruluşun iletişim biçimleri, felsefesi ve görsel unsurlarından oluşturmakta; örgüt imajı ise, örgüt kimliği etkilerinin çalışanlar, hedef kitle ve kamuoyu üzerindeki etkisini ifade etmektedir.

Yerel yönetim örgütleri için de önemli olan örgüt imajı, örgüt kültürü ve örgüt kimliğinin oluşturulmasına yönelik çabaların sonucunda oluşmaktadır. Örgüt imajı, örgütün çevre tarafından algılanış biçimi olmakla birlikte, örgütsel amaçları destekler nitelikte olumlu bir imajın oluşturulması için planlı halkla ilişkiler çalışmalarına gereksinim vardır. Bu çalışmalar kapsamında öncelikle örgütün mevcut imajının ne olduğu belirlenmelidir. Daha sonra ise, ulaşılmak istenen imaj ortaya konmalı ve buna göre stratejiler belirlenip uygulanmalıdır.

---

[165] Muharrem Varol, **Halkla İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş,** Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1993, s. 182.
[166] Bilge Erengül, **Kültür Sihirbazları**, İstanbul: Evrin Yayınevi, 1997, s. 25.
[167] Balta Peltekoğlu, a.g.e., s. 548.

2.2.4.3.3. Tanıma ve Tanıtma Çabaları

Tanıma ve tanıtma, halkla ilişkiler çalışmalarının temelini oluşturan iki önemli etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halkla ilişkiler açısından tanıma, örgütün hedef kitlesini ve paydaşlarını oluşturan grupların özelliklerini, beklentilerini, beğenilerini ya da yapılan hizmetlerle ilgili eleştirilerini öğrenme ve belirleme; tanıtım ise, tanıma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilerek ve gerekli düzenlemeler yapılarak, hedef kitleye aktarılması olarak ifade edilebilmektedir. Tanıtımla belirli mesajlar örgütün kitlesine iletilmekte ve örgüte yönelik olumlu davranışların pekiştirilmesi, olumsuz davranışlarınsa değişimi amaçlanmaktadır.

Yerel yönetimler bazında da, tanıma ve tanıtma çabaları, halkın isteklerinin öğrenilmesi, verilen hizmetlerin değerlendirilmesi ve yönetime katılıma sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Böylece yerel yönetimler, gerçekleştirmeyi planladığı hizmetlerin halkın ihtiyaçlarını yansıtıp yansıtmadığını öğrenmiş olacaktır.

2.2.4.3.4. Siyasal Destek Sağlanması

Siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki temellerin oluşturduğu bir bütün içinde bulunan örgütlerin, bu bütünü oluşturan yapılarla ilişkisi, örgütün yaptığı çalışmalardaki başarısını ya da başarısızlığını etkilemektedir.

Siyasal bir yapılanmanın sonucu olarak, kamu yönetim birimi olan belediyelerde de siyasal desteğin sağlanması önem taşımaktadır. Belediyelerin yaptığı ya da yapacağı yol yapımı, kentsel dönüşüm projeleri, sosyal yardım projeleri gibi hizmetlerde, siyasal yönetim aktörleri tarafından destek görmesi, hem belediyelerin yaptığı işin olumlanmasında hem de yapacakları çalışmalara ışık tutmasında önemli olmaktadır.

Siyasal destek sağlanmasında halkla ilişkiler, siyasal yönetim aktörleri ve örgüt yöneticileri arasındaki iletişimi etkili bir şekilde gerçekleştirmekte, beklentiler ve tepkiler doğrultusunda analizler yapıp, stratejiler geliştirmektedir.

2.2.4.3.5. Nitelikli İnsan Kaynağının Sağlanması

Örgüt oluşumu ve çalışmasında insan, hem örgütü oluşturan öznedir, hem de örgütün içindeki ve çevresindeki hedef kitlesini ve paydaşlarını oluşturmaktadır. Örgütlenmede ve örgüt yaşamında, temel faktör insan olduğu için, insan kaynağının karakteri ve nasıl kullanıldığı da büyük önem taşımaktadır.[168]

İnsan kaynağı, yerel yönetim örgütlerinin de gereksinim duyduğu en temel kaynak olarak, örgüt içerisinde insana yönelik birçok uygulamanın ortaya çıkmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bu uygulamalardan biri de halka ilişkiler çalışmalarıdır.

Halkla ilişkiler çalışmaları, örgütün çevresine ve çalışanlarına yönelik uygulanabilmektedir. Örgütün çevresine yönelik yapılan halkla ilişkiler çalışmaları, nitelikli insan kaynağının örgüte katılımının sağlanmasında önemli katkılar yapmaktadır. Halkla ilişkiler çalışmaları sayesinde örgütün tanınırlığı artmakta, olumlu bir imaj elde edilmektedir. Toplum nezdinde olumlu imaja sahip örgütler, üyelerine manevi anlamda tatmin, prestij sağladığından insanlar bu örgütlerin üyesi, çalışanı olmak istemektedirler. Örgütlerin çalışanlarına yönelik uygulayacağı halkla ilişkiler çalışmaları, örgüt üyelerinin bir aidiyet duygusu geliştirmesini ve örgütten sağlanan doyumun yükselmesini sağlamaktadır.[169]

2.2.4.3.6. Yönetim Politikalarının Oluşturulması

Örgütler belli amaçlar etrafında kurulmakta ve çalışmalarını yürütmektedir. Örgütlerin bu amaçlarına ulaşmada izledikleri yollar, onların yönetsel politikalarını oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında politikalar, karar vermeye, örgüt

[168] Erdoğan, **İletişimi Anlamak**, s. 256.
[169] Ayhan Biber, **Halkla İlişkilerde Teorik Bir Çerçeve,** Ankara: Vadi Yayınları, 2004, s. 76.

personelinin eylemelerine ya da etkili bir eyleme yönelecek düşünceye ışık tutan genel bir rehber niteliği taşımaktadır.[170]

Yerel yönetim örgütleri için de önem taşıyan yönetsel politikaların belirlenmesi ve uygulanması sürecinde halkla ilişkiler çalışmalarından yararlanmak olanaklıdır. Politikaların oluşturulması sürecinde gereksinim duyulan örgüte ve örgüt çevresine ilişkin çok çeşitli bilgiler halkla ilişkiler çalışmaları aracılığıyla elde edilmekte ve çalışmalar bu bilgiler üzerine inşa edilmektedir.[171] Böylece yerel yönetim örgütleri de, halkla ilişkiler çalışmaları ile halkın beklenti ve isteklerini öğrenip, bunu yönetsel politikalarına dahil ederek, daha iyi kamu hizmeti sağlayabilmektedirler.

2.2.4.3.7. Kriz Yönetimi

Kriz; beklenmeyen ve önceden sezilemeyen, acele cevap verilmesi gereken, örgütlerin önleme ve uyum mekanizmalarını etkisiz hale getirerek, mevcut değerlerini, amaçlarını ve işleyiş düzenini tehdit eden gerilim durumudur.[172]

Kriz yönetimi ise, bu beklenmeyen durumlardan en az zararla çıkmayı sağlamak için, kriz öncesinde ve sonrasında yapılacakların stratejik planlaması ve yönetim süreci olmaktadır. Halkla ilişkiler uzmanı, bir örgütün ya da bir kişinin yaşamında görülen krizin sonuçlarının, daha sonraki aşamaları belirleyici olduğu gerçeğini dikkate alarak önlemler geliştirmeli, beklenmeyen bir zamanda, istenmeyen ve çözümü acil olan bir durumla karşılaşmamak için her türlü olasılığı değerlendirilmelidir.[173]

Yerel yönetimlerin örgütsel yapılarına ve itibarlarına da zarar verecek olan kriz, halkla ilişkiler uzmanları tarafından doğru yönetildiğinde üstesinden gelinebilmektedir. Halkla ilişkiler uzmanlarının kriz yönetiminde; kriz öncesi, kriz

---

[170] Halil Can, **Organizasyon ve Yönetim**, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1997, s. 94.
[171] Berrin Balay Tuncer, "Toplumsal Değişme Yaratmanın Bir Aracı Olarak Halkla İlişkiler ve Kadının Değişimi Üzerine Bir Araştırma", (Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005), s. 35.
[172] Ömer Dinçer, **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası,** 2. b., İstanbul: Timaş Basım, 1992, s. 314.
[173] Balta Peltekoğlu, a.g.e., s. 443.

esnası ve kriz sonrası dönemlerinde uygulayacağı bazı iletişim yöntemleri bulunmaktadır.[174]

Kriz öncesinde; çevresel koşullar, ürün ya da hizmetin özellikleri ve rekabet koşulları hakkında bilgi sahibi olarak, karşılıklı iyi niyet çerçevesinde örgütsel iletişim stratejilerini yönetilmesi gerekmektedir. Bunun için de; hedef kitle gözünde örgütün değerini artıracak her türlü konuya ilişkin bilgi toplanmalı, hedef kitle hizmetler hakkında bilgilendirilmeli, yazılı mesajlarla bireysel iletişim olanakları sunulmalı, örgüte yöneltilen soru, şikayet ve eleştiriler, kurumsal iletişim kurallarına uyumlu biçimde yanıtlanmalı, hedef kitlenin görüşlerine önem verilmeli ve yönetim sorunlar hakkında bilgilendirilmelidir.

Kriz sırasında; örgütü temsil yeteneğine sahip, güven duyulan bir örgüt sözcüsü belirlenmeli, kriz ya da sorun örgütün yetkilileri tarafından anlatılmalı, örgüt ya da örgütün hizmetleri, medyada krizden daha geniş biçimde yer tutmalı ve kriz yerine hizmet ya da örgüte dikkat çekilmeli, çalışanlar öncelikli ve düzenli olarak bilgilendirilmelidir.

Kriz Sonrasında ise; yapılanlar ve yapılması gerekenler gözden geçirilerek değerlendirme yapılmalıdır. Bunun için beklentilerin göz önünde tutulması ve örgüt itibarının yeniden tespiti gerekmektedir. Bu dönemde; halkla ilişkiler ve reklam, örgütsel yönetim stratejisinin bir parçası haline gelmeli, iletişim ihmal edilmemeli, olumlu yaklaşım sergilenmeli, dürüst ve açık bir anlayış benimsenmelidir.

2.2.4.3.8. Sorun Yönetimi

Uzun vadeli bir stratejik yönetim uygulaması olarak ifade edilen sorun yönetimi kapsamında, örgütü etkileyebilecek önemli değişiklikler ve sorunlar karşısında kurumsal politika ve uygulamaların değişmesini öngören uzun vadeli stratejik kararlar alınmaktadır.[175]

[174] A.g.e., s. 453-455.
[175] Theaker, a.g.e., s. 161.

Sorun yönetimi, örgütün eylemleriyle hedef kitle ve sosyal paydaşların beklentileri arasındaki farklılığı kapatmak için kullanılan bir süreçtir. Sorun yönetimi, bir kuruluşu ve sosyal paydaşları etkilemesi muhtemel olan sorunları veya ortaya çıkan eğilimleri önceden sezinlemek ve bunlara uygun eylemler yapmak için kullanılan bir yönetim metodudur. Sorun yönetimi, sorunu ele almada belirli amaç konusunda çalışan bir ekipteki stratejik planlama, kuruluşun yönetimi ve halkla ilişkiler fonksiyonlarının hepsi için bir mekanizma sağlamaktadır.[176]

Sorun yönetimi yerel yönetim örgütleri için de önem taşımaktadır. Örgütü ilgilendiren ve etkileyen ya da etkileme olasılığı bulunan kamusal sorunlar tespit edilerek, bunlara karşı zamanında veya erken tedbirler almak üzere örgüt yönetimini uyarma görevi halkla ilişkiler birimlerinindir. Halkla ilişkilerde sorun yönetimi, daha çok pro-aktif sorun araştırma ve çözme yöntemlerini kapsamaktadır.[177]

2.2.4.4. Belediyelerde Halkla İlişkiler Yönetiminin Aşamaları

Belediyelerde, halkın gözünde kamu yönetimini güven duyulan bir statüye oturtmak ve halk ile yönetim arasında yeni sorunların doğmasını önlemek ya da var olan sorunları çözmek amacıyla uygulanan halkla ilişkiler çalışmaları belirli aşamalardan geçerek yönetilmektedir. Bu aşamalar; araştırma, strateji ve hedeflerin oluşturulması, stratejik planın yürütülmesi ve değerlendirme araştırmasından oluşmaktadır.

2.2.4.4.1. Araştırma

Araştırma aşaması, örgütün kendisine dair bir durum saptama ve analiz aşamasıdır. Bu ilk aşama, halkla ilişkiler programının temel amacını da belirleyici niteliktedir. Bu aşamada, değişen çevre koşulları da dikkate alınarak, bu koşullara örgütün uyum sağlaması amacıyla, iç ve dış çevreye yönelik bilgiler de toplanmaktadır.

[176] Balay Tuncer, a.g.e., s. 33.
[177] Oktay, **Politikada Halkla İlişkiler**, s. 67.

Bilgi toplama ve analiz yapmayı gerektiren bu aşamada, durum analizi, örgüt analizi ve sosyal paydaşların analizi olmak üzere üç tür analize yer verilmektedir.

2.2.4.4.1.1. Durum Analizi

Örgütün karşı karşıya kalmış olduğu durumu ve sorunları analiz etmeyi amaçlayan bu aşamada, örgütün olumlu ya da olumsuz yönleri ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu aşamada yapılması gereken, mevcut sorunu dikkatli bir biçimde tanımlamaktır. Bunun için de sorulması gereken bazı sorular bulunmaktadır. Bunlar:[178] sorundan etkilenen sosyal paydaşlar kimlerdir, durum kimin yararınadır, etkili olabilecek konumda kim vardır, özen gösterilmesi gereken kimlerdir, olayı başlatanlar kimlerdir, şu anda olaya dahil olanlar kimlerdir.

Durum analizi aşamasında öncelikle bugüne değin kurumda yapılan halkla ilişkiler çalışmalarının neler olduğu ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar ele alınarak bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Böylece kurumun ne durumda olduğu tespit edilmiş olmaktadır.

2.2.4.4.1.2. Örgüt Analizi

Bir yerel örgütü için etkili bir iletişimin temelinde, örgütün kendinin farkında olması gerekmektedir. Bu nedenle halkla ilişkiler stratejisini oluşturanlar, örgütlerinin gerçek bir biçimde anlaşılmasını sağlamalıdırlar. Bu anlamanın sağlanması için bakılması gereken noktalar şunlardır: örgütün performansı, örgütün itibarı ve örgütsel yapıdır.[179] Bu noktaların analizi ile örgütün güçlü ve zayıf yönleri ortaya konmakta, iç ve dış çevresi ile ilişkileri değerlendirilmektedir.

2.2.4.4.1.3. Hedef Kitle ve Sosyal Paydaş Analizi

Hedef kitle ve sosyal paydaşların analizi, bu gruplara yönelik yapılacak olan çalışmaları desteklemektedir. Bu aşamada yapılan analiz, örgütün temel sosyal

[178] A.g.e, s.145-146.
[179] A.g.e., s.147.

paydaşlarının zihnine girmek ve onları anlamayı amaçlamaktadır. Bu grupların özelliklerinin, isteklerinin, beklentilerinin anlaşılması ve tespit edilmesi, doğru hizmetlerin verilebilmesinde önem taşımaktadır.

2.2.4.4.2. Strateji ve Hedeflerin Oluşturulması

Bu aşama, iletişimden beklenen etki hakkında karar vermeyi gerektirmektedir. Amaçların ve hedeflerin belirlenmesi, eylem ve tepki stratejilerinin formülleştirilmesi, etkili iletişimin kullanılması olmak üzere üç alt adımlardan oluşmaktadır. Stratejinin kurulduğu bu aşamada, tüm alt adımlar birbirleri ile bağlı ve karşılıklı ilişki içindedir. Amaçlar hedeflerin geliştirilmesine rehberlik etmekte, hedefler ise hangi ikna edici stratejinin kullanılacağına ve sorun ya da fırsatların üstüne gidilecek taktiklerin neler olacağına karar vermeyi sağlamaktadır.[180]

2.2.4.4.2.1. Amaçların ve Hedeflerin Belirlenmesi

Amaçların ve hedeflerin belirlenmesinde, bir örgütün farkındalık, kabul ya da her bir kritik sosyal paydaş için umulan tepkinin ne olması istendiği hakkında ölçülebilir, belirli ve açık bir tanımlama geliştirmek söz konusudur. Bu adım, örgütün neyi elde etmek istediğine yönelmektedir. Burada amaç ve hedef kavramını iyi anlamak gerekmektedir. Amaç, bir örgütün misyonu ya da vizyonunda kökleri görülen ve genel terimlerle ifade edilip ölçümlemeyi içermeyen bir örgütsel yöneliştir. Hedefler ise, örgütün amaçları arasından doğan bir ya da birden fazla ifadelerdir.[181]

2.2.4.4.2.2. Eylem ve Tepki Stratejilerinin Belirlenmesi

Bu aşamada, örgütlerin belirli bir konuda ne yapacağı ve söyleyeceği konusunda proaktif ve reaktif halkla ilişkiler stratejileri geliştirilmektedir. Proaktif stratejiler, bir örgütü belirli koşullar altında ve örgütün çıkarlarına en iyi uyacak gibi görünen zaman çizgisine uygun iletişim programını işletmeye yöneliktir. Reaktif

[180] A.g.e., s. 162-163.
[181] A.g.e.

strateji ise, örgütünün çevresinden kaynaklanan fırsatları ve etkileri yanıtlayan ölçülerdir.[182] Bu bağlamda örgütler, proaktif ve reaktif stratejiler ile halkla ilişkiler stratejilerine yön vermeye çalışmaktadırlar.

2.2.4.4.2.3. İletişim Araçlarının Belirlenmesi ve Etkili İletişimin Kullanılması

Eylem ve tepki stratejilerinin belirlenmesinden sonra çalışmaların hedef kitle ve sosyal paydaşlara ulaşmasında mesajların belirlenmesi, mesajların gönderileceği iletişim araçlarının seçimi ve etkili bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Bu bağlamda halkla ilişkiler araç ve ortamlarında bahsedilen yazılı, sözlü, görsel-işitsel ve birleşik ortamlı araçlardan yararlanmak mümkündür. Her aracın kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurulup, hedef kitle ile uyumuna bakılarak, mesajların etkili bir şekilde iletilmesi sağlanmaktadır.

2.2.4.4.3. Stratejik Planının Yürütülmesi

İletişim araçlarının seçilmesi ve kullanılmasından sonra, yapılması gerekenleri yazılı olduğu stratejik planın düzgün bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Düzgün bir şekilde yürütmek için takvimlendirme ve bütçelemenin de planda belirtilmesi gerekmektedir. Bu aşamada belirlenen amaçları gerçekleştirmek için planlananları nasıl uygulamalıyız sorusuna yanıt vermek gerekmektedir.

2.2.4.4.4. Değerlendirme Araştırması

Değerlendirme araştırması, uygulamaya koymak üzere hazırlanan halkla ilişkiler projesinin başarısını ölçmek için yapılan araştırmadır. Bu aşamada önce geribildirim alınmalıdır. Çabanın yerine ulaşıp ulaşmadığı, istenilen değişimin elde edilip edilmediği geribildirim aracılığıyla öğrenilmektedir. Bunun için de hedef kitle ile temas kurmak gerekmektedir. Geribildirim sonucunda elde edilen veriler, hem gerçekleştirilen kampanyanın başarısını ortaya koymakta hem de ilerideki çalışmalar

[182] A.g.e.

için ipuçları vermektedir. Böylece kuruluşun gelecek için kullanacağı bilgileri depolama imkanı sağlamaktadır.[183]

2.2.4.5. Belediyelerde Kullanılan Halkla İlişkiler Araç ve Yöntemleri

Kamu kuruluşlarından biri olan yerel yönetimlerin, yapılan yasal ve yönetsel düzenlemeler ile birlikte görev ve sorumluluk alanlarının genişlemiş olması, halk ile daha çok iletişime girme ihtiyacı doğurmuştur. Bu ihtiyaca yönelik olarak, seçimle göreve gelen belediyelerde, halkın desteğini ve güvenini kazanmak için yapılan halkla ilişkiler faaliyetleri daha fazla önem kazanmış ve artmıştır. Bu bağlamda belediyelerde kullanılan halkla ilişkiler araç ve yöntemleri de çeşitlilik arz etmektedir.

2.2.4.5.1. Halkla İlişkiler Araçları

Halkla ilişkiler, belediyelerde yönetsel etkinliği artırmak için kullanılan bir tekniktir. Bu yaparken de yönetimle çevre arasında iki yönlü iletişim yani etkileşim sağlamaktadır. Bir taraftan durumları, sorunları anlamaya, dinlemeye çalışırken yani tanımaya çalışırken, diğer taraftan da kendini ve yaptığı hizmetleri anlatmaya yani tanıtmaya çalışmaktadır. Bu noktada kurulacak olan iki yönlü iletişimde sıklıkla kullanılan halkla ilişkiler araçlarını yazılı ve yazılı olmayan araçlar olarak açıklayabiliriz.

Halkla ilişkilerin tarihsel gelişimi içerisinde yazılı ya da basılı araçlar halkla ilişkiler açısından önemli bir nitelik taşımaktadır. Matbaanın icadından bu yana, basılı araçların geçirdiği evrim, okumayı kitlesel hale getirirken halkla ilişkilerin de önemli bir aracı haline gelmiştir.[184] Belediyeyle halk arasında yazılı bir şekilde iletişim kurmaya yarayan yazılı araçların en önemlileri; gazete, dergi, kitap, broşür, bülten, el kitapçıkları, basın bülteni, mektup, afiştir. Bu araçlar ile belediye/yönetim

[183] Metin Kazancı, **Kamuda ve Özel Sektörde Halkla İlişkiler**, Ankara: Turhan Kitabevi, 1997, s. 235-236.
[184] Gönül Budak ve Gülay Budak, **Halkla İlişkiler Davranışsal Bir Yaklaşım**, İstanbul: Beta Yayınları, 1995, s. 139.

hakkında halka/yönetilenlere genel bilgiler verilmekte, belediye hizmetlerine halkın ilgisi ve dikkati çekilmek istenmektedir.

Gazete, belediyelerin halkla ilişkiler çalışmalarında iki şekilde kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, belediye tarafından yayımlanan kurum gazetesidir; diğeri ise belediyeye ilişkin haberlerin yer aldığı süreli yayınlardır. Kurum gazetesinin temel amacı, çalışanları ya da kurumun ilişkide olduğu halk, yatırımcılar vb. diğer kitleleri belediyenin etkinliklerinden haberdar etmektir. Belediyeye ilişkin gerek yönetimsel konu ve sorunlara, gerekse çeşitli kültürel ya da sportif etkinliklere yer veren kurum gazetesi, özellikle kurum içi halkla ilişkilerde kullanılmaktadır. Ulusal ya da yerel ölçekli yayın yapan gazeteler ise, halkla ilişkiler birimlerinin kurum imajının yaratılıp sürdürülmesinde ve belediyeyle ilgili bilgilerin, gelişmelerin daha geniş bir kitleye aktarılmasında kullanılmaktadır.

Süreli yayınlar kapsamında uzmanlık alanlarına göre ayrılan dergiler belediyelerin halkla ilişkiler çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Dergilerin hedef kitleleri gazetelere göre daha spesifik olduğundan, belediyenin ilgi alanındaki hedef kitlesine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin, belediyelerin turizmle ilgili projelerini veya etkinliklerini turizm dergilerinde duyurması, seyahat etmeyi seven kitleye ulaşmasını sağlayacaktır. Bu dergilerde yayınlanan haberler, röportajlar ya da reklamlar hedef kitleye doğrudan ulaşmada kullanılmaktadır. Kurum gazetesi olduğu gibi belediyelerin çıkardığı dergiler de bulunmaktadır. Bu tür kurumsal dergilerde, örgüte ve personele ilişkin haber ve bilgiler de yer almaktadır.

Kitaplar, kurumun tarihçesini, etkinliklerini, kurucularının ya da yöneticilerinin yaşam öykülerini anlatan halkla ilişkiler araçlarıdır.[185] Belediyeler de kendi kurumsal geçmişlerine ve hizmetlerine ilişkin bilgileri kitaplar aracılığıyla halkla ya da diğer paydaşlarıyla paylaşma imkanı bulmaktadır.

Broşür, belediyelerin sıklıkla kullandığı halkla ilişkiler araçlarından biridir. Hedef kitlelerin kurumu ya da kurumun yaptığı etkinlikleri, ürünleri ve hizmetlerini tanıması için basılan, 8 ile 16 sayfalı, az yazılı, bol resimli iletişim ürünü olan broşür,

[185] Bıçakçı, a.g.e., s. 127.

hem düşük maliyeti hem de kısa sürede duyurum sağlaması sebebiyle belediyeler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir.

Kitapçık da belediyeler tarafından sıklıkla kullanılan halkla ilişkileir araçlarından biridir. Broşüre benzemekle birlikte, sayfa sayısı daha fazla (16 sayfa ve daha çok) olan ve resimden çok yazıya yer veren kitapçıklar[186], belediyeye ilişkin ya da belediyenin yaptığı herhangi bir proje ya da çalışmaya ilişkin detaylı bilgilerin yer aldığı yardımcı kaynak niteliğindedir.

Basın bültenleri, basına kurumun etkinlikleri hakkında bilgi vermek için haber yazma kurallarına göre hazırlanan, gerektiğinde ek belge ya da resimlerle desteklenen en önemli halkla ilişkiler araçlarından biridir. Basın bültenleri ile belediyeler, medyada yer alarak daha fazla görünürlük, bilinirlik sağlamakta, daha fazla hedef kitleye ulaşmaktadır.

Mektup, ilgili kişi ya da kuruma bir bilgiyi ivedilikle ulaştırabilmek için yararlanılan iletişim ürünüdür. Diğer haberleşme araçlarından daha samimi, daha şahsi ve daha nazik bir hitap yolu olan mektuplar, belediyelerde daha çok başkanlık makamı adına halka ya da belediyenin diğer paydaşlarına yönelik kutlama/tebrik mektupları, davet mektupları şeklinde kullanılmaktadır.

Afiş; kurumu hedef kitlelerle genel ortamlarda buluşturan, daha geniş kitleye ulaşmayı sağlayan iletişim aracıdır. Kısa ve özlü mesaj yazısıyla çarpıcı bir grafik tasarımının uyumundan oluşan afişin ilk amacı, çekici bir desenle göze çarpmaktır yani bir afişte yazıdan çok grafik olmalı, söylenmek istenen olduğunca az söz ile söylenmelidir.[187] Belediyeler de özellikle yapacakları etkinliklerin duyurusunda sıklıkla afişten yararlanmaktadır.

Yazılı olmayan araçlarda ise, yüz yüze görüşme, telefonla görüşme, toplantılar, konferanslar, seminerler, festivaller, açılış-yıldönümü törenleri,

[186] Asna, a.g.e., s. 141.
[187] A.g.e., s. 146.

yarışmalar, sergiler, geziler, radyo, televizyon, web siteleri, elektronik posta araçlarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Yüz yüze görüşmeler, kişilerarası ilişkilerin en doğal yoludur. Yüz yüze kurulan ilişkilerde daha geniş kitleye ulaşma imkanı sınırlı olsa da, kaynakla alıcı arasındaki mesaj alışverişi iletişimi daha etkin bir hale getirmekte ve geribildirim sağlandığı için iletişim çift yönlü olmaktadır. Bu bağlamda halka daha yakın olmak zorunda olan belediyelerin de tüm personeliyle yüz yüze iletişimi kullanması oldukça önemlidir. Böylece çift yönlü, diyaloga dayalı bir ilişki geliştirilerek güven oluşturulabilir.

Telefon, çift yönlü iletişim ortamı sağlayan teknolojik bir araçtır. Yazılı iletişimin zaman kaybına yol açacağı ve yüz yüze iletişim olanağının bulunmadığı ya da gereksiz olduğu durumlarda telefon kullanımı işlevselдir. Halkla ilişkiler çalışmalarında da telefonla iletişimin önemli bir yeri vardır. Kurumun temsili ya da itibarının devamlılığında, hedef kitle ile telefonda konuşan kişinin söyledikleri, tavırları, ses tonu oldukça önemlidir. Özellikle belediyeler açısından bu durum daha hassastır. Belediyenin halkın sorununu anlaması, çözüm üretmesinin bir yolu da onunla telefonda kurduğu iletişimdir.

Toplantılar, kurum içinde olabileceği gibi kurum dışı da olabilmektedir. Kurum içi toplantılar, kurumda çalışanların düşünce ve önerilerini özgürce ortaya koyabilmeleri açısından önemlidir. Yüz yüze görüşme esasına dayanan toplantılarda belirli konular etrafında görüşler ifade edilmektedir. Kurum dışı toplantılar ise, kurumun çalışanları dışındaki paydaşlarıyla gerçekleştirdiği toplantılardır. Belediyeler açısından bu toplantılar fikir alışverişinde bulunmak, yeni bir proje ya da hizmetle ilgili bilgi vermek, ikna etmek vb. amaçlarla düzenlemektedir.

Konferans ve seminerler ise, daha çok kurum içinde eğitime yönelik, bilgi ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlayan ortamlardır. Çalışanlara belirli konularda tutum ve davranışları kazandırmada etkili olan seminerler, kurum dışında da belirli bir konuda düzenlenebilmektedir. Belediyeler özellikle halka yönelik çeşitli konulardan seminer ve konferanslar düzenlemektedir.

Radyo ve televizyon, teknolojik özellikleri sayesinde geniş kitlelere ulaşabilen araçlarıdır. Bu araçlar doğaları gereği çift yönlü iletişime olanak vermeseler de kamuoyunun oluşumunda önemli işlevler üstlenmektedir. [188] Çok farklı demografik özellikleri olan geniş kitlelere erişim imkanı sağlayan radyo ve televizyondan halkla ilişkiler uzmanları; haber bültenleri, açık oturumlar, sohbet programları, röportajlar, kamusal duyurular gibi çeşitli biçimlerde yararlanmaktadır.

Televizyon ayrıca kurum içi halkla ilişkiler etkinliklerinde de kullanılan bir araçtır. Kapalı devre televizyonlarla kurum personel ile olan ilişkilerini geliştirmeyi, kurumun gücünü ve takım ruhunu besleyen "biz" düşüncesini çalışanlara kabul ettirmeyi amaçlamaktadır. Kapalı devre yayınlarda kurumun politikası ve gündelik gelişmeler hakkında bilgiler verilmekte ve çalışanlardan istenen doğrultuda davranışlar beklenmektedir.[189]

Festivaller; hedef kitlenin ilgisini belirli bir yöne çekmek için gerçekleştirilen iletişim ortamlarıdır. Yöresel olarak gerçekleştirilebildiği gibi kurum ya da kuruluşa ait olarak da gerçekleştirilmektedir. Belediyelerin özellikle bulundukları bölgeye özgü gerçekleştirdikleri yöresel festivallerde, belediyeler bölgenin özelliklerini ve yapılan hizmetleri tanıtma olanağı bulmaktadır. Belediyelerin hazırladıkları diğer festivaller ise, daha çok vatandaşı eğlendirmek, sosyal ve kültürel açıdan dayanışmayı artırmak, belediyenin hizmetlerini tanıtmak amacıyla düzenlenmektedir.

Açılış, yıldönümü törenleri; kurumların özel günleridir ve kurumlar bu günlerinde çalışanlarıyla ve hedef kitleleriyle bir arada olmak istemektedir. Belediyelerin sıklıkla yaptıkları açılış organizasyonları, genellikle bir hizmetin tamamlanmasının ardından gerçekleştirilen resmi ya da yarı resmi kutlamalardır.

Yarışmalar; hedef kitlelerin desteğini sağlamak amacıyla düzenlenen iletişim ortamları olarak kurum içine veya dışına yönelik düzenlenebilmektedir. Belediyeler, daha çok vatandaşların katılımını sağlamak amacıyla düzenlediği fotoğraf, resim, fikir vb. yarışmalar düzenlemektedir.

---

[188] A.g.e., s. 130.
[189] Bıçakçı, a.g.e., s. 132.

Sergiler, halkla ilişkilerin kullandığı önemli iletişim ortamlarından biridir. Sergiler çeşitli pano, maket vb. görsel malzemenin bir amaç doğrultusunda hedef kitlelerde etki yaratmak üzere bir araya getirildiği ortamlardır.[190] Belediyeler, hedef kitleyi bilgilendirmek, farkındalık sağlamak amacıyla yaptıkları hizmetleri anlatan çeşitli sergiler düzenleyebildiği gibi, düzenledikleri yarışmaların ürünlerini de sergileyebilmektedir.

Geziler; kurum ya da kuruluşların kurum içi ve dışı halkla ilişkiler etkinliklerinde kullanılan önemli bir araçtır. Kurum gezileri, iş gezileri ya da sosyo-kültürel olarak çeşitlenmektedir. Kurum gezileri, daha çok hedef kitlelerin kurumu tanımalarına olanak tanıyan geziler olmakla birlikte, iş ve sosyo-kültürel geziler ise kurum çalışanlarının yurt içi veya yurt dışına düzenledikleri iş ve eğlence içerikli, motivasyonu artırıcı gezileridir. Belediyeler daha çok iş ve sosyo-kültürel geziler düzenlemektedir.

2.2.4.5.2. Halkla İlişkiler Yöntemleri

Kurumu kamuoyuna tanıtmak, kamuoyunda kurumla ilgili olumlu bir imajın yerleşmesine ve hedef kitlede kuruma dair oluşan olumsuz yargıları ortadan kaldırarak olumlama oranının artmasına yönelik yürütülen iletişim faaliyetleri olarak halkla ilişkilerin, kar amacı güden kurumlarda olduğu gibi kar amacı gütmeyen yerel yönetim örgütleri tarafından da uygulanmasında gereklilik görülen yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemler; kişisel başvuru, danışma, toplumsal örgütlerle ilişkiler, kamuoyu araştırmaları, referandum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kişisel başvuru, bölgede yaşayan vatandaşların belediye ve yerel hizmetlere yönelik düşünceleriyle, şikâyet ve isteklerinin belirlenmesinde etkin bir araçtır. Kişisel başvuruda bulunan vatandaşlar ile belediye yönetimi arasında bilgi akışı sağlanmakla birlikte katılımcı bir yönetim anlayışı da uygulanmış olmaktadır.

Danışma, belediyede yönetim kararlarının alınmasında vatandaşların görüşlerinin alınması olarak açıklanabilmektedir. Danışma yönteminin

[190] A.g.e., s. 133.

kullanılmasıyla, yerel düzeyde halkı tanımak, onların değerlerini, hizmetlere yaklaşım ve taleplerini belirlemek mümkündür. Yönetim ile yönetilenler arasında uyum sağlamaya yönelik bir çaba olan danışma, yönetsel etkinliğin ve verimliliğin sağlanmasının araçlarından da biridir.

Toplumsal örgütlerle ilişkiler, belediyenin demokratik ve katılımcı yönetim anlayışının bir unsurudur. Belediyelerin çevresel unsurları arasında yer alan toplumsal örgütlenmeler, kanaatlerin oluşmasında ve yayılmasında oldukça etkilidir. Bu nedenle, hem halkın kanaatlerinin öğrenilmesi hem de halkta belirli bir konuda kanaat oluşturmak amacıyla belediye yönetimlerinin toplumsal örgütlerle yakın ilişki geliştirmeleri, hatta bu örgütlerin temsilcilerine belediye meclislerinde yer vermeleri önemlidir.

Kamuoyu araştırmaları, halkın verilen hizmetlerden memnuniyetini ölçümlemek için yapılan görüşmeler, anketlerden oluşmaktadır. Bu araştırmalar, belediyelerin halkın beklenti ve isteklerini öğrenmesine, yaptıkları hizmetlerin ne kadarının halka ulaşıp ulaşmadığını tespit etmesine yardımcı olmaktadır. Hizmetlerin iyileştirilmesi ya da belirlenmesi noktası belediyeler için oldukça önemli bir araçtır.

Referandum, belediye hizmetleriyle ilgili yerel halkın yaklaşımının belirlenmesi ve yönetime katılımının sağlanması amacıyla gerçekleştirilen uygulamadır. Bu uygulama ile kamuoyunun gerçek eğilimleri saptanmakta, yerel konular/sorunlarla ilgili halkın görüşleri alınmakta, sorunlara ilişkin sunulan çözüm önerileri rahatlıkla belirlenebilmektedir. Böylece yerel halkın, kentle ilgili sorumluluk, aidiyet ve hemşerilik bilincinin gelişmesine de önemli katkılar sunulabilmektedir.

Belediyeler, tüm bu halkla ilişkiler araç ve yöntemlerini kullanarak hedef kitlenin beklenti ve isteklerinin öğrenilmesini ve dolayısıyla kamuoyu yaratılmasını sağlamaktadır. Ayrıca kentsel dönüşüm kapsamında yaptıkları, gerek kentin fiziksel görünümü gerekse sosyo-kültürel gelişime yönelik projeleri de, halkın ihtiyaçların karşılanması ve halka daha iyi hizmet verebilmek noktasında önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İZMİT KENT ÖRNEĞİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN MÜKEMMEL HALKLA İLİŞKİLER KURAMI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Toplumsal değişim sürecinde, bireyin toplumla ve yaşadığı kentle bütünleşebilme noktasında önem taşıyan kentsel dönüşüm projelerinin, halka en iyi hizmeti sunma, halkın istek ve beklentilerini karşılama amacıyla belediyeler tarafından yerine getirilmesi ve yerine getirilirken halkla ilişkilerden ve halkla ilişkiler yönetiminin bütününü kapsayan mükemmel halkla ilişkilerden yararlanması gerekmektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, İzmit'teki belediyelerin kentsel dönüşüm projelerinin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini incelemektir. Bu bağlamda belediyelerin kentsel dönüşüm projelerini, halkla ilişkiler yönetiminin aşamaları ve mükemmel halkla ilişkiler kuramının ortaya koyduğu kriterler doğrultusunda nasıl işlevsel hale getirdikleri tespit edilmektedir. Çalışmanın amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için verilerin elde edilmesinde aşağıdaki soruların yanıtlanması gerekmektedir:

İlgili belediyeler, hedef kitleye ulaşma ve en iyi hizmeti verebilme noktasında halkla ilişkileri örgütsel yapılarında nasıl konumlandırmakta ve nasıl tanımlamaktadır?

Belediyeler, halkla ilişkiler bilgi ve becerileri doğrultusunda hedef kitle ve sosyal paydaş analizlerini nasıl tanımlamaktadır?

Belediyeler, kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında, halkla ilişkiler bilgi ve becerileri ile stratejilerini ve hedeflerini nasıl tanımlamaktadır?

Belediyeler, kentsel dönüşüm noktasında belirledikleri strateji ve hedeflerle daha çok fiziksel değişime yönelik mi yoksa sosyo-kültürel değişim bağlamında toplumsal değişime yönelik mi projeler gerçekleştirmektedir?

Belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinde mükemmel halkla ilişkilerden ne ölçüde yaralanmaktadır?

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Belirlenen amaç doğrultusunda araştırmanın evrenini, belediyeler oluşturmaktadır. Belirlenen evrenden örneklem seçimine gidilerek, iradi örnekleme yöntemi ile İzmit kentinde faaliyet gösteren Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyeleri seçilmiştir. Çalışmanın analiz birimini ise, belirlenen iki belediyeye ait kentsel dönüşüm projeleri oluşmaktadır.

Örneklem olarak, Saraybahçe Belediyesi, sınırları ve demografik yapısı itibariyle daha yoğun olarak İzmit'in eski kentli nüfusunu ve yapısını temsil etmesi dolayısıyla seçilirken, Bekirpaşa Belediyesi ise sınırları ve demografik yapısı itibariyle İzmit'in yoğun göç hareketlerinden en çok etkilenen, yeni kentleşen ve yeni kentli nüfusu temsil eden yapısı nedeniyle seçilmiştir. Analiz birimi olarak ilgili belediyelerin beş yıllık stratejik planlarının seçilmesinin nedeni ise, bu planların belediye yönetimlerinin söylemlerinin yanında, faaliyet ömürlerinin tümünde gerçekleştirmeyi amaçladıkları hizmet ve faaliyetleri bir arada içermesi ve dolayısıyla söylem ve pratiğin kıyaslanabilmesinde önemli birer ölçüt olmalarıdır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada, kentsel dönüşüm projelerinin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini belirlemek amacıyla karşılıklı derinlemesine görüşme ve nitel içerik analizi araştırmanın yöntemi olarak seçilmiştir. Görüşme, Stewart ve Cash'e göre, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak

tanımlanmaktadır.[191] İçerik analizi ise, verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır.[192] Bu bağlamda söz konusu belediyelerin kentsel dönüşüm projeleri ile ilgili belediye temsilcileri ile karşılıklı derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş olup, temsilcilerden ve belediyelerin mevcut internet sayfalarından elde edilen veriler doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiştir. Analizlerin doğru ve anlaşılır bir şekilde yorumlanabilmesi için Grunig'in "Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik" adlı kitabından yararlanılarak kategoriler oluşturulmuş ve kodlama tabloları elde edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMADA ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUM

Kentsel dönüşüm projelerinin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini ne ölçüde taşıdığını belirlemeyi amaçlayan çalışma, iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, Grunig'in ortaya koyduğu kriterler doğrultusunda departman düzeyi ve örgüt düzeyi adı altında belediyelerin halkla ilişkiler yönetimini nasıl konumlandırdıkları ve tanımladıkları, program düzeyi altında ise halkla ilişkiler yönetiminin aşamalarını kentsel dönüşüm projelerinde nasıl gerçekleştirdikleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, kentsel dönüşüm projelerinin faydaları üzerinde değerlendirme yapılmıştır.

Grunig'e göre, mükemmel halkla ilişkiler departmanları, iletişim programlarının örgütsel etkinliğe katkısını en üst düzeye çıkarmak için stratejik olarak yönetilen departmanlar olarak tanımlanmaktadır.[193] Bu bağlamda mükemmel halkla ilişkiler departmanın özellikleri; etkili insan kaynakları, organik yapı, girişimcilik, simetrik iletişim sistemleri, liderlik, güçlü/katılımcı kültürler, stratejik planlama, sosyal sorumluluk, kadınlara ve azınlıklara destek, kalitenin önceliği, etkin operasyon sistemleri ve işbirlikçi bir toplumsal kültürden oluşmaktadır.

Örgüt düzeyinde ise, halkla ilişkilerin örgütlerin ortamlarıyla başarılı bir etkileşim kurmasının altı çizilmekte ve bunun için de belirli koşullar ön plana

[191] Yıldırım ve Şimşek, a.g.e., s. 119.
[192] A.g.e, s. 227.
[193] Grunig, a.g.e, s. 26.

çıkartılmaktadır. Bu koşullar; örgütün halkla ilişkiler konusundaki dünya görüşünün çift yönlü simetrik modeli yansıtması, halkla ilişkiler yöneticisinin baskın koalisyonda güç sahibi olması, otoriter değil katılımcı bir örgüt kültürü, simetrik iç iletişim sistemi, mekanik değil organik örgüt yapısı, eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlardır.

Program düzeyinde ise, iletişim programlarının etkin bir şekilde planlanması ön plana çıkmaktadır. Bu kurama göre, örgütsel iletişim stratejik olarak gerçekleştirilmelidir. Halkla ilişkilerin örgütleri daha etkin kılabilmesi için iletişimin stratejik olarak yönetilmesi gerekmektedir. Halkla ilişkileri stratejik olarak yürüten örgütler, örgüt için en büyük tehditleri yaratan ve en büyük fırsatları sunan iç ve dış kamularla iletişim kurmalarına yarayacak iletişim programları geliştirmektedirler. Bu yolla halkla ilişkiler, örgütün etkinliğini artırma ya da kısıtlama olasılığı en yüksek olan kamularla iletişim kurmaktadırlar.

Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan kentsel dönüşüm projelerinin faydaları ise, kentsel dönüşümün sadece fiziksel bir değişim noktasında yapılıp yapılmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çünkü, daha öncede bahsedildiği üzere kentsel dönüşüm kenti sadece fiziksel olarak değiştirmek değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bağlamda da değişiklikler yaparak toplumsal faydayı sağlamaktır. Bu değişikliklerin ve dönüşümlerin yapılması noktasında, belediyeler ön plana çıkmaktadır.

3.4.1. Belediyelerde Örgütsel Düzeyde Mükemmellik

Halkla ilişkilerin örgütlerin ortamlarıyla başarılı bir etkileşim kurması, mükemmel halkla ilişkiler departmanlarının özelliklerine bağlı olmakla birlikte, Grunig çoğu örgütün kendi ortamları için en uygun halkla ilişkiler modelini seçemediğini de vurgulamaktadır. Bunun için belli koşulların birbirini etkilediğini ve yerine getirilmesi gerektiğini de söylemektedir.

Örgütlerin kendi ortamları için en uygun halkla ilişkiler modelini seçememesi, örgüt yöneticilerinin nesnel gerçeklikten uzak, öznel olarak, kendi

ortamlarının yalnızca belirli parçalarını gözlemeyi seçmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle örgütlerin kendi ortamlarına uygun olmayan belirli bir halkla ilişkiler uygulamasını neden tercih ettiklerini açıklamak için güç kontrolü kuramından yararlanılmaktadır. Güç kontrolü kuramına göre, örgütler belirli bir biçimde davranıyorsa, bunu nedeni o örgütteki güç sahibi kişilerin bu davranışı tercih etmesidir. Bu nedenle örgütler çoğu zaman, baskın koalisyondan çıkan karar, akılcı bir karar olmadığından kendi ortamları için en akılcı iletişim davranışını seçememektedirler.[194]

Grunig, güç kontrolü modelinin iletişim yönetimde mükemmellikle ilgili en önemli üç soruya cevap verdiğini söylemektedir: Örgütlerin ortamlarıyla etkileşim kurmak için halkla ilişkilerden nasıl yararlanması gerektiği, neden bazı örgütlerin kamularıyla etkili bir etkileşim kurmak için halkla ilişkilerden yararlandığı ve diğerlerinin bunu neden gerçekleştirmediği, mükemmel halkla ilişkiler departmanlarına sahip örgütlerin iletişimi stratejik olarak yönetmeye neden daha yatkın olduğu ve buna bağlı olarak örgütsel etkinliğin diğer örgütlere kıyasla nasıl arttığı.[195]

Grunig bu noktada, simetrik halkla ilişkiler modelinin etkin örgütlerce yapılan en önemli halkla ilişkiler modeli olduğuna inanmaktadır.[196] Baskın koalisyonun bir halkla ilişkiler modelini seçmesi, örgütün ortamındaki stratejik kamuları seçmesi ve üst düzey halkla ilişkiler yöneticilerinin bu seçime, baskın koalisyonun içinde yer aldıkları takdirde katkıda bulunması şeklide gerçekleşmektedir. Bu noktada, üst düzey halkla ilişkiler yöneticilerinin baskın koalisyonun üyesi olabilmesi için o örgütteki halkla ilişkiler potansiyelinin yüksek olması gerekmektedir. Halkla ilişkiler potansiyelinin yüksek olması ise, mükemmel halkla ilişkiler departmanına ait özelliklerin (stratejik yönetim, yönetim rolleri, çift yönlü halkla ilişkiler modelleri, tümleşik bir halkla ilişkiler işlevi gibi) o örgütte mevcut olması ile mümkün olmaktadır.

[194] A.g.e., s. 33-34.
[195] A.g.e., s. 34.
[196] A.g.e.

Örgütün halkla ilişkiler konusundaki dünya görüşünün çift yönlü simetrik modeli yansıtması, baskın koalisyonun dünya görüşü, halkla ilişkiler departmanın potansiyeli ve örgütün kültürü tarafından belirlenmektedir. Örgütsel kültür, baskın koalisyon tarafından, özellikle de örgütün kurucusu tarafından yaratılmakta, örgütün içinde yer aldığı toplumsal kültür ve örgütü çevreleyen ortamın da izlerini taşımaktadır.

Örgütsel kültürün halkla ilişkiler üzerindeki uzun dönemli etkisi, halkla ilişkilerle ilgili dünya görüşünü biçimlendirmesinde yatmaktadır. Kısa dönemde ise, halkla ilişkiler modellerinin seçimi üzerinde tekili olmaktadır. Örgüt kültürü esas olarak, otoriter, muhafazakar, bölümlenmiş ve reaktif ise, baskın koalisyon genellikle asimetrik halkla ilişkiler modellerinden birini seçecektir. Örgüt kültürü katılımcı, tümleştirici, liberal ve etkileşimli ise, baskın koalisyon simetrik bir halkla ilişkiler modeli seçme eğiliminde olacaktır.[197]

Simetrik iç iletişim modeli, çalışan memnuniyetini ve örgütsel etkiliği artırmaya yardım etmektedir. Simetrik bir iletişim sistemi, örgüt çalışanlarına birbirleriyle, amirleriyle ya da üst düzey yöneticilerle diyalog kurma mekanizmaları sağlayan bir sistemdir. Bu noktada örgüt yapısı da önem taşımaktadır. Organik bir örgüt yapısı, örgütün insan kaynaklarını geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Bu yüzden çalışanların morali, organik bir yapının, insan kaynaklarını geliştirmenin ve simetrik iletişimin sonucudur. Bu bağlamda simetrik iletişim örgütsel etkileşime iki yolla katkıda bulunmaktadır. İletişim moralin yükselmesine yardım ettiğinde, genellikle çalışanların örgütün hedeflerine ulaşma yeteneğine de katkısı artmaktadır. Ayrıca merkezsizleşmiş, organik bir örgütte, örgütün görece özerk alt sistemlerinin davranışının koordine edilmesi için simetrik iletişime gereksinim duyulmaktadır. Bu koordinasyon örgütün etkinliği için gereklidir.[198]

Bu bağlamda, halkla ilişkileri kamuoyu oluşturma, katılımı sağlama ve halkla karşılıklı iletişimi gerçekleştirebilme noktasında en önemli araç olarak

[197] A.g.e., s. 36.
[198] A.g.e., s. 37.

kullanması gereken belediyelerin, örgütsel düzeyde Grunig'in ortaya attığı mükemmellik koşullarını taşıyabilmeleri önemlidir.

Tablo 3: Belediyelerde Örgütsel Düzeyde Mükemmelliğin Koşulları

Özellikler		**Saraybahçe Belediyesi**			**Bekirpaşa Belediyesi**		
		Evet, var	**Hayır, yok**	**Belirsiz**	**Evet, var**	**Hayır, yok**	**Belirsiz**
Halkla İlişkiler konusundaki dünya görüşünün dışa dönük faaliyetlerde çift yönlü simetrik modeli yansıtması			+		+		
Halkla İlişiler yöneticisinin baskın koalisyonda güç sahibi olması			+			+	
Katılımcı örgüt kültürü		+			+		
Simetrik iç iletişim sistemi				+			+
Organik örgüt yapısı			+			+	
Eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlar		+			+		
TOPLAM	**Sayı**	**2**	**3**	**1**	**3**	**2**	**1**
	Oran	**%33,33**	**%50**	**%16,66**	**%50**	**%33,33**	**%16,66**

Belediyelerde örgütsel düzeyde mükemmelliğin koşularına baktığımızda, Saraybahçe Belediyesinin, "katılımcı örgüt kültürü", "eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlar" özelliklerini taşıdığı; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise "halkla İlişkiler konusundaki dünya görüşünün dışa dönük faaliyetlerde çift yönlü simetrik modeli yansıtması", "katılımcı örgüt kültürü", "eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlar" özelliklerini taşıdığı görülmekle birlikte genel olarak Bekirpaşa Belediyesi %50, Saraybahçe belediyesinin ise %33,33 oranla bu kriterleri taşıdığını görmekteyiz.

3.4.2. Belediyelerde Halkla İlişkiler Departmanında Mükemmellik

Mükemmel halkla ilişkiler departmanları, stratejik kamularla yani örgütün hedeflerine ulaşma yeteneğini zayıflatan ya da güçlendiren kamularla örgüt arasındaki iletişimi yöneten departmanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda mükemmel halkla ilişkiler departmanın özellikleri; etkili insan kaynakları, organik yapı, girişimcilik, simetrik iletişim sistemleri, liderlik, güçlü/katılımcı kültürler, stratejik planlama, sosyal sorumluluk, kadınlara ve azınlıklara destek, kalitenin önceliği, etkin operasyon sistemleri ve işbirlikçi bir toplumsal kültürden oluşmaktadır.

Etkili insan kaynakları, mükemmel örgütlerin çalışanlarına özerklik sağlayarak ve stratejik kararlar almalarına izin vererek insanları güçlendirmelerini anlatmaktadır. Aynı zamanda çalışanların kişisel gelişimlerine ve iş kalitesine ilgi göstermek, çalışanlar arasında karşılıklı bağımlılığı öne çıkarmak, takım çalışması ile bireysel çaba arasında uygun bir denge kurmak gerekmektedir.

Organik yapı, bürokratik ve hiyerarşik örgütsel yapıları ortadan kaldırarak insanlara güç kazandırmayı anlatmaktadır. Organik yapıda, kararlar merkezsizleştirilmekte, yönetim yönetici sayısını olabildiğince azaltılarak gerçekleştirilmektedir. Böyle bir yapıda çalışanların katmanlaştırılmasından kaçınılmakta, üst yönetime ait yemek salonları gibi statü sembolleriyle çalışanlar rencide edilmemektedir. Aynı zamanda örgütü yapılandırmak yerine, tümleştirmek amacıyla liderlikten, işbirliğinden ve kültürden yararlanılmaktadır.

Girişimcilik, mükemmel örgütlerin yapısında bulunması gereken bir özelliktir. Organik yapılar geliştiren ve insan kaynaklarını besleyip güçlendiren örgütlerde örgüt içi bir girişimcilik ruhu ortaya çıkmaktadır.

Simetrik iletişim sistemleri, örgütsel mükemmellik çalışmalarında, hem iç hem de dış kamularla ilgili olarak kullanılmaktadır. Mükemmel örgütler müşterilerine, çalışanlarına ve diğer stratejik unsurlara yakın durmaktadırlar.

Liderlik, mükemmel örgütlerde, otoriter sistemler yerine ağ ilişkilerinden ve gezerek yönetimden yararlanan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Mükemmel liderler insanlara güç kazandırmakta, ancak politik güç çekişmelerini en aza indirgemektedirler. Aynı zamanda örgüte bir vizyon ve yön sağlayarak insanları güç kazandırmanın yol açabileceği karşılıklı kontrol altına almaktadırlar.

Güçlü/katılımcı kültürler, mükemmel örgütlerin çalışanlarının bir misyon duygusunu paylaşmalarını ifade etmektedir. İnsan kaynaklarına, organik yapılara, yeniliklere ve simetrik iletişime değer veren güçlü bir kültürün etkisi ile mükemmellik çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Stratejik planlama, mükemmel örgütlerin karlılığı ve hizmet kalitesini artırmak için kendi ortamlarındaki en önemli fırsat ve sınırlamaları ortaya çıkarma çalışmalarından oluşmaktadır.

Sosyal sorumluluk, örgütlerin kararlarının hem toplum hem de örgüt üzerindeki etkilerinin sonucu olmaktadır.

Kadınlara ve azınlıklara destek, mükemmel örgütlerin kadınları ve azınlık gruplarının üyelerini işe alarak ve onların kariyerini destekleyici adınlar atarak çeşitliliğin değerini bildiklerini ifade etmektedir.

Kalitenin önceliği, eylemlerin gerçekleştirilmesi, kararların alınması ve kaynakların dağıtılması sırasında dikkate alınması gereken bir öncelik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Etkin operasyon sistemleri, diğer özelliklerle birlikte örgütün gündelik yönetiminde hayata geçirmeye yönelik yönetim sistemlerinin geliştirilmesini ifade etmektedir.

İşbirlikçi bir toplumsal kültür, işbirliğini, katılımcılığını, güveni ve karşılıklı sorumluluğu vurgulayan bir kültüre sahip toplumlarda mükemmel örgütlerin ortaya çıkmasını vurgulamaktadır.

Bütün bu özellikler doğrultusunda, belediyelerin kamuoyu oluşturma, katılımı sağlama, halkın istek ve beklentilerini karşılıklı iletişimle gerçekleştirebilme noktasında en önemli araç olan halkla ilişkileri nasıl tanımladıkları ve nasıl kullandıkları önem taşımaktadır. Bu bağlamda Saraybahçe ve Bekirpaşa belediyelerinin halkla ilişkiler departmanlarının özelliklerine baktığımızda (bkz. Tablo4) Saraybahçe Belediyesi'nin "etkili insan kaynakları", "girişimcilik", "güçlü/katılımcı kültürler", "sosyal sorumluluk", "kadınlara ve göçmenlere destek" özelliklerini taşıdığı, Bekirpaşa Belediyesi'nin "etkili insan kaynakları", "girişimcilik", "simetrik iç iletişim", "güçlü/katılımcı kültürler", "sosyal sorumluluk", "kadınlara ve göçmenlere destek" özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Genel olarak değerlendirdiğimizde Saraybahçe Belediyesi'nin %41,66, Bekirpaşa Belediyesi'nin ise %50 oranıyla bu özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Belediyelerde Mükemmel Halkla İlişkiler Departmanının Özellikleri

Özellikler		**Saraybahçe Belediyesi**			**Bekirpaşa Belediyesi**		
		Evet, var	**Hayır, yok**	**Belirsiz**	**Evet, var**	**Hayır, yok**	**Belirsiz**
Etkili insan kaynakları		+			+		
Organik yapı			+			+	
Girişimcilik		+			+		
Simetrik iç iletişim sistemleri				+	+		
Liderlik			+				+
Güçlü/katılımcı kültürler		+			+		
Stratejik planlama				+			+
Sosyal sorumluluk		+			+		
Kadınlara ve göçmenlere destek		+			+		
Kalitenin önceliği				+			+
Etkin operasyon sistemleri			+			+	
İşbirlikçi bir toplumsal kültür				+			+
TOPLAM	**Sayı**	**5**	**3**	**4**	**6**	**2**	**4**
	Oran	**%41,66**	**%25**	**%33,33**	**%50**	**%16,66**	**%33,33**

3.4.3. Belediyelerde Program Düzeyinde ve Kentsel Dönüşüm Projelerinde Mükemmellik

Program düzeyinde, iletişim programlarının etkin bir şekilde planlanması ön plana çıkmaktadır. Mükemmel halkla ilişkiler kuramına göre, örgütsel iletişim stratejik olarak gerçekleştirilmelidir. Halkla ilişkilerin örgütleri daha etkin kılabilmesi için iletişimin stratejik olarak yönetilmesi gerekmektedir. Halkla ilişkileri stratejik olarak yürüten örgütler, örgüt için en büyük tehditleri yaratan ve en büyük fırsatları sunan iç ve dış kamularla iletişim kurmalarına yarayacak iletişim programları geliştirmektedir. Bu yolla halkla ilişkiler, örgütün etkinliğini artırma ya da kısıtlama olasılığı en yüksek olan kamularla iletişim kurmaktadır.

Bu noktada, örgütler öncelikle durum analizi kapsamında, güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatları ve tehditleri değerlendirip, hedef kitle ve sosyal paydaşlar analizi yaparak, stratejilerini ve hedeflerini belirlemektedir.

Belediyelerin durum analizi kapsamında yaptıkları güçlü ve zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler değerlendirmelerine, 2007-2011 stratejik planlarında baktığımızda Saraybahçe Belediyesi'nin kurum içi, bulunduğu sınırlar kapsamında, faaliyetlerine göre, varlıklarına göre, yasalara göre, dış çevreyi dikkate alarak alt başlıkları altında daha detaylı bir analiz yaptığı görülmektedir. Bekirpaşa Belediyesi ise, iç analiz kapsamında daha genel bir değerlendirme yapmıştır.

Belediyelerin hedef kitle ve sosyal paydaş analizlerinde ise, yine aynı tablo karşımıza çıkmaktadır. Saraybahçe Belediyesi, sosyal paydaşlarını daha detaylı ve uzun bir liste halinde sıralarken, Bekirpaşa Belediyesi'nin stratejik planında yüzeysel bahsedildiği görülmektedir.

Belediyeler, durum analizinden elde ettikleri veriler doğrultusunda yapacakları faaliyetler ve kentsel dönüşüme yönelik projelerinin etkinliği için stratejiler ve bu stratejiler doğrultusunda hedefler belirlemektedir.

Tablo 5: Belediyelerin Faaliyetleri ve Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Stratejiler

Strateji Sıralaması	Saraybahçe Belediyesi	Bekirpaşa Belediyesi
1	İzmit'in; Turistik kent kimliği potansiyelini geliştirmek	Çevre ve Halk Sağlığı
2	İzmit'in; tarihsel kent kimliği potansiyelini ortaya çıkarmak	Kentsel Hizmetler
3	Planlı Kentleşmeyi sağlamak ve Kent estetiğini görsel olarak iyileştirmek	Çağdaş belediyecilik
4	Çevre Koruma Faaliyetlerinde Örnek Belediye Olmak	Eğitim kültür ve sosyal işler
5	Toplumsal Gelişime Destek Olacak Faaliyetler Düzenlemek	Spor
6	Kurumsal İyileştirme Faaliyetlerini Gerçekleştirmek ve Sürdürülebilirliğini Sağlamak	
7	Katılımcı Yönetim Anlayışını Uygulamak	

Belediyelerin genel faaliyetleri ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında oluşturdukları stratejilere baktığımızda, Saraybahçe Belediyesi yedi, Bekirpaşa Belediyesi toplamda beş strateji oluşturmuştur. Bu stratejilerden Saraybahçe Belediyesinin ilk stratejisini turistik kent kimliği oluştururken, Bekirpaşa Belediyesi çevre ve halk sağlığı gibi genel bir tanımlama yapmıştır. Genel olarak tabloya baktığımızda da görebildiğimiz gibi, Saraybahçe Belediyesinin kentsel dönüşüm bağlamında kent kimliğine daha fazla önem verdiğini, Bekirpaşa Belediyesinin ise, çevre kirliliği ve düzenleme kapsamındaki çalışmalara öncelik tanıdığını söyleyebilmekteyiz.

Belediyeler, oluşturdukları stratejiler kapsamında hedefler belirleyerek her hedef altında da faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu noktada öncelikle Saraybahçe Belediyesi'nin ve ardından Bekirpaşa Belediyesi'nin stratejileri doğrultusunda oluşturduğu hedefler incelenecek olup, daha sonrasında ise her hedef için planlanan faaliyetler kentsel dönüşüm projelerinin faydaları noktasında analize tabi tutulacaktır.

Tablo 6: Saraybahçe Belediyesi'nin Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Hedefler

Stratejiler	Hedefler
İzmit'in; Turistik kent kimliği potansiyelini geliştirmek	1. Vizyon projeleri gerçekleştirmek 2. Her yaş kesimine yönelik sosyal, sanatsal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği yeni mekanlar ve imkanlar oluşturmak 3. Orman özelliğini yitirmiş alanları kiralayarak halkın sosyal kullanımına açmak
İzmit'in; tarihsel kent kimliği potansiyelini ortaya çıkarmak	1. Tarihi eserleri restore ederek kullanıma açmak 2. İzmit Belediyesi'nin ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslar arası alanda tanınmasını sağlamak 3. İzmit'in turistik ve tarihi özelliklerini belirlemek ve tanıtımını yapmak
Planlı Kentleşmeyi sağlamak ve Kent estetiğini görsel olarak iyileştirmek	1. Kent içinde mevcut tüm yolların altyapılarının tamamlattırılarak üst yapıyla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak, sürekli bakım ve onarımını sağlamak 2. Kent içi yolları genişletmek 3. 3 Yıl İçerisinde 19,5 Hektar Toplu Konut Alanı Üretmek 4. Kentin Planlı Alan Oranını 2 Yıl Sonunda % 100'e Ulaştırmak 5. 3 Yıl İçerisinde Mücavir Alanların Tamamının İmar Uygulamasını Bitirmek(şuyulandırma) 6. Şuyulandırması yapılan bölgelerden 8 km'sini açıp, üstyapısını tamamlayarak, konut yapımına müsait hale getirmek 7. Üç Yıl İçinde Yeni Kent Meydanı Yapmak Ve Mevcut Kent Meydanlarını

	İyileştirmek 8. Kent Estetiğini Oluşturmaya Katkıda Bulunacak Düzenlemeleri Belirlenen Pilot Bölgeleri Dikkate Alarak Yapmak 9. İzmit Belediyesi Sınırları İçerisinde Bulunan Mahalleleri Kapsayan Kent İçi Ulaşımı Rahatlatmak 10. Şehir İçinde Ulaşım Ve Yapılaşma Düzeni İçerisinde Sorun Oluşturan Meslek Gruplarının Siteler Halinde Bir Araya Toplanması Amacıyla İmar Planı Üzerinde Gerekli Düzenlemeleri Yapmak
Çevre Koruma Faaliyetlerinde Örnek Belediye Olmak	1. Halkın Çevre Bilinci ve Katı Atıklar Konusunda Eğitimine Katkıda Bulunmak 2. Katı Atıkları Ayrıştırılarak Toplamaya Başlamak 3. Genel Temizlikte Uygulanan Standartları Yükseltmek 4. Aktif Yeşil Alan Miktarını Arttırmak 5. Yılda Bir Kez Fidan Dağıtım Kampanyası Düzenlemek
Toplumsal Gelişime Destek Olacak Faaliyetler Düzenlemek	1. Okur-Yazar Oranını Arttırmak 2. İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Eğitimlerini Desteklemek ve Vermek 3. Dezavantajlı Grupların Yaşam Koşullarını İyileştirmek, Etkinlik ve Aktiviteler Düzenlemek 4. Kentimizde Yaşayan İnsanlar Arasında Saygı, Sevgi, Anlayış, İletişim ve Diyalogların Artırılmasına Destek Verici Faaliyetler Yapmak 5. Kent İçi Spor Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Katkıda Bulunmak 6. Mahalle Gençlik Merkezlerinde Gençlere Eğitim Vererek Sosyo-

	Kültürel Gelişime Katkıda Bulunmak 7. Zararlı Etkilerden Korunacak Eğitimler Düzenlemek 8. Sağlıkta Bilinçlendirme Eğitimlerini Vermek 9. İzmit Sınırları İçinde Asayiş ve Güvenlik Seviyesini Yükseltici Düzenlemeler ve Denetlemeler Yapmak
Kurumsal İyileştirme Faaliyetlerini Gerçekleştirmek ve Sürdürülebilirliğini Sağlamak	1. Sürekli Kurumsal İyileştirme Yapılması, Gereken Çalışmaları, Periyodlarını Belirlemek Ve Bütçelerini Hazırlamak 2. Yeni Yönetim Sistemlerini Uygulamaya Almak ve Kaliteli Hizmet Üretmek 3. Gelişen Teknolojiyi Takip Ederek Her Alanda Uygulamak 4. Stratejik Planlama Çalışmalarını Tamamlamak ve İlgili Yazılım Programını Kurmak 5. Belediye Gelirlerinin Artırılması, Giderlerin Azaltılması ve Kaynakları Etkin Kullanarak, Mali Yapıyı İyileştirmek 6. Personel Sayısını Artırmadan, İnsan Kaynakları Yapısını Geliştirerek, Motivasyonu Artırarak, Hizmet Gücünü ve Hizmet Kalitesini Artırmak
Katılımcı Yönetim Anlayışını Uygulamak	1. Halk Memnuniyetini Düzenli Olarak Ölçmek 2. Sınırlarımız İçindeki Çeşitli Tarafların Fikirlerini Ve Taleplerini Almak Üzere Ziyaretler Gerçekleştirmek

Saraybahçe Belediyesi, misyon ve vizyonları doğrultusunda, halkın ve kentin ihtiyaçlarını düşünerek oluşturduğu stratejilerinde hedeflerini de açık bir şekilde tanımlayarak, gerçekleştirmek istediği faaliyetlerinin daha iyi anlaşılmasını ve

gerektiği gibi yapılıp yapılmadığını ortaya koymuş olmaktadır. Bu bağlamda Saraybahçe Belediyesi, toplamda yedi stratejisi ve bu stratejilere bağlı otuz sekiz hedefle faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Tablo 7: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Oluşturdukları Hedefler

Stratejiler	Hedefler
Çevre ve Halk Sağlığı	1. 2011 yılı sonuna kadar kentimizde yerleşim alanı dışında bir küçük sanayi sitesi planlanıp fiziki tesisi yapılarak oto tamirhaneleri, küçük atölyeler, hurdacılar v.b. ticarethanelerin % 70' ini bu siteye taşınması sağlanacaktır 2. 2011 yılı sonuna kadar Belediye sınırlarındaki tüm park ve yeşil alanların her yıl bakım ve onarımlarının yapılması. 3. Kişi başına düşen yeşil alan miktarını 2009 yılı sonuna kadar 10m2' den 11,5m2' ye çıkartma 4. 2011 yılına kadar ana yollar ve mahallelerdeki vatandaşa ait boş parsellerin her yıl görsel kirliliğin ortadan kaldırılması amacı ile yeşillendirilmesi. Belediye sınırlarındaki mevcut trafoların görsel kirliliğin ortadan kaldırılması amacı ile her yıl boyanması 5. 2009 yılı sonuna kadar Belediye sınırlarındaki mevcut okul bahçelerinin her yıl talepler doğrultusunda çevre düzenlemelerinin yapılması ve 30.000 adet ağaç dikimi 6. 2010 yılı sonuna belde halkına her yıl 1 defa çevre temizliği konusunda seminer düzenlemek 7. 2010Yılına kadar Çağdaş çöp toplama sisteminin kurulması 8. Toplum sağlığı açısından güvenilir bir kent oluşturmak için 2007 yılı sonuna kadar zabıta biriminde bulunan personele kişi başına 20 saat hizmet içi eğitim verilmesini sağlamak

Kentsel Hizmetler	1. 2009 yılı sonuna kadar planlı ala, imar planlı alanlarda imar uygulaması (şuyulandırma) yapmak 2. 2007 yılı sonuna kadar Kadıköy ve M.A.Paşa Mahallelerinde (37 nolu bölge) 26 hektarlık alanda yapılan şuyulandırma sonucunda yolda ve yeşil alanda kalan 7 adet binanın kamulaştırılması 3. 2011 Yılı sonuna kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1/50000 ölçekli Kocaeli 2025 çevre düzeni planında Çayırköy yerleşik alanı ile Çayırköy Kentsel gelişme alanı sınırlarının genişletilmesi üzerine takriben 70 hektarlık alanın zemin etüdünün ve ilave imar planını yapılması 4. 2011 yılının sonuna kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1/50000 ölçekli Kocaeli 2025 Çevre düzeni planlarında Kentsel gelişme alanı olarak belirlenen güneyde İstanbul- Ankara TEM Otoyolu, Kuzeyde orman alanları, Batıda Saraybahçe Belediye sınırı ile doğuda Sepetçi barajı ve hacıoğlu köyü arasında kalan takriben 670 hektarlık alanın 350 hektarlık kısmının zemin etüdünün ve 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının yapılması. 5. 2008 yılı sonuna kadar şu an yerel ve ulusal olmak üzere iki ayrı koordinat sisteminde olan Belediyemiz imar planlarının sayısallaştırılarak tek bir sisteme aktarılması ile elde edilecek yeni planların bilgisayar ortamında toplamasını ve devamında yapılacak tüm planların bilgisayar ortamında çizilmesini sağlamak, İmar durumlarının bilgisayar ortamında hazırlanmasını sağlamak (otomatik imar çapı) 6. 2008 yılı sonuna kadar en az 2 mahallemizde sabit semt pazarı kurarak görüntü kirliliği ve trafik sorununu azaltmak. 7. 2010 yılına kadar belde halkının eğitim yolu ile güncel teknolojik gelişimi takip etmesini, el becerisi ve hobilerini geliştirmesini, belediye ile iletişimini etkinleştirmesini sağlamak 8. 2011 yılı sonuna kadar kentimizdeki 800 civarındaki

	cadde ve sokağın % 80' inin üst yapı eksikliklerini gidermek. 9. 2011 yılı sonuna kadar imar yollarımızdaki istinat duvarı ihtiyacının % 75' ini karşılamak 10. 2011 yılı sonuna kadar kentimizdeki merdiven ihtiyacını % 90 oranında karşılamak 11. İmar müdürlüğünden gelen yıkım taleplerinin en az % 75' inin karşılanması 12. 2009 yılına kadar pilot bölge olarak seçtiğimiz bu alanda 10m., 12m., ve 14m., ' lik yollara cepheli olan sıvasız ve boyasız binaların sıva ve boya işlemlerinin yapılması
Çağdaş belediyecilik	1. 2006 yılı sonuna kadar server sisteminin kurulması 2006-2008 yılları arasında E- Belediyeciliğe geçmek 2. Çalışan personelin çocuklarının bakımı, eğitimi ve gözetimi için 2008 yılı sonuna kadar kreş ve etüt evleri açmak. 3. Personelin öğle yemeği ihtiyacının rahat ve ekonomik olarak karşılanabilmesi için 2007 yılı sonuna kadar yemekhane açılması. 2009 yılı sonuna kadar, çalışan personelin daha çağdaş bir yaşam standardına ulaştırılması, motivasyonun yükseltilmesi amacı ile sosyal tesis yapılması 4. 2007 Haziran ayına kadar Soğutma sistemini kurarak konforlu iş ortamı sağlamak. 5. 2011 yılına kadar her yıl çalışan personelin yetkinliğini arttırmak ve kalite yönetim sisteminin etkin uygulanması için periyodik etkin ve çekici hale getirilmiş eğitim programları düzenleyerek gerçekleştirmek 6. 2011 yılına kadar her yıl iki defa çalışan personelin memnuniyetini ölçmek 7. Çalışan personelin motivasyonunu artırmak
Eğitim kültür ve sosyal işler	1. Var olan 12 meslek edindirme kurslarının sayısını 2011 yılına dek 20' ye çıkartmak 2. 2011 yılı sonuna kadar kişisel gelişim ve halkın kültür, beceri düzeyini arttırmak amacı ile mevcut 7 adet

	olan kursların sayısını 12' ye çıkartmak. 3. 2007 – 2011 yıllarını kapsayan 5 yıllık dönemde belde ve ülke tanıtımına katkıda bulunmak amacı ile kültür, bilim, sanat, başlıkları altında faaliyetlerde bulunmak.
Spor	1. Mevcut 10 adet olan basketbol sahalarının sayısını 2009 yılı sonuna kadar % 100 oranında arttırmak

Bekirpaşa Belediyesi de, stratejileri doğrultusunda hedeflerini tanımlamış olmakla birlikte, 2007-2011 Stratejik planına baktığımızda, Saraybahçe'den farklı ve olması gereken bir şekilde hedeflerin yanında amaçlarını da tanımlamıştır.

Stratejik planda, yapılacak faaliyetlerle ilgili stratejiler oluşturulurken, halkla ilişkiler açısından ilk ve en önemli aşama amaçların ve hedeflerin belirlenmesidir. Amaç ve hedef birbirinden farklı kavramlar olmakla birlikte, amaçlar hedeflerin geliştirilmesine rehberlik etmekte, hedefler ise hangi ikna edici stratejinin kullanılacağına, sorun ya da fırsatların üstüne gidilecek taktiklerin neler olacağına karar vermeyi sağlamaktadır. Ayrıca amaç, bir örgütün misyonu ya da vizyonunda kökleri görülen ve genel terimlerle ifade edilip ölçümlemeyi içermeyen bir örgütsel yöneliş olup; hedefler ise, örgütün amaçları arasından doğan bir ya da birden fazla ifadelerden oluşmaktadır.

Bu bağlamda Saraybahçe Belediyesi'nin hedeflerini, halkla ilişkiler bakış açısı altında değerlendirdiğimizde, tarihleriyle ve oranlarıyla birlikte verilmesinin, ölçülebilir sonuçlar ortaya çıkarmak açısından önem taşıdığını söyleyebilmekteyiz.

Belediyelerin oluşturdukları stratejileri ve hedefleri, mükemmel halkla ilişkiler açısından değerlendirdiğimizde, genel olarak halkla ilişkilerin yönetiminin öngördüğü şekilde tanımlamaların yapıldığı, ancak hedefler arasında çok fazla iletişim araçlarının belirlenmediği göze çarpmaktadır.

İletişim araçlarının belirlenmesi, halkla ilişkiler stratejilerinin son aşamasını oluşturmakla birlikte, hedef kitle ve sosyal paydaşlara ulaşılmasında mesajların

belirlenmesi, mesajların gönderileceği iletişim araçlarının seçimi ve etkili bir biçimde kullanılmasını ifade etmektedir.

Bu bağlamda halkla ilişkiler araç ve ortamlarında bahsedilen yazılı, sözlü, görsel-işitsel ve birleşik ortamlı araçlardan yararlanmak mümkündür. Her aracın kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurulup, hedef kitle ile uyumuna bakılarak, mesajların etkili bir şekilde iletilmesi sağlanmaktadır. Belediyelerin oluşturdukları hedeflerinde iletişim araçlarına fazla yer vermemelerini, belediyelerin halkla ilişkiler departmanlarının etkin bir şekilde yönetimde söz sahibi olmadıklarına ve halkla ilişkiler departmanlarında bulunan temsilcilerin halkla ilişkiler eğitimi ve becerisinden kısmen yoksun olduklarına bağlayabilmemiz mümkündür.

3.4.4. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Araştırmanın ikinci aşamasını da oluşturan, kentsel dönüşüm projelerinin faydaları üzerine değerlendirme, belediyelerin oluşturdukları stratejiler ve hedefler doğrultusunda yaptıkları ve yapmayı planladıkları faaliyetlerin fiziksel ya da sosyo-kültürel bağlamda toplumsal değişime yönelik olup olmamasından oluşmaktadır. Bu bağlamda belediyelerin kentsel dönüşüm projeleri çeşitli kategoriler altında incelenmiş olup, fayda noktasıyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Saraybahçe Belediyesi'nin 2007-2011 Stratejik Planı'nda yer alan strateji, hedef ve faaliyetleri kapsayan kentsel dönüşüm projelerinin; kadın-çocuk-yaşlı-özürlü, tarih, kurumsal yapı, ekonomik yaşam, doğal çevre/çevre temizlik, ulaşım-trafik, sosyal yaşam, imar/restorasyon, sağlık-spor, kültür-sanat ve eğitim alanlarında olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Saraybahçe Belediyesi'nin Kadın-Çocuk-Yaşlı-Özürlü Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Kadın Çocuk Yaşlı Özürlü Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Ekonomik**	**Kültürel**	**Eğitim**
Düşkün durumdaki yaşlı insanların grip aşılarını yaptırmak			+	
Geri dönüşüm konusu ile ilgili okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklara bilgilendirme çalışmaları yapmak ve ile ilgili ekipman hazırlamak			+	
Veri tabanı oluşturabilmek amacı ile, her ay tespit edilen 20 engelli vatandaşı evinde ziyaret etmek, tespit formu doldurarak kayıt altına almak, yasal konularda bilgilendirmek		+		+
Engelli sorunlarının tespiti ve çözümleri konularında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığında tüm alt belediyelerin engelli derneklerinin ve ilgili kurumların katıldığı toplantılar düzenlemek				+
Kadın ve çocuklar için koruma evi açmak		+		+
Toplam	**Sayı**	**2**	**2**	**4**
	Oran	**%40**	**%20**	**%60**

Saraybahçe Belediyesi'nin kadın, çocuk, yaşlı ve özürlülere ilişkin gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydalarına baktığımızda, %60 eğitim, %40 ekonomik, %20 ise kültürel amaçlı gerçekleştirildiğini söyleyebilmekteyiz.

Tablo 9: Saraybahçe Belediyesi'nin Tarihle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Tarihle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Fiziksel Değişim**	**Bilgilendirme / Bilinçlendirme**
İzmit- Merkez İzmit Belediyemiz hudutları içinde yer alan Arkeolojik kentsel ve doğal sit alanları ile S.M.Ö. yapılar ve anıtsal yapıların tümünün işaretlenmiş olarak turizme dönük haritayı yenilemek ve bu eserleri tanıtıcı nitelikte turizme dönük envanter çalışmasını kitap haline getirilerek dağıtmak			+
Mülkiyeti Belediyemize ait olan iç kaledeki burçları restore etmek (14 adet)		+	
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından yenilenen Kapanca Sokağı'na işlev kazandırmak		+	
İçkale ve Anfi tiyatronun restorasyon projelerini uygulamak ve turizme dönük işlev kazandırmak		+	
Her mahalleden 45 kişi için tarihi ve kültürel mekanlara gezi düzenlemek			+
Toplam	**Sayı**	**3**	**2**
	Oran	**%60**	**%40**

Saraybahçe Belediyesi'nin tarihle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydalarına baktığımızda, %60'ının fiziksel değişim, %40'ının ise bilgilendirme/bilinçlendirme amaçlı gerçekleştirildiğini söyleyebilmekteyiz.

Tablo 10: Saraybahçe Belediyesi'nin Kurumsal Yapı İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Kurumsal Yapı İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Ekonomik**	**Eğitim / İnsan Kaynakları**	**İş Geliştirme / Ölçümleme / Kalite**	**Teknoloji Uygulama Geliştirme**	**Ortaklıklar / İletişim / Tanıtım**
Belediyenin çalışmalarını basın, yayın ve döküman yoluyla duyurmak					+
İzmit Belediyesi'nin faaliyetlerinin ulusal basında tanınmasını sağlamak					+
Belirlenecek konularda gerekli çalışmaların yapılarak İngilizce broşür hazırlamak					+
4 aylık periyodlar halinde belediye çalışmalarını anlatan renkli baskılı dergi çıkarmak					+
İyileştirme faaliyetlerini kayıt altına almak ve haber yapmak			+		+
Kurumsal yayınları planlamak ve sürekli basımını yapmak					+
Kurumsal Performans Yönetim Sisteminin Stratejik Planlama ile örtüşmesini sağlamak ve takip etmek			+		
ISO 9001:2000 kalite yönetim sisteminin sürekliliğini sağlamak			+		
ISO 14000-OHSAS 18000 Kalite yönetim entegre sistemini kurmak ve sürekliliğini sağlamak			+		
Başkan'ın Kalite Toplantıları ve kalite ile ilgili basın açıklamaları yapmasını sağlamak			+		
Ulusal ve uluslar arası kalite ödüllerine aday olmak			+		
Kalite Belgesi alan diğer Belediyeler ile bu konuda ortak çalışmalar yapmak			+		+
Avrupa'daki yerel yönetimlerde uygulanan yöntem ve yaklaşımların incelenmesi için AB projeleri hazırlamak			+		+

Düzenlenen ulusal ve uluslararası fuar ve organizasyonlarda katılımcı olmak			+		+
Düzenlenen ulusal ve uluslararası fuarlara ziyaretçi olarak katılmak			+		+
Teknoloji takip proje grubunu oluşturmak ve yenilikler ile ilgili her ay bir çalışma raporu yayınlamalarını sağlamak			+	+	
Domain server kurmak				+	
Masa başında görev yapan her çalışana bir bilgisayar vermek				+	
Belediye web sayfasının yenilenmesi ve birimlerin kendileri tarafından veri girişini yapmak				+	
Kalite yönetim sistemi ile ilgili yazılımları almak			+	+	
Çalışmalarla ilgili yeni programları almak				+	
İnternet ağı kurularak kurum içi haberleşmenin elektronik ortamda gerçekleşmesini sağlamak			+	+	
Tüm iş ve işlemlerin bilgisayar ortamında takip etmek, raporlamak, denetlemek ve veri otomasyonunun WEB tabanlı hale dönüştürmek			+	+	
Tüm arşivlerin elektronik ortak tabana aktarmak				+	
Firewall ve virüsten koruyucu yazılımların alımlarının yapılıp, kurmak				+	
Planlama, Kontrol, İzleme ve Koordinasyon Müdürlüğü'nü kurmak, çalışma usül ve prensiplerini belirlemek			+		
Stratejik planlama yazılımının kurularak işlerlik kazandırmak			+	+	
Planlanan tüm faaliyetlerin ve proje adımlarını raporlandırma sistemini kurmak			+		
Stratejik plana uygun raporlamayı başlatmak			+		
Geçmiş dönemlerden kalan alacaklarımız için önce ödeme, sonra da haciz varakalarını düzenlemek	+				
Ödeme emrine rağmen vergi borcunu ödemeyen	+				

mükellefe haciz varakası düzenlenmek					
Toplu Mükellef yoklamalarını periyodik olarak yapmak	+				
Kapanan işyerlerine tek tek gidilerek, yeni mükellefleri tespit etmek ve beyana davet etmek	+				
Mükelleflerimize belediyemizce tahsil edilen vergilerle ilgili genel bilgileri belli zamanlarda tebliğ etmek	+				
Kira Gelirlerinin etkin bir biçimde takip etmek ve her ay raporlamak.	+				
İnternet ve telefon görüşmelerini takip etmek	+		+	+	
Temizlik sarf malzemelerini takip etmek	+				
Belediye elektrik tüketimini takip etmek	+				
Kırtasiye sarf malzemelerinin tüketimini takip etmek	+		+		
Demirbaş alımlarını takip etmek	+				
Belediye akaryakıt tüketimini takip etmek	+		+		
Belediye araç bakım giderlerini takip etmek	+		+		
Belediye hisselerinin durumunu incelemek ve rapor hazırlamak	+				
Norm kadro çalışmasını yapmak		+			
Kurumsal Performans sisteminin ve Bireysel Performans sisteminin-stratejik planlama çalışmaları ile örtüşmesini sağlamak			+		
Kurulmuş olan İ.K. Otomasyon sisteminin etkin kullanımı ve sürekli güncellemek		+		+	
Bireysel Performans Yönetim Sistemini kurmak ve değerlendirmesini başlatmak		+			
Kurulmuş olan personel takip sisteminin tüm birimlerde hayata geçirmek		+			
Masa başında çalışanların tamamının mesleği ile ilgili tüm bilgisayar kurslarını aldırmak		+		+	
Kurum çalışanları için hizmet içi eğitimler		+	+		

düzenleyerek personelin niteliğini artırmak ve atıl personelin farklı hizmet alanlarında kullanılmasını sağlamak.					
Çalışanların motivasyonunu artırıcı etkinlikler yapmak		+			
Belediye Personeline sivil savunma ve yangın konularında eğitim vermek		+			
17 Ağustos'u Anma Etkinliğini yapmak		+			
İzmit sınırlarındaki mahallelerde halkın memnuniyetini ölçmek amacıyla farklı tipte 4000 adet anket yapılarak Arge Müdürlüğü ile birlikte bunların analizler yapmak			+		+
Lise öğrencilerine "Geleceğimizi gençlerle birlikte planlıyoruz"anketi sınırlarımız içerisindeki liselerde ve dershanelerde yılda 1000 öğrenciye uygulamak					+
İzmit sınırları içerisindeki mahallelere ayda 4 kez ziyaretler düzenlenerek sorunları tesbit etmek, tesbit edilen sorunlar ilgili birimlere aktarılarak takibini yapmak			+		
Sınırlarımız içerisindeki okullara ayda 2 sefer olmak üzere ziyaretlerde bulunarak imkanlar ölçüsünde yardımlar yapmak	+				
Sivil Toplum kuruluşlarına ayda 2 kez olmak üzere ziyaretler düzenlemek ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak			+		+
Kamu kurum ve kuruluşlarına yılda en az 1 kez ziyarette bulunmak			+		+
Sürekli iyileştirme faaliyetlerini takip edecek çalışma grubunu belirlemek ve görev dağılımını yapmak		+	+		
Bugüne kadar yapılmış olan iyileştirme faaliyetlerini belirlemek ve yayınlanmak			+		+
Bundan sonra yapılacak olan iyileştirmeleri belirlemek ve raporlamak			+		

Yenileştirmeler ile ilgili tekliflerin alınarak tahmini bütçelerini yapmak		+				
E-Belediyecilik faaliyetlerine başlamak				+	+	
Vatandaşın; kendisini ilgilendiren bilgilere ve dokümanlara internet yolu ile ulaşımının ve işlemlerini internet vasıtası ile de yapabilmesini sağlamak				+	+	+
Gelir Müdürlüğü'nde –Sıra Takip- sistemini kurmak		+		+	+	
Toplam	**Sayı**	**17**	**10**	**34**	**17**	**16**
	Oran	**%25,75**	**%15,15**	**%51,51**	**%25,75**	**%24,24**

Saraybahçe Belediyesi'nin kurumsal yapı ile ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydalarına baktığımızda, %51,51'inin iş geliştirme/ ölçümleme/kalite, %25,75'i ekonomik ve teknolojik, %24,24'ü ortaklıklar/ iletişim/tanıtım ve %15,15'i de eğitim/insan kaynakları alanlarına hizmet etmektedir.

Tablo 11: Saraybahçe Belediyesi'nin Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Yardım**	**Fiziksel Düzenleme / Denetim**
Her ay 65 ihtiyaç sahibi kişi veya aileyi tespit edilerek kayıt altına almak ve ihtiyaçları doğrultusunda yardım yapmak veya yapılmasını sağlamak	+	
Üniversite öğrencilerine yönelik çamaşır yıkama merkezi açmak		+
Belediyemiz hudutlarında ikamet eden, maddi imkansızlıktan dolayı resmi nikah yaptıramayan çiftlere ücretsiz nikah yapmak	+	
Esnaf denetimlerinin düzenli olarak yapmak ve kayıt altına almak		+
Ruhsatsız olan yerlerin periyodik olarak bir program dahilinde denetlemek, bilgilendirmek, ruhsata bağlamak		+
Kent merkezi yakınlarına ucuz fiyatlarla açık otoparklar yaptırılarak kent merkezine araçlarının girmesini engellemek		+
Düşkün durumdaki yaşlı insanların grip aşılarını yaptırmak	+	
Şehir içinde bir araya getirilerek toplanması gereken veya bir araya toplanabilecek meslek grupları ve ihtiyaçları tespit etmek		+

İhtiyaçları belirlenen meslek gruplarının ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanlar tespit etmek			+
Uygulaması yapılacak meslek grubunda /gruplarında ihtiyaçlarına uygun şartların oluşturulması amacıyla imar planı üzerinde gerekli düzenlemeleri yapmak			+
Dilenci ve seyyar satıcıların düzenli olarak denetlemek			+
İzmit'de oturan, muhtardan fakirlik belgesi getiren çiftlere gelin arabası tahsis etmek		+	
Toplam	**Sayı**	**4**	**8**
	Oran	**%33,33**	**%66,66**

Saraybahçe Belediyesi'nin ekonomik yaşamla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %66,66'ının fiziksel düzenleme/denetim, %33,33'ünün yardım amacıyla yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 12: Saraybahçe Belediyesi'nin Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Ağaçlandırma / Yeşillendirme**	**Bilinçlendirme**	**Doğal Sosyal Alan**	**Temizlik / Hizmet ve Altyapısı**
Geri dönüşüm konusu ile ilgili okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklara bilgilendirme çalışmaları yapmak ve ile ilgili ekipman hazırlamak		+		
Konutlarda toplantılar düzenlemek		+		
Anketleri düzenlemek (Geri Dönüşüm Anketleri)		+		
Çevre kulüpleri ve sivil toplum örgütleri ile bağlantı kurularak toplu olarak belirli bölgelerde belirli aralıklarla kıyı temizliği yapmak		+		+
Geri dönüşüm uygulamasını yaygınlaştırmak				+
Okullardaki geri dönüşüm toplama periyodunu üç günde bire indirmek				+
Şehir merkezindeki esnaftan ayrıştırılmış atık toplama uygulamasını				+

devam ettirmek					
Belediyemiz bünyesindeki temizlik araçlarını yenilemek					+
Geri dönüşüm kumbarası sayısının arttırmak					+
Geri dönüşüm konteynırı sayısını arttırmak					+
Vatandaşa fidan dağıtmak		+	+		
Mücavir alandaki köylere meyve fidanı dağıtmak		+	+		
Sarıcalar 1 Devlet Ormanı (62.529 m^2)				+	
Sarıcalar 2 Devlet Ormanı (85.748 m^2)				+	
Sarpcabayır Devlet Ormanı (197.989 m^2)				+	
Değirmendere 1 Devlet Ormanı (45.148 m^2)				+	
Toplam	**Sayı**	**2**	**6**	**4**	**7**
	Oran	**%10**	**%31**	**%21**	**%37**

Saraybahçe Belediyesi'nin doğal çevre/çevre temizlikle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %37'si temizlik/hizmet ve altyapı, %31'i bilinçlendirme, %21'i doğal sosyal alan ve %10'u ağaçlandırma/yeşillendirme faydalarının olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Saraybahçe Belediyesi'nin Ulaşım/Trafikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Ulaşım/Trafikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Bilgilendirme**	**Alt yapı / Fiziksel Düzenleme**
Sabri Yalım Parkı'nın mevcudiyetini koruyarak yer altına iki kat otopark yapmak, parkın mevcudiyetini koruması için teklif vermek		+
Çukurbağ mahallesine katlı otopark inşa etmek		+
İzmit sınırlarına giren vatandaşlara, şehir içi trafik akışının kamera sistemiyle giriş noktalarında gösterilerek, trafik yoğunluğuna göre alternatif yollarının	+	

kullanılması sağlamak, şehir içi trafik ulaşımını rahatlatmak			
Bir radyo istasyonu kurularak veya mevcut radyolarla anlaşmalar yapılarak şehir merkezinde hangi caddelerde çalışma yapıldığı, hangi cadde ve sokakların araç trafiğine kapalı tutulduğun anons edilmesiyle trafik düzenine olumlu etki yapmasını sağlamak		+	
Kent merkezi yakınlarına ucuz fiyatlarla açık otoparklar yaptırılarak kent merkezine araçlarının girmesini engellemek			+
Lastik tekerlekli taşıma sistemini raylı sistem kuruluncaya dek yapmak ve başlatmak(2007) Raylı sistemle toplu taşıma alışkanlığına deneme usulleriyle gidilerek minibüs, midibüs hatta otobüsler kaldırılarak trafik düzenini yeniden sağlamak			+
İl Trafik Müdürlüğü'nün görüşü de alınarak şehiriçi trafik ulaşımının rahatlatılması için tek ve çift plaka uygulamasına gitmek			+
Uygun görülen caddelerde ve uygun görülecek mesafelerde metrolar yapılarak trafik düzeni tamamen düzeltmek			+
Katlı otopark sayısını arttırmak			+
500 m2 den büyük inşaatlarda bodrum katlarında otopark yapımının zorunlu hale getirmek			+
Kaldırımlardaki parklar ve işgaliye konularının düzenli olarak denetlemek			+
Toplam	**Sayı**	**2**	**9**
	Oran	**%18,18**	**%81,81**

Saraybahçe Belediyesi'nin ulaşım/trafikle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %81,81'inin alt yapı/fiziksel düzenleme, %18,18'inin ise bilgilendirme amacıyla yapıldığı ve fayda sunduğu görülmektedir.

Tablo 14: Saraybahçe Belediyesi'nin Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Etkinlik**	**Sosyal Yaşam**
Çocuk ve gençlik alanları yapmak		+
Emekli evi yapmak		+
Sarıcalar 1 Devlet Ormanı (62.529 m^2)		+
Sarıcalar 2 Devlet Ormanı (85.748 m^2)		+
Sarpcabayır Devlet Ormanı (197.989 m^2)		+
Değirmendere 1 Devlet Ormanı (45.148 m^2)		+
Şehir içinde bir araya getirilerek toplanması gereken veya bir araya toplanabilecek meslek grupları ve ihtiyaçları tespit etmek		+
İhtiyaçları belirlenen meslek gruplarının ihtiyaçlarının karşılanabileceği alanlar tespit etmek		+
Uygulaması yapılacak meslek grubunda /gruplarında ihtiyaçlarına uygun şartların oluşturulması amacıyla imar planı üzerinde gerekli düzenlemeleri yapmak		+
Kadın ve çocuklar için koruma evi açmak		+
Körfez Mah. , Perşembe pazarı ve karayolları alanının altına 2 kat otopark üzerine kapalı pazar yeri, işyeri(Döner Kule), otel ve sosyal tesis alanları		+
Her mahalleden 45 kişi için tarihi ve kültürel mekanlara gezi düzenlemek	+	
Çevre kulüpleri ve sivil toplum örgütleri ile bağlantı kurularak toplu olarak belirli bölgelerde belirli aralıklarla kıyı temizliği yapmak	+	
17 Ağustos'u Anma Etkinliğini yapmak	+	
Veliahmet mah. Kertil Çeşme Meydan ve Dere Üstü Park Projesi (2.500 m^2)		+
Akçakoca mah. Kapanca Sokak Park Projesi (1.296 m^2)		+
Yenimahalle, Erdil Sokak Park Projesi (800 m^2)		+
Yenimahalle, İlhan Sokak Park Projesi (257 m^2)		+
Fatih mah., Gül Sokak Park Projesi (1171 m^2)		+
Fatih mah., Şahin Sokak Üstü Park Projesi (1293 m^2)		+
Topçular mah., Taşan Caddesi Park Projesi (1583 m2)		+
Turgut mah., Çınaraltı Park Ve Futbol Sahası Projesi (4092 m^2)		+
Turgut mah., Güçbir Sitesi Önü Park Projesi (467 m^2)		+
Veri tabanı oluşturabilmek amacı ile, her ay tespit edilen 20 engelli vatandaşı evinde ziyaret etmek, tespit formu doldurarak kayıt altına almak, yasal konularda bilgilendirmek	+	

Engelli sorunlarının tespiti ve çözümleri konularında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığında tüm alt belediyelerin engelli derneklerinin ve ilgili kurumların katıldığı toplantılar düzenlemek		+	
Toplam	**Sayı**	**5**	**20**
	Oran	**%20**	**%80**

Saraybahçe Belediyesi'nin sosyal yaşam/etkileşim ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %80'inin sosyal yaşam, %20'sinin ise etkinlik amacıyla yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15: Saraybahçe Belediyesi'nin İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Konut**	**Sosyal Alan Yapım / Restorasyon**	**Alt yapı**	**Üst yapı**
Körfez Mah., Perşembe pazarı ve karayolları alanının altına 2 kat otopark üzerine kapalı pazar yeri, işyeri(Döner Kule), otel ve sosyal tesis alanları		+		
Mülkiyeti Belediyemize ait olan iç kaledeki burçları restore etmek (14 adet)		+		
Kentimizde bulunan S.M.Ö. (sivil mimarlik örneği) yapılardan yedi tanesini restore ederek işlev kazandırmak		+		
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından yenilenen Kapanca Sokağı'na işlev kazandırmak		+		
İçkale ve Anfi tiyatronun restorasyon projelerini uygulamak ve turizme dönük işlev kazandırmak		+		
Akpınar Köyü göller bölgesinde 12 hektarlik alanda toplu konut yapılmasını sağlamak	+			
Fatih Mahallesi Gültepe şantiyesinin bulunduğu 7,5 hektarlik alanda toplu konut yapılmasını sağlamak	+			
Belediyemiz Mücavir Alanı içerisinde kalan ve İmar Planı olmayan Kabaoğlu, Arızlı, Kulfallı, Akpınar köylerini kapsayan yaklaşık 1450 hektar alanın 1/25000 ölçekli Nazım	+	+		

İmar Planına uygun 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne öneri hazırlamak				
Belediyemiz Mücavir Alanı içerisinde kalan ve İmar Planı olmayan Kabaoğlu, Arızlı, Kulfallı, Akpınar köylerini kapsayan yaklaşık 1450 hektar alanın 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planına uygun 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının yapımı	+	+	+	+
Belediyemiz Mücavir Alanı içerisinde kalan ve İmar Planı olmayan Kabaoğlu, Arızlı, Kulfallı, Akpınar köylerini kapsayan yaklaşık 1450 hektar alanın 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının uyumunun sağlanması çalışmasını tamamlamak	+	+	+	+
Kabaoğlu Köyü İmar Uygulaması	+	+	+	+
Arizli Köyü Imar Uygulamasi	+	+	+	+
Kulfalli-Akpinar Köyleri Imar Uygulamasi	+	+	+	+
Mevcut yollardaki gerekli alt yapı ihtiyacını belirlemek			+	
Altyapı çalışmaları için ilgili kurum ve kuruluşlara ruhsat vermek			+	
Belirlenen yollardaki altyapı çalışmalarının yapılmasını sağlamak			+	
Üst yapısı tamamlanmış yollarda yapılan altyapı onarım çalışmasından sonra gerekli tamirat ve bakım çalışmalarının yapılmasını sağlamak			+	
Açılan imar yollarının altyapılarının yapılmasını sağlamak			+	
Ömerağa mah.Fethiye cad. 12 pafta 273 adada bulunan Tarihi Orta Hamamın güneyine yeni yol açmak ve çevresini düzenlemek				+
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne önerilen Örnek Sokak Uygulamaları listesini Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin onayından sonra programa alıp, projelendirmek				+
Genişletilmesi gereken yolları öncelik ve aciliyetlere göre tespit etmek ve planlamak				+
Genişletilmesi gereken yollarla ilgili gerekli plan tadilatlarını				+

yaptırmak				
Gerekiyorsa yolda kalan binaların istimlak bedel tespitlerini yapmak				+
Gerekiyorsa yolda kalan binaların yıkımını yapmak, yolu genişletmek				+
Altyapısı tamamlanmış yollardaki üstyapı yapım işini ihale etmek ve yapım aşamasında projesine uygunluğunu kontrol etmek				+
Altyapısı tamamlanan yolların üstyapılarının projelendirilmek suretiyle yapılmasını sağlamak				+
Mevcut meydanların iyileştirilmesi doğrultusunda gerekli tespitler yaptırmak				+
Mevcut meydanların sert zemin, yeşil alan ve yapıların bakım ve onarımlarını yapmak				+
Çevre düzeni ve nazım plana uygun hazırlanacak uygulama imar planına göre, mücavir alanlarda şuyulandırması biten, veya plan tadilatı yapılan alanlarda oluşan meydanları düzenlenmek üzere projelendirmek				+
Kulfallı'daki tarihi alanı düzenleyerek piknik ve mesire alanı halinde genişletmek				+
Cedit Mah. Bostanlar sk. Otopark düzenlemesi yapmak				+
Cumhuriyet parkını ve meydanını yeniden düzenlemek				+
Bac meydanını yeniden düzenlemek				+
Körfez Mahallesi 42 Evler mevkiindeki binaların cephe iyileştirmelerine teknik destek sağlamak				+
D-100 üzerinde sağ ve sol yandaki tüm binaların cephe iyileştirilmelerine teknik destek sağlamak				+
Yürüyüş yolu cepheleri olan binaların cephe iyileştirmelerine teknik destek sağlamak (Merkez Bankası –Anıt Park arası) yaklaşık 2 km.2				+
İzmit Belediyesi'ne bağlı Fethiye Caddesi, İstiklal Caddesi, Sanat Sokağı,Verem Savaş Karşısı, Kalaycılar Caddesi,Hamam Arkası ve Sümerbank sokak aydınlatma direklerinin tek tip				+

hale getirmek					
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin de tasarrufundaki onaylı dolgu alanlarında plana göre öneri proje hazırlamak					+
Veliahmet mah. Kertil Çeşme Meydan ve Dere Üstü Park Projesi (2.500 m^2)					+
Akçakoca mah. Kapanca Sokak Park Projesi (1.296 m^2)					+
Yenimahalle, Erdil Sokak Park Projesi (800 m^2)					+
Yenimahalle, İlhan Sokak Park Projesi (257 m^2)					+
Fatih mah., Gül Sokak Park Projesi (1171 m^2)					+
Fatih mah., Şahin Sokak Üstü Park Projesi (1293 m^2)					+
Topçular mah., Taşan Caddesi Park Projesi (1583 m2)					+
Turgut mah., Çınaraltı Park Ve Futbol Sahası Projesi (4092 m^2)					+
Turgut mah., Güçbir Sitesi Önü Park Projesi (467 m^2)					+
Sokak / parkların aydınlatmalarının düzenli olarak kontrol ve tamir etmek					+
Toplam	**Sayı**	**8**	**11**	**10**	**35**
	Oran	**%12,5**	**%17**	**%15**	**%53**

Saraybahçe Belediyesi'nin imar/restorasyonla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %53'ü üst yapı, %17'si sosyal alan/restorasyon, %15'i alt yapı ve %12,5'i ise konut konularında faysa sunmaktadır.

Tablo 16: Saraybahçe Belediyesi'nin Sağlık/Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi'nin Sağlık/Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin	**Eğitim / Bilgilendirme**	**Etkinlik**	**Yardım / Teşvik**
SHÇEK'e bağlı Kerem'de yatılı rehabilite edilen özürlü çocuklar için yeni yıl ve doğum günü etkinliği düzenlemek		+	
Uyuşturucu maddelerin zararları ile ilgili bilinçlendirme eğitimleri düzenlemek (Emniyet ve Kocaeli Bölge Tiyatrosu işbirliği ile)	+	+	
Sigaranın zararları ile ilgili bilinçlendirme eğitimleri düzenlemek (KOÜ Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı İşbirliği ile)	+		
Doğru beslenme eğitimleri ile hastalıkları önlemek	+		
İşyeri kazaların önlenmesi ve iş güvenliği eğitim programı	+		
Kemik erimesi ve önlenmesi eğitimleri vermek	+		
Bulaşıcı hastalıklar ve bağışıklama eğitimi vermek	+		
Bölgemizdeki ilköğretim okulu öğrencilerine ağız ve diş sağlığı eğitimi, diş fırçası ve diş macunu kullanılması ile ilgili özendirici malzeme teminini sağlamak	+		+
Sigaranın zararları konusunda gençleri ve öğrencileri bilinçlendirme eğitimleri vermek ve sigarayı bırakan kişileri teşvik etmek için ödüllendirmek	+		+
Dünya Astım gününde astımlı hastalara ve toplumu astım konusunda bilgilendirme eğitimi ve sosyal etkinlikler düzenlemek	+	+	
Gıda maddelerini üreten ve tutan esnafın bağlı oldukları meslek odalarıyla ortaklaşa görsel eğitim metotları ve basılı materyalleri kullanarak halk sağlığı ve gıda hijyeni konusunda eğitmek	+		
Düşkün durumdaki yaşlı insanların grip aşılarını yaptırmak			+
Doğa yürüyüşleri düzenlemek		+	
Su sporlarını teşvik etmek	+		
Kocaeli GSİM' nin İzmit sınırları içerisinde yapmayı planladığı yıllık faaliyet ve yatırımlarını incelemek ve vatandaşların bu imkânlardan yararlanmasını	+		+

sağlamak				
Üniversite öğrencilerine spor faaliyetleri düzenlemek			+	
İzcilik çalışmaları içerisinde sosyo-kültürel faaliyetlerin devam etmesini sağlamak		+		+
Gençlerimizin izcilik, sportif, sosyal faaliyetlere katılımını sağlayarak el becerilerini geliştirmek		+		
Toplam	**Sayı**	**14**	**5**	**5**
	Oran	**%58**	**%21**	**%21**

Saraybahçe Belediyesi'nin sağlık/sporla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydaları %58 oranla eğitim/bilgilendirme, %21 etkinlik ve %21 yardım/teşvik konularındadır.

Tablo 17: Saraybahçe Belediyesi'nin Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Etkinlik**	**Fiziksel Alan Oluşturma**	**Eğitim / Bilgilendirme**
Kursiyerlerimizin sosyal ve kültürel anlamda gelişmelerine katkıda bulunabilmek			+
Kültür evleri yapmak		+	
Şehrin kuzeyinde sosyal kültürel sportif amaçlı cazibe merkezi oluşturmak		+	
Kütüphane, e-kütüphane, müze yapmak		+	
Saat Kulesi ve çevresi (Kültür Tepesi Alanı) içerisinde tescilli yapılar ile yerinde korunacak olan binaların kullanım amaçları belirlenerek çevre düzenlemesi projelerini hazırlamak ve halkın hizmetine sunmak		+	
Genç Yetenekler Kısa Film Yarışmasını Uluslar arası hale getirmek	+		
Uluslararası folklor yarışması düzenlemek	+		

Engellilerin sosyal hayata katılımını artırmak amacı ile sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemek (sinema, tiyatro, gezi, panel gibi)		+		+
Fevziye Meydanı'nda Ramazan ayı etkinlikleri düzenlemek		+		
Hemşehri derneklerinin temsil ettikleri yörelerinin folklorik özelliklerini gösteren etkinlikler düzenlemek		+		
Her mahalleden 45 kişi için tarihi ve kültürel mekanlara gezi düzenlemek		+		+
10-16 Mayıs Sakatlar haftalarında etkinlikler yapmak(gezi, penel,piknik, eğlence gibi)		+		+
3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde anma etkinliği düzenlemek		+		
Dünya Yaşlılar Gününde etkinlik gerçekleştirmek (ziyaret, eğlence, yemek gibi)		+		
Toplam	**Sayı**	**9**	**4**	**4**
	Oran	**%64,28**	**%28,57**	**%28,57**

Saraybahçe Belediyesi'nin kültür-sanatla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %64,28'i etkinlik, %28,57'si fiziksel alan oluşturma ve %28,57'sinin ise eğitim/bilgilendirme konularında fayda sunmayı amaçladığı görülmektedir.

Tablo 18: Saraybahçe Belediyesi'nin Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Saraybahçe Belediyesi Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Etkinlik**	**Eğitim Ortamı Oluşturma**
Anne-baba eğitimleri düzenlemek	+	
Büyük katılımlı genel eğitimler düzenlemek	+	
Okuma-yazma bilmeyen vatandaşlarımızı okur-yazar hale getirmek	+	
23 olan kurs sayımızı mesleki ve kültürel alanda 30 kursa çıkarmak		+
Köyde yaşayan vatandaşlarımıza eğitim programları düzenlemek	+	

Evlenecek ve evli çiftlere aile içi eğitim vermek		+	
Gençlerimizin izcilik, sportif, sosyal faaliyetlere katılımını sağlayarak el becerilerini geliştirmek		+	
Çeşitli spor dallarına yönelik kurslar düzenlemek			+
Aile planlaması eğitimleri vermek		+	
İnternet yayını ile ilgili kamera sayısını arttırmak, web sayfasından ana-baba eğitimi vermek		+	+
Sınırlarımızda bulunan ilköğretim okullarındaki her sınıfa eğitim amaçlı cd'ler vermek		+	
Okullarda eğitim çalişmaları düzenlemek		+	
Okul etkinlikleri düzenlemek		+	
Paneller		+	
Rehabilitasyon Merkezleri ile görüşülerek fakir vatandaşların 0-6 yaş gurubu çocuklarının entegre eğitim çalışmalarına başlamak		+	
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nda İzmit Belediyesi, Milli Eğitim Müdürlüğü, Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile Dilencilik olgusu ve bu olgu içerisinde ihmal ve istismar edilen çocuklar konulu toplantılar düzenlemek		+	
Engelli sorunlarının tespiti ve çözümleri konularında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığında tüm alt belediyelerin engelli derneklerinin ve ilgili kurumların katıldığı toplantılar düzenlemek		+	
Toplam	**Sayı**	**15**	**3**
	Oran	**%83**	**%17**

Saraybahçe Belediyesi'nin eğitimle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri %83 oranla etkinlik, %17 oranla ise eğitim alanı oluşturma konularında fayda sunmaktadır.

Bekirpaşa Belediyesi'nin 2007-2011 Stratejik Planı'nda yer alan strateji, hedef ve faaliyetleri kapsayan kentsel dönüşüm projelerine baktığımızda ise Saraybahçe Belediyesi ile benzer şekilde kadın-çocuk-yaşlı-özürlü, tarih, kurumsal yapı, ekonomik yaşam, doğal çevre/çevre temizlik, ulaşım-trafik, sosyal yaşam,

imar/restorasyon, sağlık-spor, kültür-sanat ve eğitim alanlarında olduğu görülmektedir.

Tablo 19: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kadın-Çocuk-Yaşlı-Özürlülerle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Kadın-Çocuk-Yaşlı-Özürlülerle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Ekonomik**	**Kültürel**	**Eğitim**
Kadın ve çocuk sığınma evi 2010 yılına kadar, kimsesiz ihtiyaç sahibi kadın ve çocukların barınma ve korunma amaçlı binalarının yapımı.		+		+
Toplam	**Sayı**	1		1
	Oran	%100		%100

Bekirpaşa Belediyesi'nin kadın, çocuk, yaşlı ve özürlülerle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin ekonomik ve eğitim alanında fayda sunmayı amaçladığı görülmektedir.

Tablo 20: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kurumsal Yapı İle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Kurumsal Yapı İle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Ekonomi / Kurumsal Altyapı**	**Eğitim / İnsan Kaynakları**	**İş Geliştirme / Ölçümleme / Kalite**	**Teknoloji Uygulama Geliştirme**	**Ortaklıklar / İletişim / Tanıtım**
Tüm zabıta personeline yönelik eğitim semineri düzenlenmesi		+			
2006 yılı sonuna kadar hizmet binasına ek bina inşaatı.			+		
Server donanımının, işletim sisteminin ve yardımcı programlarının alınması				+	
2010 yılına kadar her yıl ihtiyaç kapsamında 2 adet netcad, 1 adet autocad, 1 adet photoshop, 1 adet corel drav uygulama planını alınması.				+	

2006-2008 yılları arasında online ödeme sistemine geçilmesi.					+	
2009 yılına kadar dijital imza ile evrak takibinin web tabanlı otomasyon programı yoluyla yapılması.				+	+	
2010 yılına kadar E- Belediye platformuna ihtiyaç olduğu yıl içerisinde bilgi sistemleri ve muhtelif amaçlı modüllerin eklenmesi.				+	+	
2010 yılına kadar ihtiyaç olduğu yıl içerisinde server kasası, yazılımı ve işletim sistemi alımı.					+	
2007 yılı sonuna kadar kreş, ana okulu ve çocuk kulübü açmak		+				
2007 yılı sonuna kadar personelin kullanımına bir yemekhane açılması.		+				
2009 yılı sonuna kadar sosyal tesis binası yaptırmak..		+		+		
Belediye hizmet binası için soğutma sistemi (chiller) kurulması için ihale yapmak ve sistemi kurdurmak.		+				
Her yıl sonu itibarı ile Müdürlüklerden gelen eğitim talep formlarının değerlendirilmesi sonucu ve ayrıca verilmesi gereken eğitimlerin çalışma grubu tarafından belirlenerek yıl içinde yapılacak eğitimlere karar vermesi ve yapılan plan dahilinde uygulanmasının sağlanması			+	+		
Her yıl en az iki kere belediye içi ve genel anket yaparak çalışan personelin ve vatandaşın memnuniyetini ölçmek.			+	+		+
Her yıl 2 kere çalışanların motivasyonunu arttırıcı etkinlikler (piknik, kaynaşma yemeği gibi) düzenlemek			+			
Toplam	**Sayı**	**4**	**4**	**6**	**6**	**1**
	Oran	**%19**	**%19**	**%28**	**%28**	**%5**

Bekirpaşa Belediyesi'nin kurumsal yapı ile ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydalarına baktığımızda, %28 oranla iş

geliştirme/ölçümleme/kalite ile teknoloji uygulama geliştirme, %19 oranla ekonomi ve eğitim, %5 oranla ise ortaklık/iletişim/tanıtım konularında olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Bekirpaşa Belediyesi'nin Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Ekonomik Yaşamla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Yardım**	**Fiziksel Düzenleme / Denetim**
Bölgemizde şu an faaliyetini sürdürmekte olan sanayi dalları tespit edilerek ihtiyaç fazlası olan sanayi konuları ile ihtiyacımız olan sanayi birimlerinin tespit edilmesini sağlayarak 2007 yılı sonuna kadar kadar hangi sanayi dalı için ne kadar bir alana ihtiyaç duyulduğunu tespit etmek.			+
Her biri 50m2 den 300 dükkan yapılması. Toplam kapalı alan 15.000m2 açık alan 15.000m2 toplam alan 30.000 m2 ye çıkartmak.			+
2008 yılı sonuna kadar paşa suyu mevkinde kaynak şişeleme tesisi yapımı			+
Toplam	**Sayı**		**3**
	Oran		**%100**

Bekirpaşa Belediyesi'nin ekonomik yaşamla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydalarına baktığımızda, %100 oranla fiziksel düzenleme/denetim konularında olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Bekirpaşa Belediyesi'nin Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi'nin Doğal Çevre/Çevre Temizlikle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin	**Ağaçlandırma / Yeşillendirme**	**Bilinçlendirme**	**Doğal Sosyal Alan**	**Temizlik / Hizmet ve Altyapısı**
Yahya Kaptan Mahallesi Hobi bahçeleri II projesinin uygulamasının tamamlanması			+	
2200 M2 alanı olan Yeşilova Mahallesi İlhan Sokak parkının uygulamasının tamamlanması			+	
4200 m2 alanı olan Seymen Sapağı – Yeni Kandıra Yolu üzerinde bulunan yeşil alanın düzenlenmesi	+			
2000 m2 alanı olan Hobi Bahçeleri II alanının karşısında bulunan yeşil alanın düzenlenmesi	+			
2100 m2 alanı olan Yeşilova Mahallesi pazar alanı karşısında bulunan yeşil alanın uygulamasının tamamlanması			+	
1670 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları 9.ada çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması	+		+	
1720 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları Kooperatif yanı çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması	+		+	
Tepeköy Mahallesi köyiçi meydan ve çocuk parkı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (850 m2)			+	
Tepeköy Mahallesi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (3750 m2)			+	
Akçakoca Konutları çevre düzenleme projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (12.000 m2)			+	
Yahya Kaptan Mahallesi Terminal karşısı yeşil alanların projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (11.700 m2)			+	
Yahya Kaptan Mahallesi yuvam akarca konutları girişi dere kenarını projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (2000 m2)			+	

Bekirdere Mahallesi seyir terası yapılacak alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (650m2)				+	
Bekirdere Mahallesi emel sokak çıkmazı yeşil alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (980m2)				+	
Tepeköy Mahallesi 11 nolu ada karşısı yeşil bantın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (350m2)				+	
Çayırköy göleti çevresi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (5000 m2)				+	
Her yıl 2 adet ağaçlandırma sahasına ağaç dikilmesi(20.000m2)		+			
Yeşilova Mahallesi Karaağaç camii yanı çocuk parkının çevre düzenleme projesinin uygulamasının tamamlanması.				+	
Yeşilova mah. Pazar alanı karşısı yeşil alan düzenlemesi				+	
Her yıl 5 parselin yeşillendirilmesi (12,500 m2)		+			
Her yıl 5 köyde Mart ayı sonuna kadar ağaç dikme kampanyasının yapılması		+			+
Her yıl yeni açılan sokaklardan uygun olanların tretuvarlarına ağaç dikilmesi		+			
Her yıl 5 köyde Mart ayı sonuna kadar ağaç dikme kampanyası yapmak		+	+		
Her yıl okullara,Bölge halkına ve esnafına geri dönüşümün önemini aktarmak Çevre ve çevre temizliği bilincinin geliştirilmesine yönelik seminerler düzenlemek			+		+
Turan Güneş Caddesi, Bağdat caddesi ve Yahya Kaptan Mahallesinde çöp konteynırlarının yer altına indirilmesi					+
Toplam	**Sayı**	**9**	**2**	**16**	**3**
	Oran	**%30**	**%7**	**%53**	**%10**

Bekirpaşa Belediyesi'nin ekonomik yaşamla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin faydaları, %53 oranla doğal sosyal alan, %30 oranla ağaçlandırma/yeşillendirme, %10 oranla temizlik/hizmet ve alt yapı ile %7 oranla bilinçlendirme konularındadır.

Tablo 23: Bekirpaşa Belediyesi'nin Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Sosyal Yaşam/Etkileşimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Etkinlikler**	**Sosyal Yaşam Alanları**
Yahya Kaptan Mahallesi Hobi bahçeleri II projesinin uygulamasının tamamlanması	+	
2200 M2 alanı olan Yeşilova Mahallesi İlhan Sokak parkının uygulamasının tamamlanması	+	
4200 m2 alanı olan Seymen Sapağı – Yeni Kandıra Yolu üzerinde bulunan yeşil alanın düzenlenmesi	+	
2000 m2 alanı olan Hobi Bahçeleri II alanının karşısında bulunan yeşil alanın düzenlenmesi	+	
2100 m2 alanı olan Yeşilova Mahallesi pazar alanı karşısında bulunan yeşil alanın uygulamasının tamamlanması		+
1670 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları 9.ada çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması		+
1720 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları Kooperatif yanı çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması		+
Tepeköy Mahallesi köyiçi meydan ve çocuk parkı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (850 m2)		+
Tepeköy Mahallesi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (3750 m2)	+	
Akçakoca Konutları çevre düzenleme projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (12.000 m2)	+	
Yahya Kaptan Mahallesi Terminal karşısı yeşil alanların projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (11.700 m2)	+	+
Yahya Kaptan Mahallesi yuvam akarca konutları girişi dere kenarını projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (2000 m2)		+
Bekirdere Mahallesi seyir terası yapılacak alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (650m2)		+
Bekirdere Mahallesi emel sokak çıkmazı yeşil alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (980m2)	+	+
Tepeköy Mahallesi 11 nolu ada karşısı yeşil bantın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (350m2)	+	
Çayırköy göleti çevresi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (5000 m2)	+	

Yeşilova Mahallesi Karaağaç camii yanı çocuk parkının çevre düzenleme projesinin uygulamasının tamamlanması.		+	+
Mahalle veya semtlerde açılacak kursları planlamak, sayısını ve kursiyerleri tespit etmek.			+
Toplam	**Sayı**	**9**	**11**
	Oran	**%43**	**%57**

Bekirpaşa Belediyesi'nin sosyal yaşam/etkileşimle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %57'si sosyal yaşam alanları, %43'ü ise etkinlik konularında fayda sunmaktadır.

Tablo 24: Bekirpaşa Belediyesi'nin İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi İmar/Restorasyonla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri	**Konut**	**Sosyal Alan Yapım / Restorasyon**	**Alt yapı**	**Üst yapı**
Bölgemizde şu an faaliyetini sürdürmekte olan sanayi dalları tespit edilerek ihtiyaç fazlası olan sanayi konuları ile ihtiyacımız olan sanayi birimlerinin tespit edilmesini sağlayarak 2007 yılı sonuna kadar kadar hangi sanayi dalı için ne kadar bir alana ihtiyaç duyulduğunu tespit etmek.	+			
Yahya Kaptan Mahallesi Hobi bahçeleri II projesinin uygulamasının tamamlanması		+		
2200 M2 alanı olan Yeşilova Mahallesi İlhan Sokak parkının uygulamasının tamamlanması		+		
4200 m2 alanı olan Seymen Sapağı – Yeni Kandıra Yolu üzerinde bulunan yeşil alanın düzenlenmesi			+	
2000 m2 alanı olan Hobi Bahçeleri II alanının karşısında bulunan yeşil alanın düzenlenmesi				+
2100 m2 alanı olan Yeşilova Mahallesi pazar alanı karşısında bulunan yeşil alanın uygulamasının tamamlanması			+	
1670 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları 9.ada çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması		+		

1720 m2 alanı olan Bayındırlık Konutları Kooperatif yanı çocuk parkının çevre düzenlemesinin tamamlanması	+			
Tepeköy Mahallesi köyiçi meydan ve çocuk parkı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (850 m2)		+		
Tepeköy Mahallesi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (3750 m2)			+	
Akçakoca Konutları çevre düzenleme projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (12.000 m2)			+	
Yahya Kaptan Mahallesi Terminal karşısı yeşil alanların projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (11.700 m2)		+		
Yahya Kaptan Mahallesi yuvam akarca konutları girişi dere kenarını projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (2000 m2)	+			
Bekirdere Mahallesi seyir terası yapılacak alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (650m2)	+			
Bekirdere Mahallesi emel sokak çıkmazı yeşil alanın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (980m2)	+			
Tavşantepe Mahallesi muhtarlık binası çevresinin projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (300 m2)	+			
Tepeköy Mahallesi 11 nolu ada karşısı yeşil bantın projesinin hazırlanması ve uygulamasının yapılması (350m2)	+			
Çayırköy göleti çevresi mesire alanı projesinin hazırlanması ve uygulamanın yapılması (5000 m2)		+		
Yeşilova Mahallesi Karaağaç camii yanı çocuk parkının çevre düzenleme projesinin uygulamasının tamamlanması.		+		
Yeşilova mah. Pazar alanı karşısı yeşil alan düzenlemesi		+		
Her yıl 10 trafonun boyanması		+		
Her yıl 3 okulun bahçelerinin düzenlenmesine yardımcı olmak		+	+	
Gündoğdu tepeköy altındaki 102 hektarlık alanın şuyulandırma işinin hizmet alımı ile yaptırılması için ihale edilmesi		+		
Çayırköy kuzeyindeki 44 hektarlık alanda şuyulandırma işinin hizmet alımı ile yaptırılması için ihale edilmesi.			+	

Çayırköy merkez ile planlı alan arasında 70 hektarlık alanda şuyulandırma işinin hizmet alımı ile yaptırılması için ihale edilmesi			+	
Çevre düzeni planında oluşacak olan 77 hektarlık sanayi alanının şuyulandırma işinin hizmet alımı ile yaptırılması için ihale edilmesi.		+		
Kadıköy ve M.A.Paşa Mahallelerinde (37 nolu bölge) yolda ve yeşil alanda kalan 7 adet binanın kamulaştırılması.	+			
İlave imar planı olarak planlanan ve Çayırköy köy yerleşik alanı ile planlı alan arasındaki 70 hektarlık alanın 2011 yılına kadar, imar planlarına altlık teşkil edecek zemin etüt çalışmalarını yapmak.				+
İlgili kurumlardan kurum görüşleri alınarak araştırma ve analizlerinin Harita Müdürlüğünden temin edilen halihazır paftaların üzerine işlenerek, yasa ve yönetmelikler doğrultusunda 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama İmar Planının tasarlanarak çizilmesi ve plan raporunun hazırlanması				+
Çevre düzeni içinde yapılaşmaya açılan ve gelişme bölgesi olarak tanımlanan 673 hektarlık alanın 350 hektarlık kısmında 2011 yılına kadar, İmar planlarına altlık teşkil edecek zemin etüd çalışmalarını yapmak.			+	
İlgili kurumlardan kurum görüşleri alınarak araştırma ve analizlerinin Harita Müdürlüğünden temin edilen halihazır paftaların üzerine işlenerek, yasa ve yönetmelikler doğrultusunda 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama İmar Planının tasarlanarak çizilmesi ve plan raporunun hazırlanması		+		
77 Hektarlık alanın zemin etüdünün yapılması	+			
Mevcut imar planı paftalarının yapılan tüm araştırmalar ve analizler sonucu yasa ve yönetmelikler çerçevesinde bilgisayar ortamında güncel durumu gösterir son halihazır ve kadastral paftaların üzerine aktarılması.	+			
Yenişehir Mahallesi kapalı Pazar alanı ve basketbol sahası ihalesi	+			

2010 yılına kadar 6 mahallemizde 7 tane çok amaçlı bina yapmak.		+		
2008 yılı sonuna kadar Ayazma mahallesi gündoğdu köyü mevkinde anfi tiyatro yapımı		+		
2008 yılı sonuna kadar paşa suyu mevkinde kaynak şişeleme tesisi yapımı			+	
Kadın ve çocuk sığınma evi 2010 yılına kadar, kimsesiz ihtiyaç sahibi kadın ve çocukların barınma ve korunma amaçlı binalarının yapımı.			+	
2010 yılı sonuna kadar yüksek öğretim öğrencilerine hizmet verecek yurtların yapımı				+
Eğitim kültür merkezi ahşap Türk Evi yapımı				+
Yeşilova mahallesi tretuvar ve asfalt yollarının yapılması				+
Erenler ve 28 Haziran mah. İçme suyu çalışmaları sonrasında bozulan üst yapıların yeniden yapılması.			+	
Fatih caddesi (Seymen cad. kuzeyi) üst yapısının tamamlanması			+	
Yahya kaptan mah. Armada Kent civarı yolların üst yapılarının tamamlanması.		+		
Yahya Kaptan Mah. Dere Kenarı yeni yerleşim bölgesinin yollarının açılması ve dolgularının yapılması	+			
Kadıköy mahallesi (Bağdat caddesi – Bulvar arkası) kilitli parke yollarının yenilenmesi.	+			
Yahya kaptan mahallesi kaldırımlarını yenilenmesi.	+			
28 Haziran mahallesi Küme evler mevkinde açılmış olan yolların (2006 Haziran) üst yapısının yapılması		+		
Periyodik yapılan yol bakım hizmetleri.		+		
Mahallemizde yıllık 3000 m İmar yolu açılması planlanmıştır. 5 yılda yaklaşık 15.000 m İmar yolu açılacağı düşünülmektedir.			+	
Erenler Mahallesi İmalat sokak üstündeki yeni açılan yola istinat duvarı yapılması			+	
Haziran mahallesi Atalay sokak istinat duvarı		+		
Haziran mahallesi Küme evler istinat duvarı	+			

Bekirdere Mh. Tel. sk. İle cephanelik arasında kalan çıkmaz sokağa istinat duvarı yapımı		+			
Yenişehir mahallesi Güzel sk. istinat duvarı yapımı		+			
Tavşantepe mh. Okşan, Mutlu, cem, kumlu sokaklarda istinat duvarı yapımı		+			
Gündoğdu mh. Arnavut sk. istinat duvarı yapımı		+			
Gündoğdu mh. Atatürk cd. Kenarı örnek evler yanı istinat duvarı yapımı		+			
Mahallelerimizde yılda 1400m^2 istinat duvarı yapımı planlanmıştır. 5 yıllık süreçte 7000m^2 istinat duvarı yapılacağı öngörülmektedir.		+			
Mahallelerimizde yıllık merdiven yapımı 400 mt. Olarak planlanmıştır. 5 yıllık süreçte 2000mt. merdiven yapımı öngörülmektedir		+			
Yıkım ihalesini yapmak		+			
2009 yılına kadar pilot bölge olarak seçtiğimiz bu alanda10m., 12m., ve 14m.2 'lik yollar üzerinde bulunan ve sadece bu yollara cepheli olan sıvasız ve boyasız binaların tesbiti ile sıva ve boya işlemlerinin yapılması.			+		
Toplam	**Sayı**	**24**	**12**	**9**	**6**
	Oran	**%45**	**%34**	**%15**	**%6**

Bekirpaşa Belediyesi'nin imar/restorasyonla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %45'i konut, %34'ü sosyal alan yapımı/restorasyon, %15'i alt yapı ve %6'sı ise üst yapı konularında fayda sunmaktadır.

Tablo 25: Bekirpaşa Belediyesi'nin Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Sporla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Eğitim / Bilgilendirme**	**Etkinlik**	**Yardım / Teşvik**
Projeleri hazır olan mevcut 4 parkımızda başlatılan Basketbol sahası uygulamasının tamamlanması.				+
Toplam	**Sayı**	**-**	**-**	**1**
	Oran	**-**	**-**	**%100**

Bekirpaşa Belediyesi'nin sporla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin %100 oranla yardım/teşvik konusunda fayda sunduğu görülmektedir.

Tablo 26: Bekirpaşa Belediyesi'nin Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Kültür-Sanatla İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Etkinlik**	**Fiziksel Alan Oluşturma**	**Eğitim / Bilgilendirme**
2008 yılı sonuna kadar Ayazma Mahallesi gündoğdu köyü mevkinde anfi tiyatro yapımı			+	
Eğitim kültür merkezi ahşap Türk Evi yapımı			+	
Mahalle veya semtlerde açılacak kursları planlamak, sayısını ve kursiyerleri tespit etmek.		+	+	
Uluslararası Avrasya Eğitim, Kültür ve Sosyal faaliyetler, 23 Nisan Uluslar arası Çocuk şenliği, düşkün, yaşlı, yetim, kimsesizlere, yönelik faaliyetler ve komşu ve bölge ülkelerine yönelik tiyatro yarışma ve gösterileri ile ulusal ve uluslararası resim, şiir etkinlikleri düzenlemek.		+	+	+
Ulusal kültürümüzü, adet ve geleneklerimizi tanıtmak ve geliştirmek için örnek projeler oluşturarak sergiler açmak.		+	+	
Toplam	**Sayı**	**3**	**5**	**1**
	Oran	**%28**	**%65**	**%7**

Bekirpaşa Belediyesi'nin kültür-sanatla ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projelerinin %65'inin fiziksel alan oluşturma, %28'inin etkinlik, %7'sinin ise eğitim/bilgilendirme konularında fayda sunmayı amaçladığı görülmektedir.

Tablo 27: Bekirpaşa Belediyesi'nin Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projelerinin Faydaları

Bekirpaşa Belediyesi Eğitimle İlgili Kentsel Dönüşüm Projeleri		**Etkinlik**	**Eğitim Ortamı Oluşturma**
2010 yılı sonuna kadar yüksek öğretim öğrencilerine yönelik yurtların yapımı			+
Toplam	**Sayı**		**1**
	Oran		**%100**

Bekirpaşa Belediyesi'nin eğitimle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin eğitim ortamı oluşturma amacıyla yapıldığı söylenebilmektedir.

SONUÇ

Toplumsal değişim süreci, tarih boyunca gözlemlenen diğer tüm değişimler gibi, her toplumda farklı zaman aralıklarında ve her toplumun kendine özgü - kültürel, ekonomik, tarihsel, toplumsal - koşullarının etkisinde, karşılıklı etkileşim içinde ancak birbirinden farklı şekillerde yaşanmaktadır.

Tarihçiler, sosyologlar ve mimarlar; modernliğin üretildiği yer olan kent üzerine kentsel tasarım/dönüşüm, kentli ve kent kültürü gibi kavramlarla, kentleşmeyi yorumlamaya ve yönlendirmeye çalışmışlardır. Özellikle merkez ülkelerinde kentsel planlama, kentlilik ve kent kültürü üzerine yoğunlaşan kuramsal çalışmalardan oluşmuş önemli bir yazın birikimi mevcuttur.

Türkiye'de ise kentleşme üzerine bugüne kadar yapılmış çalışmalar modernleşme kuramına yoğunlaşarak batı tipi toplumların gerçekleştirdiği değişimi model almışlardır. Buna göre azgelişmiş ülkeler batıdaki toplumsal süreçleri gecikmeli de olsa yaşayarak batı standartlarına ulaşabileceklerdir ve Türkiye'deki kentleşme sorunlarının temelinde bu batılı politikaları gerektiği gibi uygulayamamak yatmaktadır.

Bu çerçevede kaçak yapılaşma ve yeni - kentlilerin oluşturdukları kayıt dışı ekonomik faaliyetler, modern kentleşmenin engeli olarak görülüp olumsuz süreçler olarak değerlendirilmiş, bu yeni kent sakinlerinin mevcut durumu toplumsal olarak kopuk, fiziksel olarak estetik olmayan, ekonomik olarak marjinal, yasal olarak illegal olarak kavramsallaştırılmıştır.

Bu bakış açısına göre Türkiye'de kentlerin sorunlarının çözümü daha çok ve daha iyi planlama sonucu mümkün olabilir. Bu çerçevede, kente yapılacak müdahalelerin genel olarak yaşamı değiştirdiği gibi, yaşamı değiştiren etkiler de mekanı yeniden üreten ve tanımlayan bir değişime yol açar. Bu noktada yerel yönetim birimi olarak belediyeler, kentsel fiziksel ve sosyal dönüşümde önemli bir aktör olarak yer almaktadır. Belediyelerin de içinde bulunduğu yerel yönetimler, "devlet sınırları içinde yerleşmiş irili ufaklı insan topluluklarının (köy, kasaba, kent

vb.) ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla, belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal özerk kuruluşlardır".[199] Bugünkü hukuki niteliklerine ve etkinliklerine sahip olmasalar da, yerel yönetimler ilk kez merkezi otoritenin yetkilerinden bir kısmının bazı yerel otoritelere devredilmesinin bir sonucu olarak önem kazanmaya başlamıştır.

Merkezi yönetimin denetimine tabi olması, son dönemde özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde getirilen düzenlemelerle yetkilerinin artırılmaya başlanması ve yönetiminin ve kısmen yürütme organlarının doğrudan halk tarafından seçildiği ve oluşturulduğu, merkezi yönetim sistemince kabul gören bir sivil toplum kuruluşu özelliği taşıması kentleşme sürecinde belediyelerin önemli bir aktör olduğu fikrini pekiştirmektedir.

Demokratik yönetimin gerçekleştirilebilmesi için katılımcı yönetim anlayışının oluşturulmasında önemli bir yeri olan belediyelerin daha işlevsel hale getirilmesi, halkın yönetime dahil olabilmesinde önemli bir etken olabilir. Bu bağlamda halkın yönetime katılımı benimseyen bir belediye, temel demokratik gelişime zemin hazırlamaktadır.

Demokratik sistemin oluşturulması ise, simetrik bir iletişim sistemine bağlıdır. Simetrik bir iletişim sistemi, halkla yönetim erki arasında etkileşim meydana getirmektedir. Bu noktada halkla ilişkiler kurumun amaçlarını, çalışmalarını, politikasını ve bir bütün olarak çalışma alanını belirlemekte, bunları halka duyurmakta ve kuruluşla ilgili kamuların tutum ve davranışlarını da yönetime açıklamaktadır.[200]

Belediyeler, topluma karşı sorumlu ve saygılı bir işleyiş içinde olabilmenin yanı sıra sahip olduğu görevleri başarıyla yerine getirebilmek için toplumun güvenini, saygısını, ilgi ve desteğini sağlamak zorundadır. Hedeflere ulaşabilmek

[199] Halil Nadaroğlu, **Mahalli İdareler Teorisi Ekonomisi Uygulaması**, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1994, s. 3.
[200] B. Uysal Sezer, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1998, s.146.

için yönetsel işleyişi halkın beklentilerine cevap verecek düzeyde verimli kılma noktasında "halkla ilişkiler" olgusu oldukça önemlidir.

Halkla ilişkiler eylemlerinin yapısal özellikleri ve temel mantığı bakımından katılımcı, demokratik belediyecilik anlayışı için ne kadar önemli olduğu çok açık olsa da halkla ilişkilere birçok belediyede ve özellikle belediye başkanları tarafından yanlış anlamlar yüklenmektedir. Diğer bir ifadeyle belediyelerde bazı istisnalar dışında halkla ilişkiler konusuna bilinçli, planlı, sistemli ve sürekli bir işlev olarak yaklaşılmadığı söylenebilir.[201]

Çalışmada, toplumsal değişim sürecinde, bireyin toplumla ve yaşadığı kentle bütünleşebilme noktasında önem taşıyan kentsel dönüşüm projelerinin, halka en iyi hizmeti sunma, halkın istek ve beklentilerini karşılama amacıyla belediyeler tarafından nasıl yerine getirildiği ve yerine getirilirken halkla ilişkilerden ve halkla ilişkiler yönetiminin bütününü kapsayan mükemmel halkla ilişkilerden nasıl yararlandığı İzmit'teki belediyeler (Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyesi) özelinde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Karşılıklı derinlemesine görüşme ve içerik analizi yöntemiyle kentsel dönüşüm projelerinin ve bu projeleri uygulayan belediyelerin halkla ilişkiler açısından mükemmellik özelliklerini ne ölçüde taşıdığını belirlemeyi amaçlayan çalışma, iki aşamadan oluşmuştur.

Birinci aşamada, Grunig'in ortaya koyduğu kriterler doğrultusunda departman düzeyi ve örgüt düzeyi adı altında belediyelerin halkla ilişkiler yönetimini nasıl konumlandırdıkları ve tanımladıkları, program düzeyi altında ise halkla ilişkiler yönetiminin aşamalarını kentsel dönüşüm projelerinde nasıl gerçekleştirdikleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise, kentsel dönüşüm projelerinin faydaları üzerinde değerlendirme yapılarak, kentsel dönüşüm mantığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

[201] Selçuk Yalçındağ, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1996, s.84.

Elde edilen bulgular neticesinde Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyelerinde, halkla ilişkiler birim ya da birimlerinin örgütsel yapıdaki yeri göz önüne alındığında halkla ilişkiler etkinliğinin gerçek anlamıyla uygulanmadığı görülmüştür.

Grunig'e göre, iletişim programlarının örgütsel etkinliğe katkısını en üst düzeye çıkarmak için stratejik olarak yönetilmesi gereken departmanlar, etkili insan kaynakları, organik yapı, girişimcilik, simetrik iletişim sistemleri, liderlik, güçlü/katılımcı kültürler, stratejik planlama, sosyal sorumluluk, kadınlara ve azınlıklara destek, kalitenin önceliği, etkin operasyon sistemleri ve işbirlikçi bir toplumsal kültürden oluşmaktadır.[202]

Mükemmel halkla ilişkiler örgütleri ise, örgütün halkla ilişkiler konusundaki dünya görüşünün çift yönlü simetrik modeli yansıtması, halkla ilişkiler yöneticisinin baskın koalisyonda güç sahibi olması, otoriter değil katılımcı bir örgüt kültürünün olması, simetrik iç iletişim sistemi, organik örgüt yapısı, eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamların varlığını gerektirmektedir.

Örgütün halkla ilişkiler konusundaki dünya görüşünün çift yönlü simetrik modeli yansıtması, baskın koalisyonun dünya görüşü, halkla ilişkiler departmanın potansiyeli ve örgütün kültürü tarafından belirlenmektedir. Örgütsel kültür, baskın koalisyon tarafından, özellikle de örgütün kurucusu tarafından yaratılmakta, örgütün içinde yer aldığı toplumsal kültür ve örgütü çevreleyen ortamın da izlerini taşımaktadır.

Örgütsel kültürün halkla ilişkiler üzerindeki uzun dönemli etkisi, halkla ilişkilerle ilgili dünya görüşünü biçimlendirmesinde yatmaktadır. Kısa dönemde ise, halkla ilişkiler modellerinin seçimi üzerinde tekili olmaktadır. Örgüt kültürü esas olarak, otoriter, muhafazakar, bölümlenmiş ve reaktif ise, baskın koalisyon genellikle asimetrik halkla ilişkiler modellerinden birini seçecektir. Örgüt kültürü katılımcı, tümleştirici, liberal ve etkileşimli ise, baskın koalisyon simetrik bir halkla ilişkiler modeli seçme eğiliminde olacaktır.[203]

[202] Grunig, a.g.e, s. 26.
[203] A.g.e., s. 36.

Simetrik iç iletişim modeli, çalışan memnuniyetini ve örgütsel etkiliği artırmaya yardım etmektedir. Simetrik bir iletişim sistemi, örgüt çalışanlarına birbirleriyle, amirleriyle ya da üst düzey yöneticilerle diyalog kurma mekanizmaları sağlayan bir sistemdir. Bu noktada örgüt yapısı da önem taşımaktadır.

Organik bir örgüt yapısı, örgütün insan kaynaklarını geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Bu yüzden çalışanların morali, organik bir yapının, insan kaynaklarını geliştirmenin ve simetrik iletişimin sonucudur. Bu bağlamda simetrik iletişim örgütsel etkileşime iki yolla katkıda bulunmaktadır. İletişim moralin yükselmesine yardım ettiğinde, genellikle çalışanların örgütün hedeflerine ulaşma yeteneğine de katkısı artmaktadır. Ayrıca merkezsizleşmiş, organik bir örgütte, örgütün görece özerk alt sistemlerinin davranışının koordine edilmesi için simetrik iletişime gereksinim duyulmaktadır. Bu koordinasyon örgütün etkinliği için gereklidir.[204]

Halkla ilişkileri kamuoyu oluşturma, katılımı sağlama ve halkla karşılıklı iletişimi gerçekleştirebilme noktasında en önemli araç olarak kullanması gereken belediyelerin, örgütsel düzeyde Grunig'in ortaya attığı mükemmellik koşullarını taşıyabilmeleri önemlidir.

Bu bağlamda belediyelerde örgütsel düzeyde mükemmelliğin koşularına baktığımızda, Saraybahçe Belediyesi'nin, "katılımcı örgüt kültürü", "eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlar" özelliklerini taşıdığı; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise "halkla İlişkiler konusundaki dünya görüşünün dışa dönük faaliyetlerde çift yönlü simetrik modeli yansıtması", "katılımcı örgüt kültürü", "eylemci baskısı altındaki çalkantılı ve karmaşık ortamlar" özelliklerini taşıdığı görülmüştür.

Mükemmel halkla ilişkiler departmanları, stratejik kamularla yani örgütün hedeflerine ulaşma yeteneğini zayıflatan ya da güçlendiren kamularla örgüt arasındaki iletişimi yöneten departmanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda mükemmel halkla ilişkiler departmanın özellikleri; etkili insan kaynakları, organik

[204] A.g.e., s. 37.

yapı, girişimcilik, simetrik iletişim sistemleri, liderlik, güçlü/katılımcı kültürler, stratejik planlama, sosyal sorumluluk, kadınlara ve azınlıklara destek, kalitenin önceliği, etkin operasyon sistemleri ve işbirlikçi bir toplumsal kültürden oluşmaktadır.

Etkili insan kaynakları, mükemmel örgütlerin çalışanlarına özerklik sağlayarak ve stratejik kararlar almalarına izin vererek insanları güçlendirmelerini anlatmaktadır. Aynı zamanda çalışanların kişisel gelişimlerine ve iş kalitesine ilgi göstermek, çalışanlar arasında karşılıklı bağımlılığı öne çıkarmak, takım çalışması ile bireysel çaba arasında uygun bir denge kurmak gerekmektedir.

Organik yapı, bürokratik ve hiyerarşik örgütsel yapıları ortadan kaldırarak insanlara güç kazandırmayı anlatmaktadır. Organik yapıda, kararlar merkezsizleştirilmekte, yönetim yönetici sayısını olabildiğince azaltılarak gerçekleştirilmektedir. Böyle bir yapıda çalışanların katmanlaştırılmasından kaçınılmakta, üst yönetime ait yemek salonları gibi statü sembolleriyle çalışanlar rencide edilmemektedir. Aynı zamanda örgütü yapılandırmak yerine, tümleştirmek amacıyla liderlikten, işbirliğinden ve kültürden yararlanılmaktadır.

Girişimcilik, mükemmel örgütlerin yapısında bulunması gereken bir özelliktir. Organik yapılar geliştiren ve insan kaynaklarını besleyip güçlendiren örgütlerde örgüt içi bir girişimcilik ruhu ortaya çıkmaktadır.

Simetrik iletişim sistemleri, örgütsel mükemmellik çalışmalarında, hem iç hem de dış kamularla ilgili olarak kullanılmaktadır. Mükemmel örgütler müşterilerine, çalışanlarına ve diğer stratejik unsurlara yakın durmaktadırlar.

Liderlik, mükemmel örgütlerde, otoriter sistemler yerine ağ ilişkilerinden ve gezerek yönetimden yararlanan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Mükemmel liderler insanlara güç kazandırmakta, ancak politik güç çekişmelerini en aza indirgemektedirler. Aynı zamanda örgüte bir vizyon ve yön sağlayarak insanları güç kazandırmanın yol açabileceği karşılıklı kontrol altına almaktadırlar.

Güçlü/katılımcı kültürler, mükemmel örgütlerin çalışanlarının bir misyon duygusunu paylaşmalarını ifade etmektedir. İnsan kaynaklarına, organik yapılara, yeniliklere ve simetrik iletişime değer veren güçlü bir kültürün etkisi ile mükemmellik çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Stratejik planlama, mükemmel örgütlerin karlılığı ve hizmet kalitesini artırmak için kendi ortamlarındaki en önemli fırsat ve sınırlamaları ortaya çıkarma çalışmalarından oluşmaktadır.

Sosyal sorumluluk, örgütlerin kararlarının hem toplum hem de örgüt üzerindeki etkilerinin sonucu olmaktadır.

Kadınlara ve azınlıklara destek, mükemmel örgütlerin kadınları ve azınlık gruplarının üyelerini işe alarak ve onların kariyerini destekleyici adınlar atarak çeşitliliğin değerini bildiklerini ifade etmektedir.

Kalitenin önceliği, eylemlerin gerçekleştirilmesi, kararların alınması ve kaynakların dağıtılması sırasında dikkate alınması gereken bir öncelik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Etkin operasyon sistemleri, diğer özelliklerle birlikte örgütün gündelik yönetiminde hayata geçirmeye yönelik yönetim sistemlerinin geliştirilmesini ifade etmektedir.

İşbirlikçi bir toplumsal kültür, işbirliğini, katılımcılığını, güveni ve karşılıklı sorumluluğu vurgulayan bir kültüre sahip toplumlarda mükemmel örgütlerin ortaya çıkmasını vurgulamaktadır.

Bütün bu özellikler doğrultusunda, belediyelerin kamuoyu oluşturma, katılımı sağlama, halkın istek ve beklentilerini karşılıklı iletişimle gerçekleştirebilme noktasında en önemli araç olan halkla ilişkileri nasıl tanımladıkları ve nasıl kullandıkları önem taşımaktadır.

Bu bağlamda belediyelerde departman düzeyinde mükemmelliğin koşullarına bakıldığında, Saraybahçe Belediyesi'nin "etkili insan kaynakları", "girişimcilik", "güçlü/katılımcı kültürler", "sosyal sorumluluk", "kadınlara ve göçmenlere destek" özelliklerini taşıdığı, Bekirpaşa Belediyesi'nin "etkili insan kaynakları", "girişimcilik", "simetrik iç iletişim", "güçlü/katılımcı kültürler", "sosyal sorumluluk", "kadınlara ve göçmenlere destek" özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Bütün bu özellikler göz önüne alındığında halkla ilişkiler etkinliğinin her iki belediyede de gerçek anlamıyla uygulanmadığı görülmüştür.

Mükemmel halkla ilişkilerin program düzeyinde ise, iletişim programlarının etkin bir şekilde planlanması ön plana çıkmaktadır. Bu kurama göre, örgütsel iletişim stratejik olarak gerçekleştirilmelidir. Halkla ilişkilerin örgütleri daha etkin kılabilmesi için iletişimin stratejik olarak yönetilmesi gerekmektedir. Halkla ilişkileri stratejik olarak yürüten örgütler, örgüt için en büyük tehditleri yaratan ve en büyük fırsatları sunan iç ve dış kamularla iletişim kurmalarına yarayacak iletişim programları geliştirmektedir. Bu yolla halkla ilişkiler, örgütün etkinliğini artırma ya da kısıtlama olasılığı en yüksek olan kamularla iletişim kurmaktadır.

Araştırma kapsamında, program düzeyi ile belediyelerin halkla ilişkiler yönetiminin aşamalarını kentsel dönüşüm projelerinde nasıl gerçekleştirdikleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Bu noktada, öncelikle belediyelerin stratejik planlarına bakılmış olup, bu planlarında durum analizi kapsamında yaptıkları; güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri, hedef kitle ve sosyal paydaşlar analizi, stratejiler ve hedefleri incelenmiştir.

Belediyelerin durum analizi kapsamında yaptıkları güçlü ve zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler değerlendirmelerine bakıldığında, Saraybahçe Belediyesi'nin kurum içi, bulunduğu sınırlar kapsamında, faaliyetlerine göre, varlıklarına göre, yasalara göre, dış çevreyi dikkate alarak alt başlıkları altında daha detaylı bir analiz yaptığı görülmekle birlikte, Bekirpaşa Belediyesi ise, iç analiz kapsamında daha genel bir değerlendirme yaptığı görülmüştür.

Belediyelerin hedef kitle ve sosyal paydaş analizlerinde ise, Saraybahçe Belediyesi'nin sosyal paydaşlarını daha detaylı ve uzun bir liste halinde sıraladığı, Bekirpaşa Belediyesi'nin ise daha sınırlı ve genel bir paydaş listesine yer verdiği görülmüştür.

Belediyeler, durum analizinden elde ettikleri veriler doğrultusunda yapacakları faaliyetler ve kentsel dönüşüme yönelik projelerinin etkinliği için stratejiler ve bu stratejiler doğrultusunda hedefler belirlemiştir. Belediyelerin genel faaliyetleri ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında oluşturdukları stratejilere baktığımızda, Saraybahçe Belediyesi'nin yedi, Bekirpaşa Belediyesi toplamda beş strateji oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bu stratejilerden Saraybahçe Belediyesi'nin ilk stratejisini turistik kent kimliği oluştururken, Bekirpaşa Belediyesi çevre ve halk sağlığı gibi genel bir tanımlama yapmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde, Saraybahçe Belediyesi'nin kentsel dönüşüm bağlamında kent kimliğine daha fazla önem verdiğini, Bekirpaşa Belediyesi'nin ise, çevre kirliliği ve düzenleme kapsamındaki çalışmalara öncelik tanıdığını söyleyebilmekteyiz.

Ayrıca Belediyeler, oluşturdukları stratejiler kapsamında hedefler belirleyerek her hedef altında da faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu noktada Saraybahçe Belediyesi, misyon ve vizyonları doğrultusunda, halkın ve kentin ihtiyaçlarını düşünerek oluşturduğu stratejilerinde hedeflerini de açık bir şekilde tanımlayarak, gerçekleştirmek istediği faaliyetlerinin daha iyi anlaşılmasını ve gerektiği gibi yapılıp yapılmadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda Saraybahçe Belediyesi, toplamda yedi stratejisi ve bu stratejilere bağlı otuz sekiz hedefle faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Bekirpaşa Belediyesi de, stratejileri doğrultusunda hedeflerini tanımlamış olmakla birlikte, 2007-2011 Stratejik planına baktığımızda, Saraybahçe'den farklı ve olması gereken bir şekilde hedeflerin yanında amaçlarını da tanımlamıştır.

Stratejik planda, yapılacak faaliyetlerle ilgili stratejiler oluşturulurken, halkla ilişkiler açısından ilk ve en önemli aşama amaçların ve hedeflerin belirlenmesidir.

Amaç ve hedef birbirinden farklı kavramlar olmakla birlikte, amaçlar hedeflerin geliştirilmesine rehberlik etmekte, hedefler ise hangi ikna edici stratejinin kullanılacağına, sorun ya da fırsatların üstüne gidilecek taktiklerin neler olacağına karar vermeyi sağlamaktadır. Ayrıca amaç, bir örgütün misyonu ya da vizyonunda kökleri görülen ve genel terimlerle ifade edilip ölçümlemeyi içermeyen bir örgütsel yöneliş olup; hedefler ise, örgütün amaçları arasından doğan bir ya da birden fazla ifadelerden oluşmaktadır. Bu bağlamda Saraybahçe Belediyesi'nin hedeflerini, halkla ilişkiler bakış açısı altında değerlendirdiğimizde, tarihleriyle ve oranlarıyla birlikte verilmesinin, ölçülebilir sonuçlar ortaya çıkarmak açısından önem taşıdığını söyleyebilmekteyiz.

Belediyelerin oluşturdukları stratejileri ve hedefleri, mükemmel halkla ilişkiler açısından değerlendirdiğimizde, genel olarak halkla ilişkilerin yönetiminin öngördüğü şekilde tanımlamaların yapıldığı, ancak hedefler arasında çok fazla iletişim araçlarının belirlenmediği göze çarpmaktadır.

İletişim araçlarının belirlenmesi, halkla ilişkiler stratejilerinin son aşamasını oluşturmakla birlikte, hedef kitle ve sosyal paydaşlara ulaşılmasında mesajların belirlenmesi, mesajların gönderileceği iletişim araçlarının seçimi ve etkili bir biçimde kullanılmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda halkla ilişkiler araç ve ortamlarında bahsedilen yazılı, sözlü, görsel-işitsel ve birleşik ortamlı araçlardan yararlanmak mümkündür.

Her aracın kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurulup, hedef kitle ile uyumuna bakılarak, mesajların etkili bir şekilde iletilmesi sağlanmaktadır. Belediyelerin oluşturdukları hedeflerinde iletişim araçlarına fazla yer vermemelerini, belediyelerin halkla ilişkiler departmanlarının etkin bir şekilde yönetimde söz sahibi olmadıklarına ve halkla ilişkiler departmanlarında bulunan temsilcilerin halkla ilişkiler eğitimi ve becerisinden kısmen yoksun olduklarına bağlayabilmemiz mümkündür.

Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan kentsel dönüşüm projelerinin faydaları ise, kentsel dönüşümün sadece fiziksel bir değişim noktasında yapılıp

yapılmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çünkü, daha öncede bahsedildiği üzere kentsel dönüşüm kenti sadece fiziksel olarak değiştirmek değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bağlamda da değişiklikler yaparak toplumsal fayda sağlamaktadır.

Bu değişikliklerin ve dönüşümlerin yapılması noktasında ön plana çıkan belediyelere baktığımızda, Saraybahçe Belediyesi'nin ve Bekirpaşa Belediyesi'nin 2007-2011 Stratejik Planı'nda yer alan strateji, hedef ve faaliyetleri kapsayan kentsel dönüşüm projelerinin; kadın-çocuk-yaşlı-özürlü, tarih, kurumsal yapı, ekonomik yaşam, doğal çevre/çevre temizlik, ulaşım-trafik, sosyal yaşam, imar/restorasyon, sağlık-spor, kültür-sanat ve eğitim alanlarında olduğu görülmüştür.

Saraybahçe Belediyesi'nin kadın, çocuk, yaşlı ve özürlülere ilişkin gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri beş adet olmakla birlikte, faydaları sırasıyla eğitim, ekonomik ve kültürel alanda; Bekirpaşa Belediyesi'nin kadın, çocuk, yaşlı ve özürlülerle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri ise sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin ekonomik ve eğitim alanında fayda sunmayı amaçladığı tespit edilmiştir.

Saraybahçe Belediyesi'nin tarihle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri beş adet olmakla birlikte faydaları sırasıyla fiziksel değişim, bilgilendirme/bilinçlendirme olup; Bekirpaşa Belediyesi'nin tarihle ilgili projesinin olmadığı görülmüştür.

Saraybahçe Belediyesi'nin kurumsal yapı ile ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri toplamda 66 adet olmakla birlikte faydalarına baktığımızda, sırasıyla iş geliştirme/ ölçümleme/kalite, ekonomik, teknolojik, ortaklıklar/ iletişim/tanıtım ve eğitim/insan kaynakları alanlarında olduğu; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise toplamda 15 adet kurumsal yapı ile ilgili kentsel dönüşüm projesinin olduğu, bu projelerin faydalarının da sırasıyla iş geliştirme/ ölçümleme/kalite, teknoloji uygulama geliştirme, ekonomi, eğitim ve ortaklık/ iletişim/tanıtım konularında olduğu tespit edilmiştir.

Saraybahçe Belediyesi'nin ekonomik yaşamla ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 12 adet olmakla birlikte, bu projelerin sırasıyla fiziksel düzenleme/denetim ve yardım amacı taşıdığı; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise toplamda 3 adet ekonomik yaşamla ilgili projesinin olduğu, bu projelerinde daha çok fiziksel düzenleme/denetim amacı taşıdığı görülmüştür.

Saraybahçe Belediyesi'nin doğal çevre/çevre temizlikle ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 16 adet olmakla birlikte, bu projeler sırasıyla temizlik/hizmet, altyapı, bilinçlendirme, doğal sosyal alan ve ağaçlandırma/yeşillendirme faydası sunmakta; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise toplamda 25 adet doğal çevre/çevre temizlikle ilgili kentsel dönüşüm projesinin olduğu, bu projelerinde daha çok doğal sosyal alan, ağaçlandırma/yeşillendirme, temizlik/hizmet, alt yapı, bilinçlendirme faydası sunduğu ortaya çıkarılmıştır.

Saraybahçe Belediyesi'nin ulaşım/trafikle ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 11 adet olmakla birlikte, bu projelerin sırasıyla alt yapı/fiziksel düzenleme, bilgilendirme amacı taşıdığı; Bekirpaşa Belediyesi'nin ise ulaşım/trafikle ilgili kentsel dönüşüm projesinin olmadığı tespit edilmiştir.

Saraybahçe Belediyesi'nin sosyal yaşam/etkileşim ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 25 adet olmakla birlikte, bu projelerin sırasıyla sosyal yaşam, etkinlik amacı taşıdığı; Bekirpaşa Belediyesi'nin toplamda 18 adet sosyal yaşam/etkileşimle ilgili kentsel dönüşüm projelerinin sırasıyla sosyal yaşam alanları ve etkinlik amacı taşıdığı bulunmuştur.

Saraybahçe Belediyesi'nin imar/restorasyonla ilgili toplamda 48 adet kentsel dönüşüm projesinin sırasıyla üst yapı, sosyal alan/restorasyon, alt yapı ve konut alanlarında; Bekirpaşa Belediyesi'nin imar/restorasyonla ilgili toplamda 65 det kentsel dönüşüm projesinin, sırasıyla konut, sosyal alan yapımı/restorasyon, alt yapı ve üst yapı konularında fayda sunduğu görülmüştür.

Saraybahçe Belediyesi'nin sağlık/sporla ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 18 adet olmakla birlikte, faydaları sırasıyla eğitim/bilgilendirme, etkinlik

ve yardım/teşvik; Bekirpaşa Belediyesi'nin sporla ilgili kentsel dönüşüm projeleri sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin tamamıyla yardım/teşvik konusunda fayda sunduğu tespit edilmiştir.

Saraybahçe Belediyesi'nin kültür-sanatla ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 14 adet olmakla birlikte, bu projelerin sırasıyla etkinlik, fiziksel alan oluşturma ve eğitim/bilgilendirme; Bekirpaşa Belediyesi'nin kültür-sanatla ilgili toplamda 5 adet kentsel dönüşüm projesinin sırasıyla fiziksel alan oluşturma, etkinlik, eğitim/bilgilendirme konularında fayda sunmayı amaçladığı ortaya çıkarılmıştır.

Saraybahçe Belediyesi'nin eğitimle ilgili kentsel dönüşüm projeleri toplamda 17 adet olmakla birlikte, bu projelerin sırasıyla etkinlik, eğitim alanı oluşturma; Bekirpaşa Belediyesi'nin eğitimle ilgili gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projeleri sadece bir adet olmakla birlikte, bu projenin eğitim ortamı oluşturma amacı taşıdığı tespit edilmiştir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde, Türkiye'de kentsel dönüşümün ağırlıklı olarak fiziksel kentsel dönüşüm olarak anlamlandırıldığı ve araştırma konusu olan Saraybahçe ve Bekirpaşa Belediyelerinde de bu durum geçerli olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği uyum sürecinde yerel yönetimlere biçilen görev ve işlevlerin yerine getirilebilmesi yolunda önemli bir yere sahip olabilecek halkla ilişkiler uygulama ve mantığının Türkiye'de belediyecilik anlayışında pek yeri olmadığı ya da kısıtlı anlamlar yüklenerek önem veriliyor gibi davranıldığı ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan Türkiye'deki yerel ve merkezi yönetim yapısının ve işleyişinin de halkla ilişkilerin belediyeler tarafından, istense de gerçek işleviyle uygulanması karşısında engel oluşturduğu tespit edilmiştir. Çalışma, kentsel dönüşümün toplumsal dinamiklerini, yerel yönetim birimi olarak belediye yapılanmasının faaliyetleri üzerinden, belediyelerin iletişim/halkla ilişkiler yöntem, anlayış ve uygulamaları çerçevesinde Mükemmel Halkla İlişkiler Kuramı bağlamında anlamlandırılması ve bu yolla belediyelerde halkla ilişkiler uygulamalarının karakteristiğinin ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

YARARLANILAN YAYINLAR

AKDAĞ Mustafa; "Halkla İlişkilerde Sosyal Sorumluluk", **Tüm Yönleriyle Halkla İlişkiler ve Tanıtım**, Ed. Metin Işık, Konya: Eğitim Kitapevi Yayını, 2007.

AKÇALI Nazif, **Siyaset Bilimine Giriş,** Bornova: Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, No:1, 1991.

AKKAR Z.Müge, "Kentsel Dönüşüm Üzerine, Batıdaki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye", **Planlama Dergisi**, 2006/2, 29-38, 2006.

AKSOY Necdet; "Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı", **Türk İdare Dergisi,** 9/2006.

ALP İbrahim, "Kentsel Dönüşüm-Kentsel Mekanın Yeniden Üretilmesi Sürecinde Yönetişim ve Uygulama Araçları", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi), İstanbul, 2005.

ALTINTAŞ Hakan, "Küreselleşme ve Küresel Kent Kavramı: New York, Londra, İstanbul Kentlerindeki Ekonomik-Sosyal Transformasyon Sürecinin Analizi" (Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002).

ARMAĞAN Sibel, ARMAĞAN İbrahim, **Toplumbilim,** İzmir: Barış Yayınları,1988.

ASLANOĞLU Rana, **Kent Kimlik ve Küreselleşme,** Bursa: Ezgi Kitapevi, 1998.

ASNA Alaeddin, **Kuramda ve Uygulamada Halkla İlişkiler**, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2006.

ATAÖV Anlı, OSMAY Sevin, "Türkiye'de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım", **METU JFA,** Sayı: 2007/2 (24/2).

AYATA Sencer, AYATA Ayşe, **Konut Komşuluk ve Kent Kültürü,** Ankara: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Konut Ara Dizisi 10, 1996.

AYDEDE Ceyda, **Teorik ve Uygulamalı Halkla İlişkiler Kampanyaları,** 3.b., İstanbul: Mediacat Yayınları, 2002.

AZİZ Aysel, **Siyasal İletişim,** Ankara: Nobel Yayınları, 2003.

BAL Hüseyin, **Kent Sosyolojisi,** Isparta: Fakülte Kitapevi, 2002.

BALAMİR Murat, "Türkiye'de Kentsel İyileştirme ve Dönüşüme İlişkin Güncel Öneri ve Modeller", **Mimarlık Dergisi,** İstanbul, 2005.

BALTA PELTEKOĞLU Filiz, **Halkla İlişkiler Nedir?,** 5.b., İstanbul: Beta Yayınları, 2007.

BAYRAKTAR Erdoğan, **Gecekondu ve Kentsel Yenileme**, Ankara: Ekonomik ve Araştırmalar Merkezi Yayını, 2006.

BIÇAKÇI İlker, **İletişim ve Halkla İlişkiler, Eleştirel Bir Yaklaşım,** İstanbul: Mediacat Yayınları, 2002.

BİBER Ayhan, **Halkla İlişkilerde Teorik Bir Çerçeve,** Ankara: Vadi Yayınları, 2004.

BİRSEL Güven, "Değişim-Dönüşüm Sürecinde "Kimlik Arayışları" ve "Kentsel Yenileşme" Kavramı", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 2003.

BLUMENFELD Hans, **The Modern Metropolis**, London: MIT, 1967.

BOSTANCI Naci, **Değişme Gerçeği, Kültür ve Değişme**, İstanbul: Damla Ofset, 1990.

BOSTANCI Naci, **Değişme Gerçeği, Kültür ve Değişme**, İstanbul: Damla Ofset, 1990.

BOZKURT Güvenç, "Kentlerin Kimliği ve Antalya Üzerine Notlar, Öneriler, Örnekler", **Mimarlık Dergisi**, sayı 1, 1991, s.19-28.

BUDAK Gönül, BUDAK Gülay, **Halkla İlişkiler Davranışsal Bir Yaklaşım**, İstanbul: Beta Yayınları, 1995.

CAN Halil, **Organizasyon ve Yönetim**, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1997.

CASTELLS Manuel, **Kent Sınıf İktidar,** Çev: Asuman Erendil, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi, 1997.

ÇAKIROĞLU Necibe, **Kentsel Yaşam ve Kent Sevgisi**, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1981.

ÇAMDERELİ Mete, **Ana Çizgileriyle Halkla İlişkiler,** Konya: Çizgi Yayınevi, 2000.

ÇİTCİ Oya, **Yerel Yönetimlerde Temsil,** Ankara: TODAİE Yayını, 1989.

DEMİREL Işıl Hande, "Kentsel Mekânın İletişim İşlevi" (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003).

DİNÇER Ömer, **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası,** 2. b., İstanbul: Timaş Basım, 1992.

EMREALP Sadun, HORGAN Drew, **Belediyelerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri**, Ankara: TOKİ Yayını, 1993.

ENLİL Zeynep M., "Yeniden İşlevlendirme ve Soylulaştırma; Bir Sınıfsal Proje Olarak Eski Kent Merkezlerinin ve Tarihi Dokunun Yeniden Ele Geçirilmesi", **Domus Dergisi**, 2000.

ERASLAN YAYINOĞLU Pınar, **Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler**, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2005.

ERAYDIN Ayla, **Değişen Mekan,** Ankara: Dost Yay., 2006.

ERBEY Erden, "Kentsel Koruma ve Yenileşmede Dönüşüm Projeleri-Eyüp Rehabilitasyon Projeleri", **Planlama Dergisi,** 2004.

ERDEM Ayhan, AKBABA Ebru, "Halkla İlişkiler Nedir? Ne Değildir?", **Tüm Yönleriyle Halkla İlişkiler ve Tanıtım**, Ed. Metin Işık, Konya: Eğitim Kitapevi Yayını, 2007.

ERDEN Yaşar Dilek, "Kentsel Yenileşmede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri", (Basılmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, 2003).

ERDOĞAN İrfan, **İletişimi Anlamak,** Ankara: Erk Yayınları, 2005

ERDOĞAN İrfan, **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler,** Ankara: Erk Yayınları, 2006.

ERENGÜL Bilge, **Kültür Sihirbazları**, İstanbul: Evrin Yayınevi, 1997.

ERYILMAZ Bilal, "Küreselleşen Dünyada Kent, İnsan ve Yönetim", **İzlenim Dergisi**, S.33-34, İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.

EŞ Muharrem, "Bilgi Toplumu Sürecinde Kentsel Dönüşüm: İstanbul Örneği", http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=163 (14.05.08).

GİDDENS Anthony, **Sosyoloji,** (haz.) Hüseyin Özel, Cemal Güzel, Ankara: Ayraç Yay., 2000.

GÖÇER Orhan, **Kentsel Yoğunluk Bölgeleri ve Sınırlandırma Kriterleri**, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yayınları, No:3, 1995.

GÖZÜBÜYÜK Şeref, **Anayasa Hukuku,** Ankara: Turhan Kitabevi, 1999.

GRUNİG James, **Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik,** İstanbul: Rota Yayınları, 2005.

GÜNDAY Metin, **İdare Hukuku,** 6.b., Ankara: İmaj Kitabevi, 2002.

GÜNDÜZ Oğuz, "Küreselleşme Sürecinde Türk Kentlerinin Kimlik Sorunları ve İzmir Örneği", 1.Uluslar arası Kentsel Tasarım Buluşması, Mimar Sinan Üniversitesi, 2001.

GÜRDAL Sahavet, **Halkla İlişkiler ve Yerel Yönetimlerde Uygulamalar**, İstanbul: RGA Yönetim Danışmanlık Yayınları, 1997.

GÜRPINAR Ergun, **Kent ve Çevre Sorunlarına Bir Bakış**, İstanbul: Der Yayınları, 1996.

GÜRÜZ Demet, **Halkla İlişkiler Teknikleri**, 2. Baskı, İzmir: Ege Ün. İletişim Fak. Yay., 2003.

GÜVENÇ Bozkurt, **Kültürün abc'si,** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.

HALL Stuart, **Medya İktidar İdeoloji,** Çev. Mehmet Küçük, Ankara: Ark Yayınları, 1999.

HARVEY David, **Sosyal Adalet ve Şehir,** İstanbul: Metis Yayınları, 2003.

HOBSBAWN Eric J., **Sanayi ve İmparatorluk**, çev. Abdullah Ersoy, Ankara: Dost Yayınları, 1998.

İÇDUYU Ahmet, **Türkiye'de İçgöç,** İstanbul: Tarih Vakfı Yayını, 1998.

İNAN Atilla, "Demokratik Kitle Örgütlerinin Yerel Yönetimlere Demokratik Katılımı", **Çağdaş Yerel Yönetimler,** C. 7, S.2, TODAİE Yay. Ankara, Nisan 1998.

İŞÇİ Metin, **Halkla İlişkiler**, İstanbul: Der Yay., 2002.

İŞLER Esma K., **Halkla İlişkiler, Mitler ve Gerçekler,** Ankara: G.Ü. İletişim Fak. 40. Yıl Kitaplığı, 2007.

KARAARSLAN Şahin, "Şanlıurfa Tarihi Kent Merkezinde Yenileme ve Canlandırma Sürecinde Yetkiler-Tasarım İlkeleri", **Mimarlık Dekorasyon Dergisi,** Sayı 57, 2000.

KARADOĞAN Ece, "Toplumsal Yaşamda ve Halkla İlişkilerde Güven Olgusu", **Halkla İlişkiler Kitabı**, Ed. A. Okay vd., İstanbul: İstanbul Ün. Yay., 2003.

KARPAT Kemal, **Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm,** çev. Abdulkerim Sönmez, Ankara: İmge Yayınevi, 2003.

KARTAL Kemal, **Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentlileşme,** Ankara: Adım Yayıncılık. 2.Baskı, 1992.

KARTEPE Şükrü, **İdare Hukuku,** İzmir: Anadolu Matbaacılık, 1988.

KAYASU Serap, YAŞAR Suna Senem, "Kentsel Dönüşüm Üzerine Bir Değerlendirme: Kavramlar, Gözlemler", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, İstanbul, 2003.

KAZANCI Metin, **Kamuda ve Özel Sektörde Halkla İlişkiler**, Ankara: Turhan Kitabevi, 1997.

KEANE John, **Demokrasi ve Sivil Toplum,** çev. Nemci Erdoğan, İstanbul: Verso Yayınları, 1994.

KELEŞ Ruşen, **Kentbilim Terimleri Sözlüğü,** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1980.

KELEŞ Ruşen, **Kentleşme Politikası,** Ankara: İmge Kitapevi, 1996.

Kentbilim Sözlüğü, "Kent", Ankara: Türk DilKurumu, 1998.

KILIÇBAY Mehmet Ali, **Şehirler ve Kentler,** Ankara: İmge Yayınevi, 2000.

KIRAY Mübeccel, **Büyük Kent ve Değişen Aile, Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler,** Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1984.

KIRAY Mübeccel, **Modernleşmenin Temel Süreçleri Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme,** İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1999.

KIRAY Mübeccel, **Tarihsel ve Toplumsal Süreç Olarak Gelişme İlerleme ve Türkiye Gerçeği,** İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1999.

KONGAR Emre, **12 Eylül Kültürü,** 2.b., İstanbul: Remzi Kitapevi, 1993.

KONGAR Emre, **Toplumsal Değişim Kuramları ve Türkiye Gerçeği,** 12.b., İstanbul: Remzi Kitapevi, 2007.

KONGAR Emre, **21. Yüzyılda Türkiye, 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Yapısı,** İstanbul: Remzi Kitapevi, 2000.

KONUK Giray, “Kentlerimizi Yeniden Biçimlendirmede Bir Kentsel Tasarım Aracı Olarak Kentsel Yenileşme”, Uluslararası 14. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, 2003.

KORKMAZ Abdullah, **Değişme ve Farklılaşma**, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2006.

KUBAN Doğan **Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları**, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi (YEM), 1998.

KURKTAN BİLGESEVEN Amiran, **Köy Sosyolojisi,** İstanbul: Filiz Kitabevi,1988.

MARDİN Betül, **Değerli Dostum,** (der.) Gül Ulkat, İstanbul: Sani Mat Ltd., 1994.

MARDİN Şerif, **Türkiye’de Toplum ve Siyaset-Makaleler I**, İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.

MENGÜ Seda Ç.; “Halkla İlişkilerde Tutarlı İzlenim Yaratımı”, **Halkla İlişkiler Kitabı,** Ed. A. Okay vd., İstanbul: İstanbul Ün. Yay., 2003.

MOORE Wilbert, **Social Change,** New Jersey: Prentice Hall, 1974.

NADAROĞLU Halil, **Mahalli İdareler Teorisi Ekonomisi Uygulaması**, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1994.

NALKAYA Saim, Kentsel Dönüşüm ve Kent Kimliği, Yapı Dergisi, 2006, Sayı 292

Nasıl Bir Belediye, Nasıl Bir Yerel Yönetim, Esenyurt Belediyesi Kent ve Demokrasi Yayınları-I, İstanbul, 1996.

OKAY Aydemir, OKAY Ayla, **Halkla İlişkiler Kavramı Strateji ve Uygulamaları**, İstanbul: Der Yayınları, 2001.

OKTAY Mahmut, **Halkla İlişkiler Mesleğinin İletişim Yöntem ve Araçları**, İstanbul: Der Yayınları, 1996.

OKTAY Mahmut, **Politikada Halkla İlişkiler,** İstanbul: Derin Yayınları, 2002.

ONBAŞI Funda, **Sivil Toplum,** İstanbul: L&M Yayınları, 2005

OSKAY Ülgen, **Sosyolojik Düşünce Tarihi,** Ege Üniversitesi Yayınları; No: 55, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1990.

OSKAY Ünsal, **İletişimin ABC'si**, İstanbul: Simavi Yayınları, 1992.

ÖNAL Güngör, **Halkla İlişkiler,** İstanbul: Türkmen Kitapevi, 1997.

ÖNER Şerif, "Belediyelerde Yönetime Katılmada Halkla İlişkilerin Rolü Ve Önemi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 3, Sayı:2, 2001.

ÖNER Şerif, "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları", **Çağdaş Yerel Yönetimler,** C.10, S.2, Ankara: TODAİ Yay., 2001.

ÖRNEK Acar, **Kamu Yönetimi,** İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1988.

ÖZBEK Meral , "Kamusal Mekânlar ve Kent Haritaları", **XI Dergisi,** İstanbul, 2001.

ÖZBEK SÖNMEZ İpek, "Kentsel Dönüşüm Süreçlerinde Aktörler – Beklentiler – Riskler", **Ege Mimarlık Dergisi,** Sayı 1, 2005.

ÖZDEMİR SÖNMEZ Nihan, "Düzensiz Konut Alanlarında Kentsel Dönüşüm Modelleri Üzerine Bir Değerlendirme", **Planlama Dergisi,** 2006/2, ss:121, 2006.

ÖZDEMİR DAĞISTAN Melike Z., "Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış", **TMMOB Planlama Dergisi**, (2005/1), 20-25, 2005.

ÖZDEN Kemal, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Kimlik Politikası", **Yönetişim Dergisi**, Vol. 1, 2002, s. 51-59.

ÖZDEN Pınar, "Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi Sürecinde Kentsel Tasarım: Malzeme, Estetik, Görsellik Öğelerinin Kullanımı", **SPO Mart Bülteni**, 2000.

PUSTU Yusuf, "Küreselleşme Sürecinde Kent, Antik Site'den Dünya Kentine", **Sayıştay Dergisi**, 2006, Sayı: 60.

ROBERTS Peter, SYKES Hugh, **The Evulation, Defination and Purpuse of Urban Regeneration, Urban Regeneration A Handbook,** London: Urban Regenation Pres, 2000.

SAYAN Mehmet Sami, "Tarihi Kent Dokularında Dönüşüm ve Süreklilik: Antalya Kaleiçi Örneği", Uluslararası 14.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, 2003.

SCHROEDER Ralp, **Max Weber ve Kültür Sosyolojisi,** çev. Mehmet Küçük, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1996.

SEZER B. Uysal, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1998.

SMİTH Anthony, **Toplumsal Değişme Anlayışı,** çev. Üsal Oskay, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1996.

STEVENS Art, "Public Relations in the Year 2000", **Public Relations Quarterly**, No:2, 1996.

SOJA Edward, **Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions**, Oxford: Blackwell Publishing, 2000.

SUHER Hande, "Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları", Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 1995, s.3-12.

ŞAHİN Savaş Zafer, "İmar Planı Değişiklikleri ve İmar Hakları Aracılığıyla Yanıltıcı (Pseudo) Kentsel Dönüşüm Senaryoları: Ankara Altındağ İlçesi Örneği", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 2003.

ŞİMŞEK M. Şerif, **Yönetim ve Organizasyon**, Konya: Damla Matbaacılık, 1996.

TANYELİ Uğur, **Düşlenmiş Rasyonalite Olarak Kent: Türkiye'de Planlama ve Çifte Bilinçlilik,** İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005.

TATLIDİL Ercan, "Kent Kültürü ve Boş Zamanları Değerlendirme", **Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler,** Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları, 1994.

TEKELİ İbrahim, **Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler,** İstanbul: Mimarlar Odası Yayınları, 1991.

TEKİNALP Şermin, UZUN Ruhdan, **İletişim Araştırma ve Kuramları,** 2.b., İstanbul: Beta Yayınları, 2006.

THEAKER Alison, **Halkla İlişkiler El Kitabı**, çev. Murat Yaz, İstanbul: Mediacat Yayınları, 2006.

TOCQUEVİLLE Alexis De, **Amerika'da Demokrasi,** (Çev.İ. Sezal ve F. Dilber), Ankara: Yetkin Yayınları, 1964.

TOPRAK Zerrin, **Yerel Yönetimler**, 6. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

TOPRAK Zerrin, **Kent Yönetimi ve Politikası,** 5. Baskı, İzmir: Anadolu Matbaacılık, 2001.

TORTOP Nuri, **Halkla İlişkiler,** 7.b., Ankara: Yargı Yayınları, 1998.

TORTOP Nuri, **Yönetim Bilimi**, Ankara: Yargı Yayınları, 1992.

TOURAİNE Alain, **Modernliğin Eleştirisi**, çev. Hülya Tufan, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994.

TUNA Korkut, **Kentlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1987.

TUNCER Berrin B., "Toplumsal Değişme Yaratmanın Bir Aracı Olarak Halkla İlişkiler ve Kadının Değişimi Üzerine Bir Araştırma", (Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005).

TÜREL Ali, KOÇ Hülya ve diğerleri, **Kentsel Dönüşüm Konut ve Arsa Politikaları Komisyonu Raporu**, Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2007.

UÇAR Tevfik Fikret ve diğerleri, Ferruh Uztuğ (ed.), **Halkla İlişkilerde Uygulama Teknikleri**, 2. baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2002.

USLUATA Ayseli, **İletişim,** İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.

UYSAL SEZER Birkan, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler**, Ankara: TODAİE, 1998.

UMUR Ziya, **Roma Hukuku**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, No:441, 1974.

ÜNVERDİ Hayat Z., "Türkiye'de 1980 Sonrası Kentsel Dönüşümün Toplumsal ve Mekansal Dinamikleri", TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, İstanbul, 2003.

VAROL Muharrem, **Halkla İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş,** Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1993.

VERSAN Vakur, **Kamu Yönetimi-Siyasi ve İdari Teşkilatı,** 8.b., İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1984.

WEBER Max, **Şehir**, çev. Musa Ceylan, İstanbul: Bakış Yayınları, 2003.

WİRTH Louis, "The Sociology of Ferdinand Tonnies", **The American Journal of Sociology,** 1926, s 412-422.

YALÇINDAĞ Selçuk, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler,** Ankara: TODAİE Yayını, 1996.

YENGİN Hülya, **Halkla İlişkilere Başlarken,** İstanbul: Gamze Yayıncılık, 2004.

YETKİN CILIZOĞLU Gamze, **Sivil Toplum Örgütlerinin İletişim Süreci,** İzmit: Yayıncı Yayınları, 2004.

YILDIRIM Ali, ŞİMŞEK Hasan, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 5.b., Ankara: Seçkin Yayınları, 2006.

YOZGAT Fazıl, **Sosyal Değişim Faktörleri: Politika, Eğitim, Ara insan gücü**. Ankara: Divan Kitabevi,1997.

YÖRÜKAN Ayla, **Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri**, Ankara: Nobel Yayınları, 2006.

YÜCESOY Emre, “Kentsel Tasarımda “Mekansal Kimlik” Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme: Mekansal Kimliği Okumak”, 1.Uluslararası Kentsel Tasarım Kongresi, Mimar Sinan Üniversitesi, 1999.

“Türkiye Halkla İlişkiler Derneği Tüzüğü”, www.tuhid.org, (17.03.08).

http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_hukuki, (12.05.08).

ÖZGEÇMİŞ

Hakan Küçüksaraç 1979'da Sakarya'da doğdu. 1996 yılında Atatürk Lisesi'nden, 2000 yılında Kocaeli Üniversitesi Kullar Meslek Yüksekokulu ve 2005 yılında da Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2005 yılından itibaren Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.